

Nr 198.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
utlännings rätt att här i riket vistas; given Stock-
holms slott den 11 mars 1927.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill
Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att an-
taga härvid fogade förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF

Johan C. W. Thyrén.

Förslag
till
Lag
om utlännings rätt att här i riket vistas.

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Om utlännings inresa.

1 §.

Utlänning, som ankommer till riket, skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass.

Legitimationshandling skall, där Konungen det förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering).

2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet, varför jämlikt 13 eller 14 § kan erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen, så framt denna icke är försedd med visering, som i 13 § sägs.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket personligen anmäla sig hos polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer. Därvid skall han uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär. Är legitimationshandlingen ej försedd med visering eller bevis om arbetstillstånd, skall han ock meddela skriftlig uppgift enligt fastställt formulär om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma.

2 KAP.

Om utlännings uppehåll i riket.

4 §.

Utlänning, som uppehåller sig här i riket, skall vara försedd med legitimationshandling, som i 1 § sägs.

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet, som för utlänningars övervakande må finnas nödiga, meddelar Konungen.

6 §.

Det åligger utlänning att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar, som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller underordnad polispersonal uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Över tre månader äger utlänning icke uppehålla sig här i riket utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd), med mindre visering för honom fortfarande gäller.

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående sådant tillstånd skall yttrande avgivas av Konungens befallningshavande i det län, där utlänningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid.

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

9 §.

Vad i 8 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

10 §.

Vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall avse, skall skälig hänsyn tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistats i riket.

11 §.

Över beslut i ärende rörande uppehållstillstånd må klagan ej föras.

12 §.

Då utlänning avreser till utlandet, skall han hos polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, personligen uppvisa sin legitimationshandling.

3 KAP.

Om utlännings rätt till arbetsanställning.

13 §.

Utlänning äger icke utan särskilt tillstånd (arbetstillstånd) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), med mindre för honom gäller visering, som innefattar tillstånd därtill.

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statens tjänst.

14 §.

Utan arbetstillstånd må utlänning ej heller här i riket utöva verksamhet, som föranledes av tjänsteställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande, med mindre för honom gäller visering, som i 13 § sägs.

Vad nedan i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet, som nu är sagd.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen.

I ärende angående arbetstillstånd skall yttrande avgivas av Konungens befallningshavande i det län, där utlänningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering. Där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, skall socialstyrelsen tillika inhämta utlåtande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas; tillika bör, när skäl därtill äro, sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga lämnas tillfälle att uttala sig.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och skall avse visst slag av arbete. Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

16 §.

Vad i 15 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

17 §.

Arbetstillstånd må, när särskilda skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen.

18 §.

Över beslut i ärende rörande arbetstillstånd må klagan ej föras.

4 KAP.

Om avvísning av utlänning, som ankommer till riket.

19 §.

Utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet.

Samma lag vare om annan utlänning, som ankommer till riket för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning.

Har till riket ankommande utlänning, enligt vad för polismyndigheten är känt, varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort

sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt, och kan det skäligen antagas, att utlännningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet, då må ock avvísning ske som nyss sagts.

Vad i denna paragraf är stadgat äger ej tillämpning å den, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarskap genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorat; dock att den, som vunnit medborgarskap i annat land, må avvisas på sådan grund, som i tredje stycket sägs.

20 §.

Återvänder utlännning, som blivit härifrån utvisad, utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, må han vid ankomsten till riket avvisas av polismyndighet.

21 §.

Utlänning må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter av polismyndighet avvisas,

om han ej är försedd med legitimationshandling, som i 1 § sägs,

om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis eller visering, som i 2 § sägs, eller

om han uraktlåter vad honom enligt 3 § åligger eller, vid fullgörande därav, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

22 §.

Finnes avvísning böra äga rum, skall till utlännningen överlämnas skriftligt besked angående avvísningen med skälen därför; och skall beskedet jämväl innehålla underrättelse om vad utlännningen har att iakttaga, där han vill föra klagan över att han avvisats.

Vill utlännning klaga däröver, att han avvisats, äger han hos Konungens befallningshavande anförda besvär, vilka vid talans förlust skola ingivas till Konungens befallningshavande före klockan tolv å trettionde dagen efter det besked angående avvísningen tillställdes klaganden; denne likväl obetaget att på eget äventyr i betalt brev till Konungens befallningshavande insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid.

23 §.

Äro besvär anförda över avvísning, skall Konungens befallningshavande infor dra polismyndighetens utlåtande så ock avskrift av protokoll vid förhör, som må hava hållits i ärendet, samt av beskedet angående avvísningen, där detsamma icke ingivits med besvären.

Sedan infor drade handlingar inkommit, skall Konungens befallningshavande snarast möjligt meddela beslut i ärendet.

Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan ej föras.

24 §.

Avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land, varifrån han hit ankommit, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han utvisats därifrån eller att han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

Kan avvisning ej verkställas genast, må intill dess sådant kan ske, utlänningen tagas i förvar av polismyndigheten.

5 KAP.

Om utlännings förpassning ur riket.

25 §.

Saknar utlännning legitimationshandling, som i 1 § sägs, eller kvarbliver han efter utgången av den tid, han äger rätt att vistas här i riket, utan att hava sökt förlängning av nämnda tid eller underlåter han, efter det sådan ansökning avslagits, att lämna riket, skall polismyndigheten förelägga honom att inom viss kortare tid avresa från riket. Efterkommer utlänningen ej föreläggandet, skall polismyndigheten härom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande, som må förordna om utlännings förpassning ur riket. I avvaktan på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten, där särskilda skäl äro, taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Över föreläggande, som nu nämnts, må klagan ej föras.

26 §.

Konungens befallningshavande må jämväl, då särskilda skäl därtill äro, förordna om förpassning ur riket av utlännings, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i eller med stöd av denna lag är föreskrivet eller som vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i eller med stöd av denna lag är stadgat, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

Vid bedömande, huruvida förpassning enligt denna paragraf bör äga rum, skall skäligen hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket.

Finner polismyndighet anledning till utlännings förpassning föreligga på grund av stadgande i denna paragraf, skall anmälan därom göras hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlänningen avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

27 §.

Beslut om utlännings förpassning ur riket skall innehålla de skäl, å vilka beslutet grundas; och skall Konungens befallningshavande i beslutet giva till

känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut så fort ske kan. Är utlänningen tillstades, skall beslutet muntligen avkunnas för honom.

28 §.

Har beslut meddelats om utlännings förpassning ur riket, må denne, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom, inför Konungens befallningshavande eller magistrat eller i vittnens närvaro inför tillsyningsman eller föreståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde avgiva förklaring, att han åtnöjes med beslutet. Om förklaring, som ej avgivits inför Konungens befallningshavande, skall denne ofördröjligen underrättas.

Förklaring, varom nu är sagt, må ej återtagas.

29 §.

Vill den, som genom Konungens befallningshavandes beslut förklarats skola förpassas ur riket, överklaga beslutet, äger han sist å åttonde dagen efter det beslutet avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvären må inom tid, som nyss är sagd, ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till Konungens befallningshavande.

Vill utlänning, som icke är på fri fot, anföra besvär, åligger det Konungens befallningshavande eller tillsyningsman vid häkte att tillse, att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall Konungens befallningshavande, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

30 §.

Har omständighet, varå beslut om utlännings förpassning ur riket grundas, inträffat inom en månad efter det utlänningen ankom till riket, skall beslutet gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Beslut om utlännings förpassning ur riket skall genom Konungens befallningshavandes försorg bringas till verkställighet.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet.

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall Konungens befallningshavande i ärendet göra anmälan hos Konungen.

6 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

31 §.

Konungens befallningshavande må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlänningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den, som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den, som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den, som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av vin eller spritdrycker eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker eller eljest för olovlig varuinförsel eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete eller ock till fängelse ej under sex månader, så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 32 § sägs, i ärendet hållits, innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven;

5) den, som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande, huruvida utvisning bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket. Har den, som gjort sig skyldig till brott, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlämning, som faller fattigvården till last, är särskilt stadgat.

32 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning, som i 31 § sägs, skall Konungens befallningshavande föranstalta därom, att utlämningen, så snart ske kan, inställas till förhör inför Konungens befallningshavande; dock må, där utlämning förvaras i kronohäkte, som står under lagfaren tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må Konungens befallningshavande förordna, att utlännningen skall tagas i förvar.

Vid förhör, varom nu är sagt, äger utlännningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall Konungens befallningshavande förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter, som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlännning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas, att, så framt ej särskilda hinder möta, ärendet hos Konungens befallningshavande bringas till slut så tidigt, att, där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

33 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall anmälan därom göras hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlännningen avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

34 §.

Utslag, varigenom dömes till utvisning, skall innehålla förbud för utlännningen, vid äventyr, som i 41 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall Konungens befallningshavande i utslaget giva till känna vad utlännningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag så fort ske kan. Är utlännningen tillstädes, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

35 §.

Beträffande förklaring att utlännning åtnöjes med Konungens befallningshavandes utslag i ärende rörande utvisning samt klagan över sådant utslag ävensom i fråga om verkställighet av utvisning skall vad i denna lag stadgas om utlännings förpassning ur riket äga motsvarande tillämpning; dock att därvid ej skall gälla bestämmelsen i 30 § första stycket och att vid klagan, som här avses, besvären skola insändas till nedre justitierevisionen.

36 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlännning, som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen, att förhör i ärendet skall hållas inför Konungens befallningshavande; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 32 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlännningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning, varom i denna paragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlännningen

befordras till land, varest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

37 §.

Finner Konungens befallningshavande anledning till utlännings utvisning jämlikt 36 § föreligga, skall Konungens befallningshavande därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

38 §.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningsskyldighet, som i eller med stöd av denna lag är föreskriven, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Överträder utlännning vad i 13 eller 14 § är stadgat, straffes likaledes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Till enahanda straff är ock den förfallen, som anställer utlännning i sin tjänst, utan att denne jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

39 §.

Uraktlåter utlännning i annat avseende än varom i 25 och 38 §§ är fråga att ställa sig till efterrättelse vad i eller med stöd av denna lag är föreskrivet, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i eller med stöd av denna lag är stadgat, straffes likaledes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

40 §.

Förhjälper någon utlännning att inkomma i riket, ehuru denne ej innehar legitimationshandling, som i 1 § sägs, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

41 §.

Har utlännning, som blivit härifrån utvisad, återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlännningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 30 § angivna grunder.

Den, som skäligen misstänkes för brott, varom i denna paragraf sägs, skall tagas i häkte.

42 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom förmäles i 38—40 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

43 §.

Förseelse, varom i denna lag är fråga, åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse, som i 38—40 §§ sägs, anhängiggöres i stad vid polisdomstol, därest särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol. Åtal jämlikt 41 § anhängiggöres vid allmän domstol.

44 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 KAP.

Särskilda bestämmelser.

45 §.

Vidtages mot utlänning åtgärd, varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 41 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

46 §.

Har utlänning, varom i 19—21 §§ sägs, med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana, att befälhavaren bort inse, att utlänningen kunde komma att härifrån avvisas, är, där sådan åtgärd vidtages, befälhavaren pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land.

47 §.

Den, som låtit till riket införskaffa utlänning för att anställa honom i sin tjänst, är pliktig, där utlänningen avvisas eller ur riket förpassas på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, att ersätta statsverket kostnaden för utlänningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

48 §.

Med polismyndighet avses i denna lag för landet polischefen i orten, i Stockholm föreståndaren för detektiva polisavdelningen samt i annan stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal; så ock beträffande såväl land

som stad annan myndighet eller person, vilken av Konungens befallningshavadande särskilt förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, så vitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

49 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter provas erforderligt, äger Konungen med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket meddela de särskilda bestämmelser, som må finnas nödiga.

I fall, varom i denna paragraf sägs, må Konungen i fråga om utlännings avvisning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

50 §.

Å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsuler lära tjänstemän samt deras familjer och betjäning äga bestämmelserna i denna lag tillämpning allenast i den mån Konungen förordnar.

Denna lag avser ej främmande makters kurirer, utan gälla om dem de föreskrifter Konungen meddelar.

§§.

51 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor, som provas nödiga, i visst fall eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket personligen anmäla sig hos polismyndighet och meddela de upplysningar polismyndigheten begär samt att arbetsanställning ej må utan arbetstillstånd innehavas utöver tre månader från ankomsten.

52 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter, som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvisning, förpassning ur riket eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 32 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Genom denna lag upphäves lagen den 14 september 1914 (nr 196) angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas tillika med de stadganden, vilka utfärdats med stöd av bestämmelse i nämnda lag; dock att samma lag och stadganden fortfarande skola tillämpas beträffande ådömande av ansvar för förseelser, som begåtts före den 1 januari 1928. Därest jämlikt 25 § kungörel-

sen den 4 september 1926 (nr 411) anledning till utlännings utvisning uppkommit under nämnda kungörelses giltighetstid, må i händelse av inskridande först efter den 1 januari 1928 förpassning av utlännen ur riket vidtagas, såvida förutsättningar, motsvarande de i 26 § angivna, äro för handen.

Uppehållsbok och arbetstillstånd, som meddelats med stöd av äldre författning, skola vara gällande under den tid, för vilken de utfärdats; dock att uppehållsbok och arbetstillstånd må, när skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen. Över socialstyrelsens beslut i ärende, varom i detta stycke är fråga, må klagan ej föras.

Har utlänning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordras enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utlänning. Skedde inresan efter utgången av februari månad 1927, äger utlännen utan hinder av vad i 7 § stadgas uppehålla sig här i riket till den 1 april 1928.

Innehar utlänning vid denna lags ikraftträdande arbetsanställning utan att enligt äldre författning visering eller arbetstillstånd erfordras, skall han anses hava erhållit arbetstillstånd, gällande tills vidare.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 februari 1927.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för social- och handelsdepartementen anför tillförordnade chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde:

»Rätten för utlänningar att inkomma i Sverige och att där uppehålla sig regleras för närvarande väsentligen av lagen den 14 september 1914 (nr 196) angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas samt vissa av Kungl. Maj:t med stöd av bestämmelse i denna lag utfärdade föreskrifter angående övervakande av utlänningar vid deras ankomst till riket och under deras uppehåll härstädes. Av skäl, som i det följande komma att framläggas, har jag funnit frågan om en fullständigare lagstiftning för ordnande av åtskilliga med immigrationen från utlandet sammanhängande förhållanden nu böra upptagas till prövning. Innan jag övergår till redogörelse för det förslag, jag för detta ändamål låtit utarbета inom justitiedepartementet, anhåller jag få lämna en översikt av de hos oss gällande bestämmelserna på området.

Förordningen den 21 september 1860 om upphävande av skyldigheten för resande att vara försedda med pass.

Under årtiondena närmast före världskriget rådde i regel fullständigt fritt folkutbyte mellan alla civiliserade länder. I Europa torde passtvång hava förekommit endast för resande till Ryssland. För Sveriges del hade det genom vissa under de första årtiondena av 1800-talet utfärdade författningar reglerade passväsendet avskaffats genom förordningen den 21 september 1860 (nr 34 sid. 1) om upphävande av skyldigheten för resande att vara försedda med pass. I ingressen till denna förordning uttalades, att dittills gällande föreskrifter angående pass för resande visat sig mindre lämpliga i den mån kommunikationsmedlen lättats samt att den polisuppsikt, som med berörda föreskrifter varit avsedd men endast ofullständigt vunnits, syntes under rikets dåvarande inre och yttre trygghet kunna i allmänhet umbäras. Genom denna förordning infördes alltså passfrihet i vårt land.

Intill tiden för ikraftträdandet av 1914 års lag gällde i fråga om utlänningsrätt att inkomma och vistas i Sverige en mycket knapphändig lagstiftning. Frånsett de stadganden, som hade avseende å utlänningsrätt att här i riket besitta fast egendom eller att idka näring m. m., jämte därmed sammanhängande bestämmelser, reglerades hithörande förhållanden huvudsakligen av stadgandena i kungörelsen den 16 april 1861 (nr 27 sid. 3) i anledning av en med Ryssland den 27/15 december 1860 avslutad konvention angående ömsesidigt återsändande av lösdrivare, tiggare och förbrytare samt vidare av bestämmelserna i cirkuläret den 28 maj 1886 (nr 33) angående behandlingen av utlänningsar, vilka här i riket beträdas med lösdriveri, ävensom i cirkuläret den 27 april 1906 angående viss anmälningsskyldighet för främlingar m. m. Sistnämnda cirkulär hade utfärdats med hänsyn därtill att under de senaste månaderna ett större antal personer i följd av tilldragelserna i ryska riket därifrån begivit sig hit till landet'.

Lagstiftning under tiden intill 1915.

Emellertid anhöll riksdagen, med föranledande av en i första kammaren vid 1907 års riksdag av herr P. E. Lithander väckt motion (nr 25), däri framhållits farorna i ekonomiskt, moraliskt, socialt och politiskt hänseende av den pågående invandringen österifrån, i skrivelse den 20 mars 1907 (nr 33), att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, varigenom för landet skadlig invandring, så vitt möjligt, skulle kunna hindras samt i övrigt utlänningsars inflyttning och bosättning inom landet på lämpligt sätt ordnas. I denna riksdagskrivelse anfördes, bland annat: Under de senare åren hade invandringen av utlänningsar antagit ganska avsevärda dimensioner. Otivelaktigt kunde denna immigration vara förbunden med vissa olägenheter. Många invandrande utlänningsar sökte förvärva sitt uppehälle genom utövande av illojal affärsverksamhet. Arbetssökande utlänningsar kunde obehörigen bidra till att försämra svenska arbetares utsikt till förvärv. De, som invandrade, torde i mångt fall ej tillhöra de bästa folkkategorierna. I fråga om uppsikt över inkomna utlänningsars verksamhet samt polismyndigheternas befogenhet i detta hänseende funnes inga andra bestämmelser än de tämligen knapphändiga föreskrifterna i cirkuläret den 27 april 1906. Dessa i administrativ väg utfärdade föreskrifter vore ingalunda tillfyllestgörande och bestämmelser saknades om befogenhet för polismyndighet att, då skäl därtill kunde finnas, vägra tillträde för utlänningsar. Av det sålunda anförda funne riksdagen det framgå, att ett tillfredsställande ordnande av invandringen vore en betydelsefull angelägenhet för lagstiftningen. Ej heller syntes principiella betänkligheter möta mot en dylik lagstiftning. Emellertid funne riksdagen det uppenbart, att vid en dylik lagstiftning den största varsamhet iakttoges, så att icke den internationella samfärdseln hindrades och försvårades eller dugande och behöfliga arbetskrafter avhölles från användning inom landet.

Riksdagens skrivelse den 20 mars 1907.

I sin till 1910 års riksdag avgivna ämbetsberättelse hemställde justitieombudsmannen, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande grunderna för och för-

Justitieombudsmannens framställning till 1910 års riksdag.

farandet vid utvisning ur riket av utlänningar ävensom beträffande därmed sammanhängande frågor samt därefter för riksdagen framlägga förslag till de lagbestämmelser uti ifrågavarande ämnen, vartill utredningen kunde giva anledning. Justitieombudsmannens berörda framställning, som väl närmast föranletts av behovet att genom uttryckliga lagbestämmelser bereda tillfredsställande rättsskydd för den enskilde, åsyftade emellertid samtidigt att tillgodosäta det allmännas intresse och säkerhet med avseende å villkoren för utlännings tillträde till och vistande inom riket. Härutinnan anförde justitieombudsmannen, bland annat: Varje självständig stat måste anses berättigad att utvisa utlänningar, som dit inkommit. I Sverige saknades emellertid så gott som fullständigt lagbestämmelser, som normerade de grunder, efter vilka uti förevarande avseende skulle förfaras, och som angåve de former, vilka därvid borde iakttagas. Det syntes därför vara av vikt, att en lagstiftning komme till stånd på det angivna området. Otivvelaktigt mötte stora svårigheter att i en lag exakt angiva de förutsättningar, under vilka utvisning finge äga rum. I flera fall kunde visserligen dessa förutsättningar preciseras, t. ex. beträffande utlänningar, som trots förbud berett sig tillträde till svenskt område eller som gjort sig skyldiga till vissa förbrytelser. Klart vore emellertid, att staten icke kunde avstå från sin rätt att utvisa utlänningar, som genom åtgärder, vilka icke kunde rubriceras under någon viss strafflagsbestämmelse, äventyrade statens säkerhet inåt eller utåt. I vissa fall måste därvid en diskretionär prövningsrätt lämnas vederbörande myndighet. Vid en lagstiftning av angivet slag borde behandlas icke blott förutsättningarna för utvisning och förfarandet därvid utan även frågan om rätten för utlänningar att erhålla tillträde till eller vistas å svenskt område.

Lagutskottet hemställde, att framställningen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd. Första kammaren biföll utskottets hemställan, varemot andra kammaren, med avslag å samma hemställan, biföll en reservation, däri yrkats bifall till justitieombudsmannens framställning. Frågan hade härmed förfallit vid 1910 års riksdag.

1911 års lag-
förslag rör-
ande tillsyn
å utlänningar i
riket.

Sedan överståthållarämbetet, länsstyrelserna och kommerskollegium avgivit infortrade yttranden över 1907 års riksdagsskrivelse, utarbetades inom civildepartementet ett 'förslag till lag rörande tillsyn å utlänningar i riket', varvid även togs hänsyn till vad i justitieombudsmannens framställning anförts. Detta förslag innehöll bestämmelser om *anmälningsskyldighet* för vissa till riket ankommande utlänningar, om *avvisning* av vissa icke önskvärda invandrare samt om *utvisning* från riket av redan inkomna utlänningar.

I fråga om *anmälningsskyldigheten* var enligt förslaget huvudregeln, att utlänning, som inkommit till riket i syfte att här vinna uppehälle eller bosätta sig, skulle inom viss kort tid hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst och därvid lämna vissa uppgifter angående sin person. Om polismyndigheten icke funne anledning föreligga till utlännings avlägsnande från riket, skulle för utlännningen utfärdas en uppehållsbok, upptagande nyssnämnda uppgifter. Vid ombyte av boningsort inom riket skulle uppehållsboken uppvisas för vederbörande myndigheter. I boken skulle i vissa fall ske anteckning, därest

utlänningen ådömdes straff. Bestämmelserna om utlännings anmälningsskyldighet kompletterades av föreskrift om skyldighet för den, som hyste utlänning, att därom göra anmälan hos polismyndighet. Uraktlåtenhet att göra anmälan eller att uppvisa uppehållsbok medförde bötesstraff. Likaledes medförde vid anmälan mot bättre vetande lämnad oriktig uppgift dylikt straff. Nu omförmälda stadganden voro upptagna i förslagets första kapitel. I förslagets 29 § tillades Konungen befogenhet att, där särskilda omständigheter sådant påkallade, ifråga om utlänning, som inkomme från visst land eller till viss del av riket, förordna om vissa skärpningar av den allmänna anmälningsskyldigheten, bland annat därutinnan, att utlänningen skulle förete fullständiga legitimationshandlingar vid äventyr av avvisning från riket. Enligt 30 § skulle Konungen, där sådant för rikets försvar prövades erforderligt, ifråga om vissa områden äga anordna en särskild anmälningsprocedur. Slutligen ägde jämlikt 31 § Konungen i händelse av krig eller fara för krig att utan hinder av den föreslagna lagens bestämmelser utfärda de föreskrifter, som för utlänningsars övervakande erfordrades.

Rörande *avvisning* stadgades i förslaget, att polismyndighet i gränsort eller hamn skulle omedelbart avvisa utländska zigenare ävensom envar utlänning, som kunde antagas hava för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande o. d.

Beträffande *utvisning* föreskrevs, att Konungens befallningshavande ägde förordna om utvisning av vissa utläningar, nämligen zigenare, bettlare, lösdripare och andra medellösa; den, som inom riket underginge eller inom loppet av de närmast förflutna fem åren undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff, så vitt brottets beskaffenhet eller hansandel i övrigt föranledde till antagande, att fara av hans vistelse i riket kunde uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; den, som inom tid, som nyss sagts, utom riket undergått visst svårare frihetsstraff, så vitt fara, såsom nyss sagts, kunde antagas uppstå; den, som under vissa förhållanden dömts för olaga handel; och slutligen den, som i avsikt att undandraga sig polisuppsikt uraktlåtit föreskriven anmälan, och den, som vid anmälan lämnat medvetet oriktig uppgift. Därjämte tillerkändes Konungen befogenhet att, där sådant för rikets inre eller yttre säkerhet eller med hänsyn till allmän ordning eller sedlighet eller eljest i allmänt intresse syntes påkallat, utvisa här varande utlänning.

Vidare stadgades under vissa omständigheter skyldighet för arbetsgivare att ersätta kostnaden för befordrande ur riket av utvisad utländsk arbetare, som av arbetsgivaren införskaffats.

I fråga om detta lagförslag framställde lagrådet vid sin granskning åtskilliga anmärkningar. Beträffande *anmälningsskyldigheten och övriga kontrollbestämmelser* framhöll lagrådet, att det vore förenat med nära nog oöfvervinnliga svårigheter att få till stånd en fullt tillfredsställande anordning härutinnan. Det kunde nämligen icke, åtminstone under normala förhållanden, ifrågasättas att göra den föreslagna kontrollen allmän och således utsträcka densamma till alla i riket inkommande utläningar. Hur man än avfattade kontrollbestämmelserna, kunde det under sådana förhållanden icke undvikas, att dessa komme att drabba en stor mängd utläningar, med avseende å vilka

särskild uppsikt icke vore erforderlig, men däremot icke bleve tillämpliga måhända just i sådana fall, där uppsikt framför allt vore påkallad. I avseende å möjligheten att kontrollera själva invandringen torde ej heller något nämnvärt gagn vara att förvänta av dylika bestämmelser. På grund härav hemställdes, att bestämmelserna om anmälningsskyldighet måtte utgå. Emellertid kunde omständigheter inträffa, som kunde göra det erforderligt att anordna särskild uppsikt över utlännningar, vilka inkomme från visst land eller till viss del av riket. Med hänsyn till sådana fall syntes det vara tillräckligt, att å Kungl. Maj:t inrymdes rätt att förordna om de kontrollbestämmelser, som kunde finnas erforderliga. Bestämmelserna i första kapitlet och 29 § syntes därför böra ersättas med ett allmänt stadgande angående dylik rätt för Kungl. Maj:t, vilket stadgande borde inbegripa jämväl de fall, som förutsattes i 30 och 31 §§. Denna kontroll skulle kunna smidigare än som genom lagfästa regler vore möjligt anpassas efter det verkliga behovet, vilket i förhållande till särskilda länders medborgare gjorde sig gällande tid efter annan med olika styrka.

*Förslag vid
1913 års
riksdag.*

Med anledning av dessa anmärkningar blev förslaget omarbetat sålunda, att första kapitlet uteslöts samt i stället för detta kapitel och förslagets 29—31 §§ upptogs en ny paragraf, enligt vilken Konungen tillades befogenhet att, i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövades erforderligt, meddela nödiga kontrollföreskrifter. Det sålunda omarbetade förslaget blev under rubrik 'förslag till lag angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas' genom proposition nr 42 förelagt 1913 års riksdag. I denna proposition anförde departementschefen, bland annat, att det icke låte sig göra att i en lagstiftning av förevarande art reglera frågan om utländsk arbetskrafts användande inom landet och villkoren därför.

I en med anledning av denna proposition i första kammaren av herr Steffen väckt motion (nr 108) hemställdes, att avviseringsrätt måtte stadgas även beträffande utlännningar, tillhörande arbetsklassen, vilkas vistelse i vårt land uppenbarligen kunde obehörigen bidra till att försämra svenska arbetares utsikt till förvärv.

Lagutskottet yttrade i utlåtande nr 38, bland annat, att utskottet icke för sin del ansett det vara slutgiltigt utrett, att föreskrifter om kontroll å utlännningar, som i riket inkomme, och en för sådant ändamål anordnad anmälningsskyldighet kunde utan olägenhet undvaras. Det syntes utskottet uppenbart, att det för vinnande av en effektiv lagstiftning av ifrågavarande art vore nödigt, att myndigheterna bereddes tillfälle att hålla reda på hit ankommande utlännningar och öva kontroll över deras uppehållsort och deras förhållande i landet. Det ändamål, som en sådan lagstiftning huvudsakligen avsåge att tjäna, nämligen att utgöra ett behöfligt stöd för myndigheterna vid ingripande mot skadliga utländska element, kunde enligt utskottets mening icke på ett tillfredsställande sätt vinnas genom överlåtande åt Kungl. Maj:t att på administrativ väg anordna en anmälningsskyldighet, där sådant på grund av särskilda omständigheter prövades erforderligt. Beträffande berörda motion

funne utskottet densamma angå ett ämne, som ej vore avsett att regleras genom förevarande lagstiftning. På grund av vad utskottet sålunda och i övrigt anfört hemställde utskottet, att riksdagen måtte med förklarande, att propositionen icke kunde bifallas, anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga nytt förslag i ämnet. Andra kammaren biföll utskottets hemställan, under det att första kammaren med utelämnande av motiveeringen godkände det slut, utlåtandet innehöll. Om beslutet avläts skrivelse den 28 maj 1913 (nr 163).

Till 1914 års senare riksdag avlämnades genom proposition nr 55 ett nytt förslag i ämnet. Ej heller i detta förslag funnos upptagna några kontrollbestämmelser. Departementschefen förklarade sig anse, att praktiskt värde av en dylik kontroll kunde vinnas endast genom systemet med passtvang. Emellertid kunde det, enligt departementschefens förmenande, icke komma i fråga att i vårt land såsom en för normala förhållanden gällande ordning återinföra det för mer än ett halvt århundrade sedan avskaffade passtvanget. Som det emellertid på grund av särskilda omständigheter kunde bli erforderligt att anordna särskild uppsikt över vissa utlänningar, hade ett stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att under sådana förhållanden meddela erforderliga kontrollföreskrifter upptagits jämväl i detta förslag. Någon bestämmelse om arbetsgivares ersättningsskyldighet i fråga om kostnaderna för utvisning av utländsk arbetare hade däremot ej influtit i förslaget. Reglerandet av denna detalj av det omfattande och svårlösta spörsmålet om arbetsgivares ansvarighet för utländska arbetare, som han till riket införskaffat, borde, enligt departementschefens mening, anstå för att upptagas tillika med den nämnda större frågan, när denna ansåges mogen att lösas i ett sammanhang.

1914 års
riksdag.

Lagrådet hade i fråga om anmälningsskyldigheten anslutit sig till departementschefens uppfattning, under uttalande att, därest man ville försäkra sig om en verklig kontroll, man dreves tillbaka till passtvanget, vars återinförande för normala förhållanden väl icke kunde på allvar ifrågasättas.

I ämnet väcktes inom andra kammaren av herr Persson i Norrköping en motion (nr 217) av enahanda innebörd som den vid föregående riksdag inom första kammaren väckt motiören.

Lagutskottet tillstyrkte i utlåtande nr 17 förslaget med vissa ändringar, varjämte utskottet i anledning av motionen hemställde om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning, huruvida och på vad sätt bestämmelser kunde meddelas till reglering av sådana utländska arbetares vistelse här i riket, vilka hit inkomme huvudsakligen i anledning av här inträffande arbetsinställelse eller vilkas härvaro kunde vara ägnad att väsentligen försämla svenska arbetares förvärvsmöjligheter, samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Emot utlåtandet avgåvos flera reservationer i olika avseenden.

Sedan kamrarna i vissa hänseenden stannat i skiljaktiga beslut beträffande särskilda stadganden i den föreslagna lagen, godkändes ett av lagutskottet avgivet sammanjämningsförslag. Utskottets hemställan om skrivelse angående

utredning av omförmälda spörsmål om den utländska arbetskraften förföll på grund av första kammarens avslag.

Emellertid beslöt riksdagen i anledning av annan vid samma riksdag föreliggande motion att i skrivelse den 29 augusti 1914 (nr 222) hos Kungl. Maj:t anhålla om dels utredning, huruvida och under vilken form utlännningar, som i Sverige åtog sig eller utförde arbete utan att enligt hittills gällande föreskrifter vara här i landet underkastade inkomstbevilning eller bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, borde åläggas skatteplikt till stat och kommun, dels utredning, huruvida och i vilken form en förordning, som reglerade dessa arbetares vistelse i riket vore behövlig, samt framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Lagen den 14 september 1914 ang. förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas. Den 14 september 1914 utfärdades i enlighet med riksdagens beslut lag (nr 196) angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas. Lagen trädde i kraft, 18 § den 16 september 1914 och i övrigt den 1 maj 1915. Denna lag, som ännu oförändrad gäller, upptager i första kapitlet stadganden om avvisning av utlännning, som till riket ankommer, och i andra kapitlet föreskrifter om utlännings utvisning från riket. Tredje kapitlet innehåller vissa särskilda bestämmelser.

Avvisning skall äga rum vid utlännings ankomst till riket eller omedelbart därefter. Rätt att förordna om avvisning tillkommer polismyndighet, varmed förstås för landet landsfiskal, i Stockholm föreståndaren för detektiva polisavdelningen samt i annan stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal. Föremål för avvisning är utländsk zigenare ävensom utlännning, vilken uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning, ävensom den, vilken till riket ankommer för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning. Likaledes må avvisning ske, därest utlännning varit dömd för vissa angivna brott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt och det skäligen kan antagas, att utlännningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet. Avvisning må emellertid ej ske av invandrare, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarrätt genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorad. Den, som vunnit medborgarrätt i annat land, kan dock avvisas med anledning av sådan brottslig eller osedlig verksamhet, som nyss nämnts. Utlännning skall erhålla skriftligt besked angående avvisningen med skälen därför och äger över avvisningen föra klagan hos Konungens befallningshavande. Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan ej föras. Avvisningen, som går i verkställighet utan hinder av anförda besvär, sker genom polismyndighetens försorg. Kan ej avvisning genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, utlännningen tagas i förvar. Den avvisade bör befordras till det land, varifrån han hit ankommit, där ej särskilda omständigheter däremot föreligga,

såsom att landet är avlägset beläget eller att han därifrån utvisats eller att han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

Utvisning äger rum beträffande utlänning, som vistas i riket, och meddelar Konungens befallningshavande förordnande därom. Föremål för utvisning äro zigenare, lösdrivare, tiggare, kringvandrande musikanter, djurförelisare o. d.; den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt; den, som inom de närmast förflutna två åren här i riket dömts för gårdfarihandel eller biträdande därvid eller för olovlig brännvinsförsäljning eller för idkande av hantverk eller annan hantering, som utan tillstånd utövats genom kringresande eller kringvandrande; den, som här i riket för annat brott än nu nämnts dömts till straffarbete eller ock till fängelse i minst sex månader, såvitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; den, som inom de närmast förflutna fem åren utom riket undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför utlänning må ske. Vid bedömande huruvida utvisning bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt längden av den tid han vistats här i riket. Har den, vilken gjort sig skyldig till brott här i riket, varom nu sagts, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Då fråga uppstår om utvisning, skall hållas förhör inför Konungens befallningshavande. Därvid äger utlänning, om han så önskar, åtnjuta hjälp. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänning före ärendets avgörande tagas i förvar. Den, som utvisats, må föra klagan över utslaget hos Kungl. Maj:t i högsta domstolen. Utslag, varigenom dömes till utvisning, skall innehålla förbud för utlännen, vid äventyr att eljest straffas med fängelse i högst sex månader, att utan Konungens tillstånd återvända till riket. Den utvisade bör befordras till sitt hemland, där ej särskilda omständigheter däremot förekomma, såsom att landet är avlägset beläget eller den utvisade där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. Kan den utvisade ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han i riket inkommit, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han från det landet utvisats. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för utvisningens verkställande, skall Konungens befallningshavande göra anmälan hos Konungen. Jämväl Konungen må förordna om utvisning av utlänning, där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat. Även i dylikt fall skall förhör hållas. Utvisad utlänning, som utan Konungens tillstånd återvänt till riket, skall efter utståndet straff omedelbart föras ur riket.

Utlänning, som avvisas eller utvisas, är skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till utlandet. Under vissa omständigheter är befälhavare å fartyg, varmed utlänning, som avvisas, hit ankommit, pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land, varifrån han medförts.

Slutligen stadgas i 18 §, att Konungen i händelse av krig eller fara för krig

eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt äger ej mindre förordna, att utlänning, som till riket ankommer, skall i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Konungen meddelas, hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst, än även utfärda de särskilda bestämmelser, som eljest med avseende å riket i dess helhet eller beträffande viss ort må för utlännings övervakande finnas nödiga. I fall, varom nu sagts, må Konungen i fråga om utlännings avvissning eller utvisning förordna efter omständigheterna.

Förordningar under världskriget.

Den efter hand genomförda ordning, vilken faktiskt inneburit fullständigt fritt folkutbyte, hade emellertid på grund av de till följd av världskriget uppkomna förhållandena icke kunnat upprätthållas. Under kriget tillkommo sålunda allestädes föreskrifter om pass- och passviseringstvång samt infördes bestämmelser om polisövervakning av utlänningar.

För Sveriges del utfärdades den 30 oktober 1914 med stöd av nyssnämnda 18 § i utvisningslagen en kungörelse (nr 363) angående tillsyn över utlänningar i riket vid krig eller krigsfara. Enligt denna kungörelse skulle utlänning omedelbart vid sin ankomst till riket hos polismyndighet göra anmälan om sin ankomst och lämna uppgifter, som vore erforderliga för fastställande av hans identitet. Till styrkande av de lämnade uppgifterna borde han förete pass eller annan legitimationshandling. Under vissa angivna omständigheter kunde utlänning därvid avvisas. I annat fall skulle för honom meddelas tillstånd att genomresa riket eller ock utfärdas uppehållsbok, innefattande tillstånd att vistas här i riket. Dylikt tillstånd skulle jämväl begäras av utlänning, som vistades i riket. Därjämte föreskrevs skyldighet för utlänning att lämna uppgift om bostad och ombyte därav. Utlänning, som önskade lämna riket, skulle begära tillstånd därtill. Den, som hos sig hyste utlänning, skulle vara skyldig att därom göra anmälan. De i kungörelsen givna bestämmelserna skulle träda i tillämpning, då Kungl. Maj:t därom meddelade förordnande. Något dylikt förordnande kom emellertid ej att meddelas.

Sedermera tillkommo dels kungörelsen den 17 december 1915 (nr 582) angående anmälningsskyldighet i vissa fall för utlänningar vid ankomst till riket m. m. dels kungörelsen den 12 mars 1915 (nr 92) angående verkställighet av utvisning samt ersättning åt biträde och tolk i ärende rörande utvisning dels ock kungörelserna den 13 augusti 1917 (nr 552) och den 22 september 1917 (nr 620) angående passtvang för resande, som ankomma till riket. Genom sistnämnda båda kungörelser återinfördes passviseringstvangen vid inresa i Sverige.

Kungörelsen den 26 september 1918 ang. övervakande av utlänningar i riket.

Den 26 september 1918 utfärdades en kungörelse (nr 793) angående övervakande av utlänningar i riket. Den ersatte nyssnämnda kungörelser 1914/363, 1915/582 och 1917/620.

Enligt 1918 års kungörelse, vars bestämmelser i huvudsak ännu äro gällande, skall envar, som ankommer till riket, där han ej genom legitimationshandling eller på annat sätt styrker sig vara svensk medborgare, vara försedd med pass av visst innehåll och utseende. Passet skall vara påtecknat (viserat)

av svensk diplomatisk eller konsulär tjänsteman. Ansökan om visering skall innehålla uppgift, bland annat, om den ort inom Sverige, där utlänningen har för avsikt att på mera stadigvarande sätt vistas. Då utlänning ankommer till riket, skall han hos polismyndigheten i den ort, dit han först anländer, uppvisa sitt pass och meddela de upplysningar, som polismyndigheten avfordrar honom. Är utlänning ej försedd med behörigt pass eller iakttagar han i övrigt ej nu nämnda föreskrifter, kan han av polismyndighet omedelbart avvisas. Är polismyndighet oviss, huruvida avvisning bör äga rum, eller är anledning antaga, att utlänningen till men för rikets säkerhet tjänar främmande makts intressen eller att hans verksamhet eljest är ägnad att skada riket, skall polismyndigheten ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande, som besluter, huruvida utlänningen skall avvisas eller med honom skall på annat sätt förfaras. I avbidan härå äger polismyndigheten, där sådant finnes påkallat, taga utlänningen i förvar eller ställa honom under särskild uppsikt. Beträffande besättning på fartyg och utlänningar, som i samlad trupp genomresa riket, gälla särskilda bestämmelser. Utlänning, som befinner sig i riket, är, därest han önskar fortfarande vistas här, skyldig att vara försedd antingen med viserat pass eller, om han ej kan förskaffa sig dylikt, med uppehållsbok, innefattande tillstånd att vistas i riket. Upphållsbok, varom skall göras ansökan, innefattande fullständiga bestyrkta legitimationsuppgifter, utfärdas av polismyndigheten i utlänningens egentliga vistelseort. Är polismyndigheten oviss, huruvida dylik ansökan bör beviljas, eller finner myndigheten densamma böra avslås, skall anmälan göras hos Konungens befallningshavande, som besluter, huruvida och på vilka villkor uppehållsbok må av polismyndigheten utfärdas. I avbidan härå skall interimstillstånd av polismyndigheten meddelas för utlänningen. Upphållsbok kan, när skäl därtill föreligga, återkallas av den polismyndighet, som utfärdat densamma, eller av Konungens befallningshavande. Vid prövning av ansökan om visering eller uppehållsbok skall tagas i betraktande, huruvida med avseende å uppgivna ändamålet med vistelsen i riket och övriga omständigheter utlänningens härvaro må finnas lämplig med hänsyn till landets intressen. Därvid bör, bland annat, hänsyn tagas till bostadsförhållandena å egentliga vistelseorten och, därest å nämnda ort knapphet å bostäder råder, även därtill, om utlänningen kan förväntas icke taga större bostadslägenhet i anspråk än som för hans och hans familjs behov oundgängligen erfordras. Vidare skall hänsyn tagas till den tid, utlänningen uppehållit sig härstädes. Visering och uppehållsbok skola i allmänhet avse viss tids vistelse här i landet. Visering må även kunna gälla direkt resa genom riket. Förlängning av vistelsetillståndet kan meddelas. Uppgifter om meddelade viseringar och utfärdade uppehållsböcker skola lämnas till civildepartementet. Utlänning är skyldig att vid anfordran för polismyndighet eller underordnad polispersonal uppvisa pass, uppehållsbok eller annat tillstånd att vistas i riket. Därest utlänning kvarbliver i landet efter utgången av honom i visering eller annat tillstånd för vistelse i riket medgiven tid utan att söka förlängning av viseringen eller tillståndet eller underlåter, efter det ansökan om förlängning avslagits, att inom skälig tid lämna landet, skall han av polismyndighet föreläggas att inom viss tid avresa från riket. Efter-

kommes ej föreläggandet, åligger det polismyndigheten att härom omedelbart underrätta Konungens befallningshavande, som det tillkommer att förordna om utvisning av utlänningen eller om hans ställande under åtal för vad han sålunda låtit komma sig till last. Lämna utlänning i ärende, varom i kungörelsen är fråga, mot bättre vetande oriktig uppgift, eller underlåter han i andra fall än nyss nämnts att iakttaga vad honom åligger enligt kungörelsen eller jämligt densamma meddelade föreskrifter, må Konungens befallningshavande, hos vilken polismyndigheten härom ofördröjligen skall göra anmälan, förordna om utvisning eller åtal. Straff i nu nämnda fall är böter. Underrättelser om avvisning och utvisning skola lämnas till civildepartementet. Beträffande klagan över myndighets beslut i ärende rörande avvisning och utvisning gäller vad som stadgats i lagen den 14 september 1914, dock att besvärerna skola ingivas till civildepartementet. Främmande diplomater och deras familjemedlemmar samt diplomatiska kurirer äro undantagna från kungörelsens bestämmelser.

Nu nämnda kungörelse, som gällde till utgången av år 1919, har sedermera med smärre ändringar utan avbrott och i allmänhet årligen erhållit förlängd giltighetstid, senast genom kungörelse den 4 september 1926 (nr 411). Samtliga ifrågavarande kungörelser äro utfärdade med stöd av 18 § i lagen den 14 september 1914. Bland de ändringar, som införts före utfärdandet av 1926 års kungörelse, må nämnas befrielse för vissa personer att medföra pass; rätt för viss myndighet att meddela visering för viss kortare tid; rätt att återkalla visering; överflyttning av ifrågavarande ärenden till justitiedepartementet; skyldighet för vederbörande myndighet att vid prövning av ansökan om visering eller uppehållsbok taga hänsyn jämväl till arbetsförhållandena i riket; borttagande av straffbestämmelse för underlåtenhet att efterkomma föreläggande att lämna riket; straff för den, som förhjälp utlänning, vilken ej innehar behörigt pass, att inkomma i riket; skyldighet i visst fall för fartygsbefälhavare att utan ersättning föra utlänning ur riket vid äventyr att eljest dömas till böter; samt skyldighet för myndighet, som meddelat visering eller utfärdat uppehållsbok eller återkallat visering eller uppehållsbok, att härom medelbart eller omedelbart underrätta polismästaren i Stockholm, vilken förestår en särskild polisbyrå för övervakande av utlänningar i riket.

Den betydelsefullaste av nu nämnda ändringar torde vara den om skyldighet att vid prövning av ansökan om visering eller uppehållsbok taga hänsyn till arbetsförhållandena i riket. Denna bestämmelse infördes första gången i kungörelsen den 26 november 1920 (nr 804). Med anledning härav har efterhand utbildats den praxis, att visering meddelats med eller utan rätt till arbetsanställning. Då fråga gällt om visering för arbetsanställning, har yttrande inhämtats från socialstyrelsen.

*Avveckling
av viserings-
skyldighe-
ten.*

Under de senaste åren har en strävan att kunna upphäva viseringstvånget blivit alltmer framträdande. Mellan ett flertal västeuropeiska stater hava ock träffats ömsesidiga överenskommelser om upphörande av viseringen. Sverige har för sin del på grund av ömsesidighet avstått från att uppställa fordran å visering för undersåte i Belgien, Danmark, Frankrike, Island, Italien, Lichtenstein, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Schweiz, Spanien, Storbri-

tannien och Tyskland. Härjämte har viseringstvånget upphävt för undersåte i Amerikas förenta stater, vilken tidigare varit antingen svensk medborgare eller ock på grund av födseln dansk, norsk eller isländsk medborgare. Den lättnad i de mellanfolkliga förbindelserna, som härigenom inträtt, har likväl endast gällt den normala resetrafiken. I stället för viseringstvånget hava i olika länder i syfte att skydda den inhemska arbetsmarknaden och förbehålla bostadstillgången åt landets egna invånare vidtagits nya åtgärder mot en befarad invandringsström, särskilt genom lagstiftning mot utlännings yrkesutövning och bosättning. Dessa nya bestämmelser innebära i allmänhet förbud för utlännningar att utan tillstånd antaga arbetsanställning eller att vistas i landet annat än under viss kortare tid.

Såsom nyss nämnts, har i fråga om viseringspliktiga utlännningar, som ämna antaga arbetsanställning här i riket, särskild prövning angående villkoren för rätt att antaga dylik anställning ägt rum. Genom kungörelsen den 4 september 1926 hava införts bestämmelser i syfte att skydda den svenska arbetsmarknaden mot en större inflyttning av viseringsfria utländska arbetssökande. Dessa bestämmelser hava särskilt föränletts av hänsynstagande till de förhållanden, som kunde väntas inträda till följd därav, att i samband med den vid 1926 års riksdag antagna svensk-tyska handelstraktaten viseringstvånget gent emot Tyskland enligt ömsesidig överenskommelse skulle upphöra från och med den 1 oktober 1926. I detta avseende innehåller kungörelsen i huvudsak följande. Pass- och viseringstvång bibehålles med det undantag, att viseringstvånget är avskaffat beträffande undersåtar i vissa länder. Likaledes bibehålles systemet med uppehållsböcker för vissa utlännningar, som befinna sig i riket utan att innehava pass. Utlänning, som här i riket vill taga arbetsanställning, skall hava särskilt arbetstillstånd, därest hans pass icke är försett med visering, som meddelats utan förbud för honom att här i riket taga arbetsanställning. Visering, som meddelats utan sådant förbud, gäller såsom arbetstillstånd. Angående särskilt arbetstillstånd märkes följande. Anländer utlänning till riket i avsikt att här taga arbetsanställning, skall han på förhand hava sitt pass försett med anteckning om dylikt tillstånd. Ansökning härom göres antingen direkt hos socialstyrelsen eller ock hos polismyndigheten i den ort, där anställningen önskas, eller hos svensk beskickning eller viseringsberättigat svenskt konsulat, vilken myndighet därefter översänder ansökningshandlingarna till socialstyrelsen. Styrelsen skall sedermera pröva ansökningen. Vistas utlännningen i riket och önskar han här taga arbetsanställning, skall ansökan göras hos polismyndigheten i den egentliga vistelseorten eller, om utlännningen ej uppehåller sig på ett mera stadigvarande sätt å någon ort i riket, hos polismyndigheten i Stockholm. Polismyndigheten har sedermera att jämte eget yttrande översända ansökningshandlingarna till socialstyrelsen, som därefter meddelar beslut i ärendet. Över socialstyrelsens beslut får klagan ej föras. Arbetstillstånd tecknas å pass eller uppehållsbok och skall angiva den tid, för vilken det gäller. Arbetstillstånd kan, när skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen. Ej heller häröver får klagan föras. Då utlänning, som ej är dansk, norsk eller isländsk undersåte, vid ankomsten till riket skall uppvisa

Kungörelsen
den 4 september
1926.

sitt pass, skall han, där ej hans pass är försett med visering eller anteckning om arbetstillstånd, jämväl meddela skriftlig uppgift om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma ävensom lämna de upplysningar polismyndigheten avfordrar honom. Är utlänningsens pass ej försett med visering eller arbetstillstånd, där så erfordras, äger polismyndigheten avvisa honom. Har utlänning icke tagit sin bostad å hotell, pensionat eller gästgiveri, skall han å varje ort inom riket, där han uppehåller sig längre tid än två dagar, hos polismyndigheten uppvisa pass eller uppehållsbok ävensom meddela de upplysningar, som polismyndigheten avfordrar honom. Utlännings om sig till polismyndighet i gräns- eller kustort lämnade uppgifter ävensom underrättelse om meddelat arbetstillstånd eller om återkallelse därav skola tillställas polismästaren i Stockholm. Denna kungörelse, som trädde i kraft den 1 oktober 1926, gäller tills vidare till utgången av år 1927.

Bestämmelser om anmälnings-skyldighet i vissa författningar.

I syfte att möjliggöra kontroll över härvarande utlännningar hava därjämte i åtskilliga andra författningar än de nu nämnda införts bestämmelser om skyldighet för dem, som upplåta bostad åt utlänning eller antaga utlänning i sin tjänst, att därom göra anmälan. Sålunda åligger enligt 33 § i stadgan om skjutsväsendet den 22 juni 1911 (nr 63) gästgivare och skjutsstationsföreståndare samt enligt 35 § i stadgan angående hotell- och pensionatrörelse den 8 juni 1917 (nr 474) hotell- och pensionsinnehavare att till myndighet lämna anmälan om utlännings ankomst och avresa jämte uppgift å den ort, dit utlänning förklarar sig ämna närmast avresa. Därjämte stadgas i kungörelsen den 8 juni 1917 (nr 475) angående vissa åtgärder för utövande av tillsyn över utlännningar i riket enligt dess lydelse jämlikt kungörelse den 4 september 1926 (nr 412) skyldighet för envar, som utan att driva gästgiverirörelse eller sådan rörelse, varom förmäles i hotellstadgan, mot eller utan vederlag hos sig mottager utlänning till härbärgerande eller som i sitt arbete anställer utlänning, att avfordra denne uppgift om hans nationalitet m. m. ävensom om den ort, varest han senast uppehållit sig. Innan utlännings lägenheten eller anställningen, skall uppgift avfordras honom, huruvida han ämnar kvarstanna å vistelseorten eller, därest så ej är fallet, om den ort, till vilken han närmast ämnar begiva sig. Skriftlig anmälan om dessa uppgifter skall av bostadsupplåtaren eller arbetsgivaren insändas till närmaste polismyndighet. Då fråga är om arbetsanställning, skall anmälan jämväl innehålla uppgift om anställningen eller dess art och tiden för densammes början. I nu nämnda författningar förekomma jämväl ansvarsbestämmelser för den, som uraktlåter att fullgöra nu sagda skyldigheter, och för utlänning, som mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

Näringsfrihetsförordningen m. m.

I fråga om utlännings rätt att här i riket driva näring finnas stadganden i förordningen den 18 juni 1864 (nr 41 s. 1) angående utvidgad näringsfrihet. Enligt denna förordning skall på särskild prövning av Kungl. Maj:t eller för särskilt fall av länsstyrelse bero, om utlänning må här i riket idka handels- eller fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering. Sådant tillstånd meddelas endast den, som är myndig och ställer säkerhet för utskylder till stat och kommun under tre år. Utlänning må ej i något fall idka gårdfarihandel eller

användas såsom biträde därvid. Ej heller må utlännning verkställa s. k. realisation eller användas såsom biträde vid dylik försäljning, utan att Kungl. Maj:t på grund av ingången traktat givit lov därtill. Däremot kan länsstyrelse bevilja utlännning tillstånd att under kringresande eller kringvandrande idka hantverk eller annan hantering. Vid prövning av ansökan därom skall tagas hänsyn till, bl. a., huruvida för den eller de orter, som ansökan avser, föreligger behov av dylik hantering. Tillståndet må ej avse längre tid än ett kalenderår och kan, när helst skälig anledning därtill förekommer, återkallas. Klagan över beslut i ärende, som nu senast nämnts, må föras hos kommerskollegium, mot vars beslut talan ej får föras. Angående utlännings rätt att reda i skepp eller att driva masugn, hytta, järnbruk eller liknande inrättning gälla särskilda bestämmelser. Om utlännning bryter mot förordningens föreskrifter, är han förfallen till böter; och må allmän åklagare av olovligen till salu hållna varor eller av redskap och verktyg, som användas vid olovlig hanterings utövande, till säkerhet för högsta bötesbeloppet, 500 kronor, och för ersättningar, som kunna ådömas, intill 200 kronor, anhålla så mycket, som skäligen anses motsvara högst 700 kronor, därest annan säkerhet ej ställes; dock skall i händelse av beslut åtal ofördröjligen anställas.

Jämlikt lag den 30 maj 1916 (nr 159) innefattande tillägg till lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag må utlännning ej, ändå att han erhållit tillstånd att i riket idka näring, här sluta handelsbolag eller ingå i handelsbolag, utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd. Från denna lags tillämpning äger Konungen medgiva sådant undantag, som må föranledas av bestämmelse i traktat, vilken med främmande makt slutits före lagens ikraftträdande.

I förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter meddelas bestämmelser om beskattning av utlännning, som reser omkring i landet och för egen eller såsom utskickad för annans räkning till inledande av handel, med eller utan varuprov, bjuder ut eller sluter handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras. Sådan utlännning skall vid ankomsten till riket till närmaste kronouppbördsman i stad avlämna skriftlig uppgift, hur länge han ämnar här kvarstanna, samt därvid för rättigheten att idka dylik handel förskottsvis erlägga viss avgift, gällande för högst trettio dagar. Fortsättes verksamheten utan avbrott utöver nämnda tid, skall viss lägre avgift för varje period av femton dagar betalas till kronouppbördsmannen i stad inom det län, där han vid betalningstiden uppehåller sig. Utlännningen skall å den ort, där han först utövar sin verksamhet i landet, innan handel därstädes inledes, inför viss myndighet styrka, att han erlagt den stadgade avgiften. Den, som utan att hava erlagt avgift eller förete bevis om avgiftens erläggande idkar handel, som nu är sagt, är förfallen till bötesansvar, varjämte han i förstnämnda fall är skyldig utgiva avgift för den tid, varunder den olovliga handeln utövats. Skola till följd av överenskomelse med främmande stat i fråga om nu nämnd avgift andra grunder gälla beträffande den främmande statens undersåtar, äger Konungen utfärda de för överenskommelsens tillämpning erforderliga föreskrifter.

Förordningen angående bevillningsavgifter m. m.

Enligt nu berörda förordning skall vidare bevilningsavgift erläggas av utlänning, som här i riket mot avgift giver offentlig föreställning eller tillställning av vad slag det vara må, ävensom av utlänning, som vid sådan medverkar, i sistnämnda fall vare sig tillställningen är avgiftsfri eller ej. Slutligen skall bevilningsavgift betalas av utländska positivspelare, musikanter, förelisare av djur eller annat, akrobater och dylika, vilka driva sitt näringsfång under bar himmel och uppbära allenast frivillig avgift. Nu nämnda båda slag av bevilningsavgifter skola ej erläggas av här i riket bosatt utlänning, som förvärvat lika rätt med härstädes bosatt svensk undersåte till offentligt uppträdande. Särskilt tillstånd erfordras till offentligt uppträdande, varom nu sagts.

Förordningen angående rätt för utlänning att här i riket giva offentlig föreställning.

I kungörelsen den 31 december 1913 (nr 380) angående rätt för utlänning m. fl. att här i riket giva offentlig föreställning m. m. eller att därvid medverka föreskrives, att utlänning, som är här i riket bosatt, må utan hinder av vad i kungörelsen eljest finnes föreskrivet, här giva offentlig föreställning eller tillställning av vad slag det vara må eller medverka därvid, därest han hos myndighet i den ort, där han är bosatt, ställt säkerhet för utskylder till stat och kommun under tre år. För sådan utlänning gäller med avseende å givande av offentlig föreställning eller tillställning eller medverkan därvid vad i dylikt hänseende är eller varder stadgat för här i landet bosatt svensk undersåte. Vill utlänning, som icke förvärvat nämnda rätt, här i riket giva offentlig föreställning, hålla konsert eller eljest utföra musik, anställa maskerad, bal, lekstuga eller andra nöjen, hålla allmänt sammanträde eller göra andra tillställningar av vad slag det vara må, till vilka allmänheten har tillträde, eller skall utlänning, som ej förvärvat sagda rätt, medverka vid dylik tillställning, skall ansökan därom göras å landet och i stad, där magistrat ej finnes, hos K. B., i Stockholm hos överståthållarämbetet och i annan stad hos poliskammaren eller, där sådan ej finnes, hos magistraten. Ansökningen skall innehålla fullständiga uppgifter om den eller dem, för vilka tillstånd sökes, samt om tillställningen i fråga. Bifalles ansökningen, skall tillståndsbevis meddelas för högst tre månader. Tillstånd må återkallas, när helst skälig anledning därtill förekommer. Innan tillställning må givas, skall anmälan göras hos polismyndighet och i vissa fall hos kommunalnämndsordförande. Den, som utan tillstånd eller anmälan eller mot givna föreskrifter giver tillställning eller vid ansökan om tillstånd lämnar oriktiga uppgifter eller upplåter lokal eller plats för obehörig tillställning, är förefallen till bötesansvar.

Lagen om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m.

Jämlikt lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m. må utländsk medborgare ej utan Konungens för särskilt fall givna tillstånd här i riket förvärva fast egendom eller förvärva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka gruvdrift och ej heller i något fall härstädes inmuta mineralfyndighet. Vad sålunda är stadgat om utländsk medborgare skall ock tillämpas beträffande utländska bolag, föreningar, andra samfälligheter och stiftelser. Vidare hava i lagen införts bestäm-

melser, med vilka avsetts förhindra, att utlänningar genom förmedling av bolag eller föreningar förvärva fast egendom m. m. Utländsk medborgare, som här i riket förvärvat fast egendom m. m., är skyldig att, om han ej är i riket bosatt, hava ett i orten bosatt ombud, som är svensk medborgare.

Enligt lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården gälla vissa bestämmelser om hemsändande av utländsk medborgare, som fallit fattigvården till last. På grund av träffade överenskommelser gälla särskilda regler i fattigvårdshänseende beträffande danska, norska och finska undersåtar.

*Fattigvårds-
förordning-
gen.*

I förordningen den 18 juni 1920 (nr 355) angående utlännings tillträde till arméns och marinens etablissemang och övningar m. m. är stadgat, att utlännings ej må tillåtas att inkomma inom befästningsområde eller att utan Konungens tillstånd bosätta sig inom skyddsområde, som må vara för fästning bestämt. Konungen äger bestämma de villkor, på vilka utlännings må kunna tillåtas att tillfälligtvis uppehålla sig inom fästnings skyddsområde. Likaledes bestämmas av Konungen de villkor, på vilka utlännings må tillåtas inkomma i annat försvaret tillhörigt etablissemang.

*Förordning-
den den 18
juni 1920.*

Den främlingspolitik, som under årtiondena före världskriget vunnit tillämpning såväl i vårt land som i det stora flertalet främmande länder, byggde, såsom framgår av den redan lämnade redogörelsen, i allt väsentligt på grundsatsen om fritt folkutbyte mellan länderna. Någon brytning med denna grundsats innebar ej heller tillkomsten av 1914 års lagstiftning. Denna lagstiftnings syfte är i främsta rummet att åvägabringa rättsliga garantier till skydd för utlänningar, som vistas här i landet. I sådant syfte behandlar 1914 års lag ingående de förhållanden, som ur ordnings- och säkerhetssynpunkt kunna giva anledning till ett ingripande, varjämte åtgärder för utlännings utvisning ur landet göras beroende av ett rättsligt reglerat förfarande. Lagen inrymmer dock befogenhet för Kungl. Maj:t att i händelse av krig eller fara för krig eller då sådant för rikets försvar eljest på grund av särskilda omständigheter provas erforderligt träffa anordningar för genomförande av en allmän, efter det faktiska läget avpassad främlingskontroll. Med stöd av det sålunda lämnade bemyndigandet ha ock, såsom närmare framgår av den förut lämnade redogörelsen, åtskilliga författningar i sådant syfte blivit utfärdade, varigenom en omfattande främlingskontroll blivit införd. Den förhärskande uppfattningen var emellertid otvivelaktigt, att vid den återgång till normala förhållanden, som efter världskriget kunde motses, någon allmän främlingskontroll ej längre skulle vara erforderlig. I överensstämmelse med denna uppfattning ansågs ock det mera tillfälliga behovet av en skärpt främlingskontroll, var-till världskriget gav upphov, kunna och böra tillgodoses i administrativ ordning.

*Departement-
schefen
Allmän
motivering.*

De förhoppningar, som sålunda anknöto sig till världskrigets avslutande i fråga om en jämförelsevis snabb återgång till förkrigstidens mera fria förhållanden i förevarande hänseende, hava icke gått i uppfyllelse. Såsom en följd av den allmänna försämring av det ekonomiska läget, som efter världs-

kriget gjort sig gällande och tagit sig uttryck i en omfattande arbetslöshet, hava i de flesta stater till skydd för den egna arbetsmarknaden vidtagits åtgärder, vilka djupt ingripa i det fria folkutbytet mellan länderna.

Den prohibitiva tendens, som enligt vad jag nu antytt alltmera satt sin prägel på de olika ländernas främlingspolitik efter världskriget, har väl mötts av gensagor. Jämväl inom Nationernas förbund hava sålunda framkommit förslag, syftande till en närmare samverkan såväl kulturellt som ekonomiskt mellan folken och ett friare utbyte av såväl arbetskraft som industriprodukter och råvaror. Det torde emellertid vara uppenbart, att de problem, som i detta sammanhang inställa sig, äro av synnerligen invecklad och ömtålig beskaffenhet samt att tidpunkten för deras lösning i varje fall är i hög grad oviss. Intill dess förutsättningarna för en friare politik i nu berörda hänseende föreligga och en allmängiltig reglering av dessa spörsmål mellan samtliga intresserade stater kan äga rum, torde icke annan utväg stå varje särskilt land öppen än att det ordnar sin främlingspolitik med utgångspunkt från det faktiska läget och med beaktande av de intressen, som för landets egen del göra sig gällande.

Till belysning av den nu förhärskande främlingspolitikens allmänna karaktär har jag inom justitiedepartementet låtit utarbета en sammanfattning av vissa utländska föreskrifter i ämnet, vilken sammanfattning torde få såsom bilaga åtfölja dagens protokoll (Bil. B).

Av denna översikt framgår, såsom jag redan antytt, att under den senaste tiden inom skilda länder kommit till stånd en restriktiv, i vissa fall till sina verkningar nära nog prohibitiv lagstiftning med avseende å utlänningars rätt till bosättning och yrkesutövning. Ett återupplivande av det under ett tidigare skede rådande systemet med övervakning av folksamfärdseln staterna emellan har allmänt ägt rum. Icke blott i de stora världsstaterna utan även i våra grannländer har denna nya tendens kommit till uttryck i lagstiftningen.

Den till sina verkningar mest betydelsefulla av de utländska lagarna är otvivelaktigt den nordamerikanska. Innebörden av densamma torde vara, att det förut förnämsta invandringslandet numera förlorat eller kommer att förlora sin stora betydelse som en väsentlig regulator av befolkningsöverskottet i Europa. Detta framgår av en jämförelse mellan antalet invandrare under åren närmast före kriget, t. ex. år 1914, då det uppgick till 1,200,000, och antalet kvotimmigranter, som för framtiden beräknas inkomma, nämligen 150,000. Detta förhållande är i hög grad ägnat att medföra en betydligt ökad folkomflyttning inom Europa från överbefolkade länder till områden, som ännu icke hysa befolkningsöverskott. De främsta emigrationsländerna inom Europa äro Italien, Polen och Tyskland. Att Sverige icke kommer att vara oberört av dessa förhållanden är uppenbart. I avsevärd omfattning lär utvandringsströmmen från Tyskland och Östeuropa kunna väntas söka sig till vårt land.

Såsom jag förut omnämnt hava flerstädes i utlandet till skydd för en ej önskvärd invandring införts bestämmelser om passviseringstväng. Passvisering såsom medel att ur olika synpunkter reglera tillloppet av utlänningar äger både företräden och nackdelar. Såsom företräden torde få anses, att

det allmännas kontroll kan göras i relativt hög grad effektiv; att den utlänning, som ämnar taga arbetsanställning, redan i det egna landet kan erhålla besked om utsikterna härför och i fall av vägran icke behöver förgäves företaga en resa till det främmande landet; samt att övervakningen och kontrollen inom landet av utlänningar kunna utövas under mycket enkla former. Såsom nackdel åter lärers få anses, att viseringsproceduren är till besvär för den inresande och därmed i viss mån står hindrande för det fria mellanfolkliga umgänget, även där detta alls icke berör arbetsmarknadspörsmål eller dylikt. Med hänsyn till dessa nackdelar har också passviseringstvånget mångenstädes avskaffats. I dess ställe har man i de flesta europeiska länder sökt genom annan lagstiftning skaffa sig möjlighet att reglera, kontrollera eller förhindra utländsk invandring.

Den ökade invandring, vilken sålunda är att förvänta efter avskaffande av det enda egentliga restriktiva medel vi nu äga eller viseringen, är ur olika synpunkter att betrakta såsom en viktig samhällsföreteelse, vilken måste i tid noggrant uppmärksammas.

Invandringsspörsmålet är till alldeles övervägande del att bedöma med hänsyn till arbetsförhållandena. Den stora massan av utlänningar, som begiva sig hit, äro arbetssökande; endast en ringa procent tillhör andra befolkningsgrupper. Då jag begagnar ordet arbetssökande, innefattar jag häri ej allenast kroppsarbetare inom olika arbetsfack utan jämväl ingenjörer, kontorister och affärsanställda i allmänhet. Uppenbart är, att för den inhemska arbetsmarknaden en ökad invandring av utländska arbetssökande måste medföra betydliga olägenheter. Vårt land befinner sig för närvarande i en period av relativt stor arbetslöshet. En avsevärd inflyttning av utländska arbetssökande, vilka i hemlandet icke hava en löne- och levnadsstandard motsvarande de svenska arbetarnas och affärsanställdas, skulle leda till en försämring av de här i landet rådande förhållandena i detta avseende. En verkan därav kan lätteligen bli att på det allmänna ställas ökade krav på arbetslöshetsunderstöd. Under dessa förhållanden framstår såsom en nödvändighet, att åtgärder vidtagas till förhindrande av att den inhemska arbetsmarknaden erhåller ett mera betydande tillskott av utländsk arbetskraft. Men även under normala förhållanden ligger häri ett viktigt statsintresse. Särskilt med hänsyn till den restriktiva lagstiftning, som numera råder i främmande länder, lärers det även för vårt land vara av trängande behov påkallat att till skydd för den svenska arbetskraften genom föreskrifter i lag söka kontrollera och reglera invandringen av utländsk arbetskraft. Ett fullständigt avstängande från vårt land av utländska arbetssökande kan tydligen ej ifrågakomma, bland annat med hänsyn till den verkan, en sådan lagstiftning skulle medföra för svenska medborgares möjlighet att vinna utkomst utomlands. Därjämte kan icke bortses från att även vårt land har behov av viss utländsk arbetskraft, i synnerhet sådan som är i ett eller annat avseende specialutbildad.

Vad bostadsförhållandena angår torde numera några mer avsevärda olägenheter ej vara att befara av en ökad invandring. Uteslutet är emellertid ej, att främlingsströmmen, om den lämnas obehindrad, kan taga den omfattning,

att den å vissa orter kunde inverka störande på bostadsmarknaden. Vid frågans bedömande lärers därför bostadssynpunkten ej alldeles få lämnas ur räkningen. Även bostadstillgången bör uppenbarligen i första hand förbehållas landets egna invånare. Härvid är ock att märka, att på vissa håll i utlandet, t. ex. i Tyskland, en sträng bostadskontroll utgör ett betydande hinder för utlännningar att uppehålla sig i landet, även om de erhållit visering och arbetstillstånd.

Även ur säkerhets- och ordningssynpunkt måste man räkna med allehanda svårigheter till följd av en ökad invandring. Det är allmänt känt, att brottsligheten å den europeiska kontinenten är väsentligt större nu än före kriget. Anledning saknas alltså icke till antagande, att ett ökat antal kriminellt betonade individer kan komma att söka sig till Sverige. Även de osäkra politiska förhållandena i vissa främmande länder torde kunna föranleda invandring av en del ej önskvärda befolkningselement. Ett bestående av möjlighet till kontroll över de främlingar, som önska invandra hit eller vistas här, är följaktligen jämväl ur dessa synpunkter påkallad.

Under senaste tiden har ytterligare en synpunkt vunnit allt större beaktande i åtskilliga länder, nämligen rassynpunkten. De stora svårigheter, som länder med blandade folkelement hava att bekämpa, hava i hög grad aktualiserat detta spörsmål. Värde av att vårt lands befolkning är av en sällsynt enhetlig, oblandad ras kan knappast överskattas. Det är därför av betydelse att kontrollera en invandring av folkslag, som ej till bättnad för oss låta sig samman smältas med vår befolkning.

Av de skäl, som av mig åberopats till stöd för en allmän främlingskontroll, hänföra sig vissa till förhållanden, som kunna antagas vara av övergående beskaffenhet. Ur denna synpunkt kunde ifrågasättas, huruvida icke främlingskontrollen kunde, såsom hittills, anordnas i administrativ väg, eller i varje fall, huruvida ej en lagstiftning i ämnet borde givas allenast provisorisk karaktär. Vid besvarande av dessa spörsmål må emellertid till en början framhållas, att de huvudsakliga orsaker, som påkalla en allmän främlingskontroll, säkerligen icke äro av allenast tillfällig natur utan av den djupgående beskaffenhet, att någon väsentlig förbättring icke är att motse inom en nära framtid. En reglering genom definitiv lagstiftning av nu ifrågavarande ämne medför ock ur åtskilliga synpunkter påtagliga fördelar. Sålunda bör på denna väg väsentligt större stadga i tillämpningen kunna vinnas. Det torde kunna förutsättas, att de bestämmelser, som reglera främlingskontrollen, lättare komma till allmän kännedom för de utlännningar, som beröras av desamma, om dessa bestämmelser intagas i en lag med definitiv giltighet. Ur utlännings egen synpunkt torde en definitiv lagstiftning innebära en väsentligt större trygghet än en anordning, varigenom hans ställning göres beroende av från tid till annan återkommande förfoganden i administrativ ordning eller i lagstiftningsväg. Härtill kommer, att ett flertal av de förhållanden, som böra regleras i en främlingslag, otvivelaktigt är av permanent natur. Uppenbart är, att lagens karaktär av definitiv icke utesluter den omläggning av lagstiftningen, som påkallas av förändrade förhållanden. För en dylik omgestaltning äga

De förhållanden, som jag nu berört, hava synts mig innebära avgörande skäl att genom lagstiftning reglera invandringen samt att åt en dylik lagstiftning icke giva allenast provisorisk giltighet. Denna lagstiftning måste, för att dess syfte skall vinnas, innefatta möjlighet till kontroll över utläningar, som anlända till eller vistas i riket, till vidsträckt rätt att avvisa utläningar och att från riket avlägsna ej önskvärda utläningar samt till särskild prövning av utlännings rätt att bosätta sig eller utöva förvärvsverksamhet härstädes. I huvudsak torde en sådan lagstiftning alltså komma att innebära ett fortgående på den väg, som beträddes genom 1914 års lag om förbud för vissa utläningar att här i riket vistas och därefter fullföljts genom krigsårens administrativa författningar i ämnet, senast 1926 års passkungörelse.

*Utkast till
lag om ut-
lännings
rätt att här
i riket vistas.*

Rätt för utlänning att antaga arbetsanställning skall vara beroende av visering utan förbud för arbetsanställning eller ock särskilt arbetstillstånd. Arbetstillstånd skall meddelas av socialstyrelsen, som i regel skall därom höra offentlig arbetsförmedlingsanstalt. Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och för viss utlänning samt avse visst slag av arbete. Arbetstillstånd skall

kunna återkallas. Över beslut i ärende rörande arbetstillstånd får klagan ej föras. Arbetssökande utlänning skall ej äga inkomma i riket, med mindre han förut erhållit rätt att antaga arbetsanställning.

Enligt utkastet skall utlänning vara underkastad en vidsträckt anmälningsskyldighet.

Beträffande avvísning och utvisning överensstämmer utkastet i stort sett med 1914 års lag. Vissa med de nya föreskrifterna sammanhängande avvísningsgrunder hava dock föreslagits. Därjämte upptager utkastet en ny form för avlägsnande från riket av utlänning, som hit inkommit, förslagsvis benämnd förpassning ur riket, vilken skall komma till användning, därest utlänning kvarstannar i landet utöver medgiven tid, uraktlåter att fullgöra föreskriven anmälningsskyldighet, vid anmälan lämnar medvetet oriktig uppgift eller eljest uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad som är föreskrivet rörande hans vistande i riket eller hans rätt till arbetsanställning. Beslut om förpassning skall meddelas av länsstyrelse. Klagan över dylikt beslut skall kunna föras hos Konungen i statsrådet.

Bötesstraff skall drabba den, som uraktlåter att fullgöra föreskriven anmälningsskyldighet eller att ställa sig till efterrättelse rörande hans vistande här i riket gällande föreskrifter eller vid fullgörande av anmälningsskyldighet lämnar medvetet oriktig uppgift. Till sådant straff skall jämväl den, som utan tillstånd antager arbetsanställning, eller arbetsgivare, som obehörigen anställer utlänning, vara förfallen.

Bland de allmänna bestämmelserna förekommer stadgande därom, att Konungen i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt äger med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket meddela nödiga bestämmelser. Därjämte medges Konungen rätt att meddela befrielse från skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling, och skall Konungen äga att utfärda särskilda tillämpningsföreskrifter.

*Utlåtanden
över ut-
kastet.*

Över nu nämnda lagutkast hava yttranden avgivits av länsstyrelserna samt socialstyrelsen och kommerskollegium. Vissa länsstyrelser hava vid sina yttranden fogat utlåtanden av underordnade myndigheter och kommerskollegium har inhämtat yttranden från verkställande direktören i Sveriges industriförbund samt Stockholms handelskammare.

Jag anhåller nu få lämna en sammanfattning av de avgivna yttrandena ävensom återgiva några i dessa förekommande uttalanden av principiell innebörd.

Länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Kalmar, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län hava förklarat sig ej hava något att erinra mot lagutkastet. Även *polismästaren i Stockholm* och *landsfogden i Stockholms län*, vilka blivit i ärendet hörda, hava ej funnit anledning till erinran mot detsamma.

Länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Gotlands, Ble-

kinge, Malmöhus, Hallands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län hava anført, att de endast beträffande en och annan detalj i lagutkastet funnit skäl hemställa om omarbetning.

Överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Uppsala och Kristianstads län hava, utan att uttala sig om innehållet i lagutkastet i allmänhet, framställt invändningar mot vissa av de i detsamma upptagna stadgandena.

Länsstyrelsen i Jämtlands län gör följande uttalande:

»Enligt 1914 års lag angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas är den fria samfärdseln till riket för personer av främmande nationalitet regeln och förbudet undantag, som endast gäller för vissa mindervärdiga kategorier eller särskilda tidsomständigheter. I det föreliggande utkastet däremot är regeln att utlänning icke får inkomma i riket utan särskilt tillstånd. I vilken omfattning denna regel kommer att modifieras i administrativ ordning, framgår icke av remissen. I varje fall synes innebörden av utkastet vara en fullständig omkastning av den svenska immigrationslagstiftningens hittillsvarande ståndpunkt. Huruvida en så radikal omgestaltning är påkallad ur allmänna befolknings- eller näringspolitiska skäl eller av politiska grunder i egentlig mening, undandraget sig för närvarande befallningshavandes bedömande. Inom Jämtlands län hava hittills icke förekommit andra symptom i sådan riktning än att överskott på arbetskraft i jämförelse med arbetstillgången råder även här, men detta marknadsläge har icke hittills påverkats av någon nämnvärd tillströmning av utländsk arbetskraft. — — — — — Så mycket torde dock kunna sägas, att om förslagets bestämmelser skola genomföras i sin fulla omfattning och under en längre tid, kommer tillämpningen säkerligen att bli förenad med stora svårigheter och tillika avsevärt betunga de administrativa myndigheterna, som skola sätta lagen i verket.»

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller, att lagutkastet i allt väsentligt byggde på 1914 års lag och att de avvikelser, som förekommo, i regel betingades av den omständigheten, att vissa enligt befallningshavandes mening i stort sett väl avvägda bestämmelser, som tidigare tillkommit i form av kungörelser, utfärdade i administrativ väg, vore avsedda att inryckas i en av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag. I anledning härav hade länsstyrelsen huvudsakligen begränsat sitt utlåtande till frågan i vad mån det kunde anses lämpligt, att sådana regler, som hittills meddelats genom av Kungl. Maj:t utfärdade kungörelser, inrycktes i allmän lag.

Socialstyrelsen anför:

»Om man än icke vill uppgiva förhoppningarna om en framtida återgång till den frihet i folksamfärdseln, som rådde under tiden före världskriget, är det emellertid uppenbart, att för det närvarande betingelser saknas för Sverige att ensamt upprätthålla frihandelsprinciper å förevarande område. I öppen dag ligger nämligen, att allvarliga vådor skulle hota ett förhållandevis glest befolkat land, därest det lämnades öppet för en okontrollerad invandring. Härtill kommer, att ifrågavarande skyddsförfattningar bereda tillgång till ett måhända framdeles nödvändigt försvars- och bytesmedel gentemot liknande åtgärder i andra länder. I insikt härom har styrelsen vid upprepade tillfällen funnit sig böra framhålla angelägenheten av en svensk invandringslagstiftning. Under hänvisning i övrigt till vad styrelsen därom tidigare anført finner styrelsen sålunda det alljämt vara oundgängligt, att också i vårt land en sådan lagstiftning kommer till stånd.

Såsom en sammanfattning av styrelsens mening, huruvida det föreliggande lagutkastet i huvudsak kan anses motsvara de med en invandringslag avsedda syftena, må anföras följande. Med tillfredsställelse kan då konstateras, att jämväl utlännningar, som ej inneha eller ämna taga arbetsanställning, förlagts under kontroll genom föreskriften om uppehållstillstånd. Vissa mindre önskvärda utlänningselement ägna sig nämligen företrädesvis åt fri yrkesutövning och skulle sannolikt, därest viseringstvangen fullständigt avvecklades, i betydande omfattning invandra hit. För förverkligandet av lagens syften är vidare av vikt att bötesstraff stadgats för arbetsgivare i Sverige, som i sin tjänst tager utlännning, vilken ej är försedd med vederbörligt arbetstillstånd. Av väsentlig betydelse är därjämte, att realkontrollen vid inresa för arbetsanställning, i likhet med vad nu är fallet, sker, medan vederbörande utlännning ännu befinner sig i utlandet.

Emellertid har styrelsen också funnit anledning till väsentliga erinringar emot lagutkastet och särskilt mot den bristande enhetligheten i kontrollsystemets byggnad och handhavande. Huruvida möjligheter förefinnas för åvägbringande av tillfredsställande enhetlighet i berörda avseenden, vågar styrelsen icke uttala sig om. Synnerligen fördelaktigt skulle det emellertid vara, om för vårt land kunde genomföras en centralisering av utlänningskontrollen i likhet med den, som åvägabragts exempelvis i Danmark.»

Kommerskollegium yttrar:

»Frågan huruvida en främlingslagstiftning av denna starkt restriktiva karaktär må anses för närvarande berättigad för vårt lands vidkommande synes kollegium böra besvaras obetingat jakande. Sådana som förhållandena för närvarande gestalta sig i ett flertal länder i Europa, med det stora befolkningsöverskott, som där förefinnes, den delvis betydande arbetslösheten och den hårda pressningen å levnadsvillkoren, i jämförelse varmed läget i vårt land framstår i allo gynnsammare, måste det för oss tillsvidare te sig som en nödvändig social skyddsåtgärd att, sedan fordran på passvisering mestadels eftergivits, på annat sätt skapa möjligheter att avvärja en hotfull tillströmning av främmande arbetssökande och att freda landet mot påträngande mindre önskvärda folkelement.»

Verkställande direktören i Sveriges industriförbund anför:

»Faran för en alltför stor och icke önskvärd tillströmning till riket av utlännningar torde, därest myndigheterna icke finge effektivare medel till dess hämmande än gällande bestämmelser lämnade, anses särskilt stor, sedan passviseringstvangen i förhållande till Tyskland upphävts. Industrien borde icke motsätta sig sådana lagstiftningsåtgärder, som av hänsyn till berörda farhågor kunde betraktas såsom oundgängligen påkallade. På grund av svårigheterna i Tyskland och i vissa andra länder att bereda utkomst för dessa länders starkt tillväxande folköverskott och med hänsyn till den i förhållande till främmande länder goda ställning anställda intoge i vårt land, vore det förklarligt, att man särskilt inriktat sig på att förhindra invandring av utlännningar, tillhörande de arbetssökandes kategori. I flertalet andra länder hade redan vidtagits starkt restriktiva åtgärder uti ifrågavarande avseende; och så länge dörren icke där lämnades öppen för utländska arbetssökande, torde det icke kunna undvikas, att man även i vårt land av sociala skäl ingrepe reglerande på detta område. Det borde emellertid kraftigt understrykas, att dessa sociala hänsyn icke finge drivas så långt, att näringslivets berättigade krav därigenom tillbakasettes.»

Stockholms handelskammare har framhållit, att de restriktiva bestämmelserna stode i dålig samklang med det ekonomiska manifest, som nyligen ut-

färdats av ledande personligheter från olika länder, men då manifestet siktade på framtiden och de nu varande förhållandena tvingade det ena landet att tillämpa samma skyddsåtgärder som det andra, torde det vara omöjligt att för närvarande handla på annat sätt. Det gällde då endast att tillämpa bestämmelserna med största möjliga vidsynthet, så att återgången till bekvämare umgängesformer underlättades.

Såsom jag förut framhållit, anser jag det nödvändigt, att i lagen upptagas bestämmelser, varigenom myndigheterna beredes möjlighet att utöva kontroll å de utlänningar, som önska inkomma eller vistas i riket. En sådan kontroll måste, för att erhålla effektivitet, avse alla utlänningar, oavsett det uppgivna ändamålet med vistelsen härstädes eller den avsedda tiden för densamma. Vare sig man inskränker kontrollen till vissa uppräknade grupper eller gör densamma allmängiltig med särskilt angivande av de grupper, som skola därifrån undantagas, blir värdet av kontrollbestämmelserna i hög grad förringat. Visserligen innebär en dylik allmän kontroll ett band på den fullt lojala samfärdseln de olika folken emellan, men hur önskvärt det än må vara, att denna samfärdsel lämnas i möjligaste mån obehindrad, kunna under nuvarande och säkerligen lång tid framåt rådande förhållanden hänsyn härtill ej stå i vägen för införande av en av omständigheterna i övrigt synnerligen påkallad skyddslagstiftning. Berörda hänsyn torde i stället böra vinna beaktande på det sätt, att i kontrollen medgivnas sådana lättnader, vilka kunna vidtagas utan äventyrande av kontrollens ändamål.

Kontroll
över
utlänningar

Denna kontroll måste i första hand vila på ett passtväng. Någon garanti för att de av en utlänning lämnade personaluppgifter m. m. överensstämma med de verkliga förhållandena lär ej kunna vinnas, så vida de icke äro bestrykta av myndighet i utlänningens hemland.

Passtväng.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har framhållit, att enär passtväng vore en av förhållandena ännu betingad kvarleva från kristiden, vilkens försvinnande torde vara ett önskemål, man borde kunna taga i övervägande att giva stadgandet om passtväng den formen, att Konungen skulle äga förordna om skyldighet för utlänning att vara försedd med legitimationshandling. Ifrågasvarande skyldighet komme då att betraktas såsom en undantagsbestämmelse, betingad tillsvidare av de efter kriget abnorma förhållandena folken emellan.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har åter ansett, att den omständigheten, att principen om passtväng bleve i lag fastslagen, icke kunde vara ägnad att väcka betänkligheter med hänsyn därtill, att Konungen skulle äga rätt att därifrån meddela dispens.

Med anledning av vad sålunda anförts må erinras, att under förarbetena till 1914 års lag visserligen framhölls, att det ej kunde ifrågakomma att såsom en för normala förhållanden gällande ordning återinföra passtväng. Emellertid har efter tillkomsten av denna lag läget på förevarande område så väsentligt förändrats, att det nu allestädes rådande passtväng ej lär under överskådlig tid komma att avskaffas. Under sådana omständigheter och med hänsyn jämväl därtill, att skyldigheten för utlänning att vara försedd med pass är att anse såsom en av de grundprinciper, å vilka den nya lagstiftningen

måste byggas, synes det ej vara lämpligt att giva lagens stadgande om pass-tvång karaktären av en undantagsbestämmelse.

Vissa utläningar torde emellertid på grund av de i deras hemland rådande förhållandena sakna möjlighet att erhålla pass. Detta är bland annat fallet med ryska och armeniska flyktingar. Rörande ryssar har vid en internationell konferens i Genève i juli 1922 mellan vissa regeringar träffats en överenskommelse och beträffande armenier har Nationernas förbunds råd den 12 juni 1924 godkänt ett förslag av innebörd, att för nämnda personer skola i stället för pass utfärdas s. k. identitetscertifikat. För nu omförmälda utläningar synes enligt Kungl. Maj:ts förordnande dylikt identitetscertifikat kunna ersätta pass. Även i en del andra fall kan det finnas nödigt eller lämpligt, att annan handling, som kan tjäna såsom bevis för en persons legitimering, må gälla såsom pass. För t. ex. sådana personer, som icke äga statsborgarskap i något land, måste sålunda särskild legitimationshandling kunna utfärdas av svensk myndighet.

I lagen bör därför upptagas stadgande av innehåll, att utläning, som ankommer till eller uppehåller sig i riket, skall vara försedd med pass eller, där Konungen förordnat att viss annan legitimationshandling må gälla såsom pass, med dylik handling. Barn under sexton år, som åtfölja eller vistas hos utläning, torde dock ej behöva vara underkastade denna skyldighet. Det synes vara tillräckligt, att å utläningens pass förekommer anteckning om de barn under sexton år, vilka åtfölja honom. Därest åter sådant barn ankommer till riket utan sällskap eller i sällskap med en svensk, måste barnet innehava legitimationshandling, enär i annat fall varje bestyrkt personaluppgift saknas. Överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Uppsala län och socialstyrelsen hava ansett, att den gällande passkungörelsen bör så tolkas, att befrielse från skyldighet för barn under sexton år att vara försedd med pass skall äga rum även för det fall, att barnet åtföljer eller vistas hos svensk medborgare. En dylik tolkning torde emellertid ej instämma med stadgandets syfte. Ett stadgande av den av mig nu föreslagna innebörden lär endast innebära ett lagfästande av vad som redan gäller. Någon okontrollerad invandring av minderårig arbetskraft möjliggöres ej genom denna bestämmelse, enär, såsom nämnt, barnet alltid skall finnas antecknat å den åtföljande utläningens pass. För andra särskilda fall, då befrielse från passtvång synes kunna medgivas utan fara för effektiviteten av utlänningskontrollen, bör åt Kungl. Maj:t överlämnas att medgiva undantag från skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling jämte befogenhet att i fall av behov meddela andra erforderliga föreskrifter.

Bestämmelser om vad passet skall innehålla samt angående beskaffenheten av passet i övrigt torde med hänsyn till de tid efter annan växlande förhållandena i detta avseende lämpligen meddelas i administrativ ordning.

Viserings-tvång. Beträffande frågan, huruvida passet skall vara viserat av svensk myndighet, må erinras, att viseringstvånget numera är ställt på avskrivning och att vårt land med ett flertal främmande länder träffat överenskommelser om ömsesidigt upphävande av detsamma. I fråga om en del utländska stater

torde det emellertid på grund av den i dem gällande lagstiftningen eller andra omständigheter ännu ej kunna ifrågasättas att avskaffa viseringsskyldigheten. I anledning härav har i utkastet upptagits ett stadgande av innehåll, att legitimationshandling skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet.

I fråga om detta stadgande har *socialstyrelsen* anfört:

'Viseringen är till sin natur ett med hänsyn till extraordinära förhållanden i främmande länder tillgripet skyddsmedel, som för närvarande synes vara ställt på avskrivning. Med hänsyn härtill synes det måhända mindre befogat att, såsom skett i lagutkastet, utgå från viseringsskyldigheten såsom det normala. Viseringens karaktär av ett extraordinärt skyddsmedel i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter så prövas erforderligt, bleve däri-genom bättre framhävd. Då vidare viseringens betydelse främst torde bestå i det skydd, detsamma erbjuder gentemot inresa av icke önskvärda element från visst land, kan det ifrågasättas, huruvida icke viseringen borde i regel — undantag vore måhända påkallade för vissa slag av affärsresande — begränsas till att avse allenast tre månader eller samma tidrymd, varunder kontroll enligt förslaget ej skulle utövas över utlänning från viseringsfritt land. Viseringspliktig utlänning skulle i sådant fall, vid utlöpandet av den för honom gällande viseringen, automatiskt inordnas under den ordinarie kontrollen. Efter genomförande av en anordning, sådan som den här ovan skisserade, skulle viseringstvängets avskaffande tydligen icke komma att innebära någon större förändring i praktiskt hänseende.'

Vad socialstyrelsen anfört om det mindre befogade i att utgå från viseringsskyldigheten såsom det normala torde onekligen äga sin riktighet. Viseringens egenskap att utgöra en av särskilda förhållanden betingad skyddsanordning kommer till uttryck, därest i lagen stadgas, att legitimationshandling skall, där Konungen därom förordnar, vara försedd med visering. Jag finner alltså skäl förorda, att i lagen upptages ett stadgande av nu nämnt innehåll. Där-emot finner jag ej anledning att, såsom socialstyrelsen hemställt, inskränka viseringsskyldigheten till att gälla blott inresan och den närmaste tiden därefter. De omständigheter, som föranleda bibehållande av viseringsskyldighet för undersåtar från vissa länder, göra sig med samma styrka gällande jämväl vid prövning av ansökan om förlängning av den medgivna vistelsetiden. Dylika ansökningar torde följaktligen liksom för närvarande böra prövas inom utrikesdepartementet. Sedan den i viseringen angivna tiden gått till ända, skall alltså utlänning, som önskar kvarstanna i landet, söka ny visering.

I övrigt erforderliga bestämmelser angående visering och vad därmed äger sammanhang torde böra meddelas i administrativ väg.

Kontrollen förutsätter vidare en vidsträckt anmälningsskyldighet. Skall en effektiv övervakning av utlänningar kunna ske, måste de övervakande myndigheterna äga möjlighet att, när helst anledning därtill förekommer, erhålla kännedom om en utlännings vistelseort och sysselsättning. Anmälan till myndighet måste följaktligen ske såväl vid utlännings ankomst till riket som vid varje ombyte av bostad samt vid avresan från riket. Anmälningsskyldigheten bör i första hand åvila utlännings själv. Men även den, som upplåter

*Anmäl-
nings-
skyldighet.*

bostad eller annan lägenhet åt utlänning, måste vara skyldig att därom göra anmälan. Härigenom vinnes ytterligare garanti för att myndigheterna erhålla nödig kunskap om härvarande utlänningar.

En utlänning skall redan vid ankomsten till riket göra anmälan. Sådan anmälan skall ske hos polismyndigheten i den ort, dit utlänningen från utlandet först anländer. Vid denna anmälan skall utlänningen förete sin legitimationshandling samt lämna de upplysningar, som avfordras honom av polismyndigheten. Denna myndighet skall nämligen vid detta tillfälle förskaffa sig under rättelse om de förhållanden, som äro av betydelse för frågan om utlänningens rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket. När utlänningen sedermera tager bostad å någon ort i landet, bör det åligga honom att hos polismyndigheten å den orten göra anmälan om sin ankomst och bostad. Vid ombyte av bostad inom samma ort bör ock därom göras anmälan. Likaledes bör anmälan göras om avresa och om den ort, dit utlänningen ämnar begiva sig. Anledning synes ej föreligga att stadga personlig anmälningsskyldighet i annat fall än vid ankomsten till riket och då utlänningen lämnar landet. Då, såsom nämnt, vid utlänningens ankomst skall prövas, huruvida han över huvud må inkomma i riket, torde det vara nödvändigt, att han personligen inställer sig för polismyndigheten. Som ändamålet med anmälan, då en utlänning lämnar landet, är att konstatera, att han verkligen begiver sig ur riket, är det uppenbart, att han måste personligen inställa sig för att få sitt pass påtecknat. Denna personliga anmälan skall ske å den ort, där han lämnar riket. Övrig anmälan bör kunna ske muntligen eller skriftligen. Därest utlänning tager bostad å hotell, pensionat eller gästgiveri, synes den utlänningen i förevarande avseende åliggande anmälningsskyldighet kunna anses fullgjord genom den anmälan, som enligt vad särskilt är stadgat åligger honom att avgiva till hotell- eller pensionatsinnehavaren eller gästgivaren. Emellertid ligger det i sakens natur, att polismyndighet måste äga rätt att, när skäl därtill äro, kalla utlänning att personligen infinna sig hos polismyndigheten för att lämna de ytterligare upplysningar, som må finnas erforderliga. Skyldighet måste därjämte åvila utlänning att vid anfordran uppvisa sin legitimationshandling för polismyndighet eller underordnad polispersonal. Uppenbart är, att denna polismyndighetens befogenhet måste utövas på ett grannlaga sätt.

Beträffande övriga personer, vilka skola vara anmälningsskyldiga, finnas i skjutsstadgan samt i stadgan angående hotell- och pensionatrörelse föreskrifter om skyldighet för gästgivare samt innehavare av hotell eller pensionat att till magistrat eller polismyndighet lämna skriftlig anmälan om ankommande och avresande utlänningar. Därjämte bör bibehållas huvudsakliga innehållet av de i kungörelsen den 8 juni 1917 (nr 475) förekommande bestämmelserna om anmälningsskyldighet till polismyndighet för den, som i sin bostad eller annan lägenhet hos sig mottager utlänning till härbärgerande.

Av nu nämnda föreskrifter om anmälningsskyldighet torde i lag behöva fastställas endast de, som gälla anmälan vid utlännings ankomst till riket och då han lämnar landet. Övriga bestämmelser torde lämpligen kunna meddelas i administrativ ordning, men synes i lagen böra upptagas ett stadgande om rätt

för Kungl. Maj:t att meddela dylika bestämmelser. Av civillags karaktär synes vidare vara föreskrift om skyldighet för utlänning att personligen inställa sig hos polismyndighet och att vid anfordran uppvisa sin legitimationshandling.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett, att bestämmelsen om personlig anmälningsskyldighet vid inresa ej borde äga allmän lags natur. Med hänsyn till vikten av att ej önskvärda utläningar redan vid inresan skola kunna avvisas och då avvisningsreglerna uppenbarligen måste äga lags karaktär, lärrer emellertid ifrågavarande, med dessa regler nära sammanhängande bestämmelse ej lämpligen böra meddelas i administrativ väg.

För att kontrollen skall bliva effektiv måste det åligga den myndighet, som mottagit anmälan, varom nu är fråga, att därom till vissa andra myndigheter lämna underrättelse. Närmare bestämmelser i detta avseende synas böra givas i administrativ ordning.

Av redogörelsen för den utländska lagstiftningen framgår, att flerstädes i utlandet finnas stadganden därom att utlänning ej äger att utöver viss kortare tid uppehålla sig i landet, med mindre han därtill erhållit tillstånd. Syftet med stadganden av denna innebörd torde vara att förhindra, att ur ordnings- och säkerhetssynpunkt mindre önskvärda befolkningselement slå sig ned i landet. För åtskilliga länder hava även bostadsförhållandena föranlett behov av dessa stadganden. I vissa fall torde ändamålet med dem vara att förhindra bosättning av främmande befolkningselement, som i rashänseende skilja sig från det egna landets invånare.

*Uppehålls-
tillstånd.*

Vad vårt land beträffar lärrer det med hänsyn till ordnings- och säkerhetsintresset anses påkallat att stadga särskilt tillstånd såsom villkor för rätt för utlänning att under längre tid uppehålla sig härstädes. Erfarenheten visar nämligen, att många utläningar, vilkas vistelse här i landet ur nämnda synpunkt måste anses olämplig, dock icke låta komma sig till last sådant förhållande, som lagligen kan föranleda deras utvisande. Anledning finnes till antagande, att antalet utläningar av denna typ i framtiden kommer att avsevärt ökas. Dessa förhållanden giva vid handen, att myndigheterna måste äga i sin makt att även i sådana fall, då utvisningsanledning ej föreligger eller utvisningsförfarande lämpligen ej bör äga rum, förvägra utlänning rätt att uppehålla sig här i riket.

Emellertid måste även hos oss den immigrationspolitiska karaktären av en dylik bestämmelse i lika hög grad uppmärksammas. Otviveltigt kan en bosättning i mer betydande omfattning här i landet av invandrare, tillhörande folkslag, som äro oss till rasen mycket skilda, lända oss till skada. Härvid må särskilt beaktas, att man med hänsyn till praxis vid behandling av ansökningar om medborgarrätt måste räkna med att utlänning, som under visst antal år stadigvarande uppehållit sig härstädes, blir, därest han så önskar och anledning till anmärkning mot honom ej föreligger, upptagen till svensk medborgare.

Vad slutligen bostadsförhållandena angår torde visserligen läget å bostadsmarknaden hava undergått en väsentlig förbättring, men det lärrer likväl, såsom jag förut erinrat, vid denna lagstiftning ej kunna lämnas ur räkningen.

Vid prövning av ansökan om uppehållstillstånd skall tagas i övervägande, huruvida med avseende å det uppgivna ändamålet med vistelsen i riket och övriga omständigheter utlänningens härvaro må finnas lämplig med hänsyn till landets intressen. Därjämte skall undersökas, huruvida på grund av bostadsförhållandena å den uppgivna vistelseorten hinder kan anses möta för beviljande av tillstånd. Avseende bör emellertid jämväl fästas å utlänningens familjeförhållanden samt längden av den tid, han kan hava vistats härstädes.

Då ändamålet med uppehållstillstånd endast är att förhindra bosättning här i riket av utlänningar, som ej äro önskvärda, lärer skyldighet att göra ansökan om sådant tillstånd böra åligga allenast sådan utlänning, som under någon längre tid uppehållit sig härstädes. Den tid, under vilken en utlänning må äga rätt att vistas här i riket utan uppehållstillstånd, torde lämpligen kunna bestämmas till tre månader. Utlänningar, vilka endast i egenskap av resande uppehålla sig härstädes, lära i allmänhet ej utsträcka sin vistelse i landet utöver denna tid.

Enligt lagutkastet skall meddelande av uppehållstillstånd ankomma på länsstyrelsen i det län, där utlänningen vistas.

Härom anför *socialstyrelsen*:

»Det decentraliserade system beträffande prövningen av uppehållstillstånd, vilket sålunda föreslagits, synes ägnat ingiva vissa farhågor. Mellan de tjugofem beslutande myndigheterna i dylika ärenden skulle ej gärna kunna upprätthållas samförstånd rörande lagens tillämpning, utan kunde man förvänta skiftande praxis och detta även i fråga om de allmänna principerna för dessa ärendens behandling. Uppehållstillståndet synes vara avsett att gälla för hela riket och kan icke återkallas. Den möjligheten förefinnes och kan tänkas bliva utnyttjad, att en utlänning, som av en länsstyrelse förvägrats uppehållstillstånd, begiver sig till ett annat län och där erhåller sådant. Styrelsen har från sin befattning med ärenden rörande övervakande av utlänningar kunnat förmärka, att en del i Sverige vistande personer mer eller mindre yrkesmässigt åtaga sig att biträda utlänningar med anskaffande av arbetstillstånd, och skulle de för att uppnå sina syften sannolikt söka utnyttja olika inflytelser.

Då i lagutkastet icke lämnas några direktiv för besluten rörande uppehållstillstånd, måste det anses så mycket mera angeläget att genom kontinuitet och enhetlighet i tillämpningen såvitt möjligt säkerställa likheten inför lagen.

Sant är visserligen, att det system, som enligt lagutkastet föreslagits, företer vissa likheter med det, vilket blivit genom förordningen den 23 november 1926 genomfört i Finland. Oavsett att kontrollen därstädes är baserad på väsentligt andra förutsättningar — sålunda gäller s. k. vistelsebiljett allenast för länet, varjämte såväl vistelsebiljett som arbetstillstånd meddelas av länsstyrelse, i fråga om arbetstillstånd dock först efter obligatorisk remiss till central myndighet — så har dock, enligt vad styrelsen erfarit, icke desto mindre svårigheter uppkommit i de avseenden, gentemot vilka styrelsen här funnit sig böra göra erinringar, och önskemål framkommit om en centralisation av utlänningskontrollen.

Lagutkastet saknar vidare bestämmelser angående förhållandet mellan arbetstillstånd och uppehållstillstånd. Det lämnas sålunda öppet, huruvida arbetstillstånd bör kunna meddelas för tid utöver uppehållstillståndet. Enligt styrelsens mening måste det anses mindre riktigt, att socialstyrelsen meddelar en utlänning tillstånd att taga arbetsanställning i riket och uppbär avgift här-

för i form av stämpel och lösen, medan länsstyrelsen vägrar honom rätt att uppehålla sig inom landet. Vidare torde det i många fall kunna frågas, huruvida en av sin arbetsinkomst beroende utlänning, som meddelats uppehållstillstånd för längre tid, skäligen kan vägras arbetstillstånd. Likaledes kan det vara tveksamt, om uppehållstillstånd lämpligen bör meddelas utlänning, som blivit förvägrad arbetstillstånd — för utlänningen måste, särskilt om han saknar medel till sitt uppehälle, uppehållstillståndet inbjuda till åsidosättande av förbudet mot arbetsanställning. Av de nu anförda fallen synes framgå, att — vare sig länsstyrelsens beslut om uppehållstillstånd träffas före socialstyrelsens beslut om arbetstillstånd eller tvärtom — det först meddelade beslutet skulle vara ägnat inverka i viss mån bindande på det senare.

Förhållandet mellan arbetstillstånd och uppehållstillstånd torde vara avsett att närmare regleras i särskild kungörelse, men har förslag till sådan författning icke blivit bilagt remissen. Givetvis skulle emellertid nyss antydda motsatsförhållande kunna i avsevärd mån utjämnas genom ett klokt ordnat samarbete mellan socialstyrelsen och länsstyrelserna. Möjligen skulle vissa fördelar vinnas, därest ansökningar om arbetstillstånd och uppehållstillstånd, som kanske oftast komme att ingivas samtidigt, först översändes till socialstyrelsen, vilken, efter det särskilda polisbyrån i Stockholm blivit hörd och beslut fattats rörande arbetstillstånd, därefter hade att översända dem till vederbörande länsstyrelse för beslut rörande uppehållstillstånd. Enligt gjorda beräkningar torde — om man bortser från utlänningarnas hustrur — mellan åttio och nittio procent av de utlänningar, som vistas i landet längre tid än tre månader, utgöras av personer, vilka innehava eller söka arbetsanställning. Den omständigheten, att sålunda det övervägande antalet utlänningar inom riket skulle falla under bestämmelserna om arbetstillstånd, lär visserligen i någon mån minska olägenheterna av en månghövdad beslutsmyndighet, men så stora betänkligheter måste dock i allt fall anses vara förknippade med den föreslagna organisationen, att styrelsen anser ett förnyat övervägande på denna punkt vara påkallat.

Befaras kan emellertid att — vilket förfaringssätt, som än anlitas — proceduren skulle leda till en betydande skriftväxling och ett omfattande remissförfarande mellan vederbörande myndigheter. Sålunda skulle exempelvis av organisationer eller enskilda ingivna skrifter, innefattande upplysningar av betydelse för ärendets bedömande, antagligen i stor utsträckning behöva kommuniceras mellan myndigheterna.

Påpekas må i detta sammanhang, att med den decentraliserade organisation av främlingskontrollen, som i lagutkastet föreslagits, möjlighet till uppläggande av enhetligt dossiersystem över utlänningarna i riket icke förefinnes. Vid handläggningen av uppehållstillståndsärendena skulle det givetvis vara av betydelse, om tidigare upplysningar rörande den ansökande utlänningen vore lätt tillgängliga. Ett dylikt centralt dossiersystem skulle vidare erbjuda möjlighet till en samlad överblick av främlingsstocken i landet och kunna vara till nytta exempelvis vid behandling av ansökningar om förvärvande av svenskt medborgarskap eller av rätt att i riket bedriva näring.

Den i lagutkastet framträdande dualismen i behandlingen av arbetstillstånd och uppehållstillstånd kan befaras vara ägnad att förorsaka olägenheter såväl för arbetsgivaren, som vill anställa utlänningen i sin tjänst, som för vederbörande utlänning. I öppen dag ligger, att den ovan påpekade omgången i ärendenas behandling och omfattande skriftväxlingen mellan myndigheterna skulle inverka fördröjande å ärendenas avgörande. I fråga om inresa i och för arbetsanställning skulle ett visst osäkerhetsmoment föreligga, då ju eventualiteten av vägrat uppehållstillstånd kvarstode, även sedan arbetstillstånd erhållits. Olägenheten härav synes särskilt komma att framträda, då fråga vore

att för det svenska näringslivet förvärva högt kvalificerad arbetskraft, vilken — enligt vad erfarenheten visat — i regel brukar betinga sig särskilda utfästelser i fråga om anställningens varaktighet och säkerhet.

Det kan vidare förutses, att den dubbla behandlingen av ärendena skulle för utlänningen komma att te sig förvirrande och oskäligt besvärande. Intyg och andra bilagor till ansökningarna skulle måhända behöva ingivas i två exemplar. I passet antecknat arbetstillstånd skulle säkerligen av mången utlänning komma att uppfattas såsom innebärande rätt att uppehålla sig i riket, och skyldigheten att låta förse passet med anteckning därjämte om särskilt uppehållstillstånd torde icke alltid komma att av utlänningen klart uppfattas. Då fråga vore om utlänning, vilken åtföljdes av hustru, och gemensamt pass innehades av makarna, skulle enligt lagutkastet — för det fall, att båda makarna toge arbetsanställning — anteckning i passet behöva göras om ej mindre än fyra olika tillstånd.

Kommerskollegium yttrar:

»För att en sådan lagstiftning, vilken med nödvändighet lärers få givas en tämligen generell avfattning, icke skall verka hindrande på det nyttiga och understundom nödiga folkutbytet med andra länder är det likväl av synnerlig vikt, att denna i tillämpningen handhaves på ett klokt och omdömesgillt sätt. På många områden av näringslivet kan understundom föreligga ett starkt behov att för längre eller kortare tid få begagna sig av främmande arbetskraft, vare sig personer med behöfliga kvalifikationer icke stå att erhålla inom landet eller anställandet av utlänningar av andra fullt legitima skäl kan befinnas särskilt önskvärt. Å andra sidan måste ju tillses, att den granskning, som ägnas hithörande ärenden, blir så pass effektiv, att ändamålet med regleringen verkligen ernås. Enligt förslaget avses, att prövning av uppehållstillstånd för utlänningar, som önska vistas i riket utöver tre månader, utan att avsikt att söka arbetsanställning deklarerats, skall verkställas av Konungens befallningshavande, medan prövning rörande meddelande av arbetstillstånd skall verkställas av socialstyrelsen. Häri synes ligga en viss fara för en behandling av hithörande ärenden enligt oenhetliga grunder, och det kan därför ifrågasättas, om icke handläggningen av bägge slagen av ärenden lämpligast borde koncentreras hos en och samma myndighet, nämligen socialstyrelsen, som förutsättes vara utrustad med en tillräcklig och för uppgiften tränad personal. Erfarenheten lär under den tid, varunder kungörelsen den 4 september 1926 varit i tillämpning, ha givit vid handen, att det långt övervägande antalet av utlänningar, som sökt tillträde till riket annat än som tillfälliga resande, utgjorts av personer, vilka haft för avsikt att här söka arbetsanställning, varför ett överlämnande till socialstyrelsens handläggning av samtliga hithörande ärenden icke torde föranleda någon mera avsevärd ökning i dess arbetsbörda men däremot bidra till en mera enhetlig lagtillämpning och förekomma kringgående av lagen.»

Några länsstyrelser hava framhållit, att, såsom fallet nu är med utfärdande av uppehållsbok, meddelande av uppehållstillstånd bör kunna anförtros åt lokala polismyndigheter. Såsom skäl härför har anförts, att någon olägenhet icke förmärkts av att ärenden angående uppehållsböcker tillkommit dessa polismyndigheter, vilkas yttranden i allt fall bliva avgörande i fråga om meddelande av uppehållstillstånd.

Med anledning av vad dessa länsstyrelser sålunda framhållit må påpekas, att ärenden angående uppehållstillstånd tydligen äro av helt annan karaktär än ansökningar om uppehållsbok enligt nu gällande passkungörelse. Som dessa

ärenden ofta måste bliva av ganska ömtålig beskaffenhet, torde det vara uppenbart, att de ej böra avgöras av underordnad polismyndighet.

Anledningen till att i lagutkastet föreslagits, att vederbörande länsstyrelse skulle meddela uppehållstillstånd, ligger i den uppfattning, att dessa ärenden huvudsakligen vore att bedöma ur ordnings- och säkerhetssynpunkt. Ur denna synpunkt låge det otvivelaktigt närmast att anförtro beslutanderätten åt länsstyrelserna i egenskap av högsta polismyndighet inom länet eller ock eventuellt åt en för ändamålet organiserad central polismyndighet i Stockholm. Emellertid finnes för närvarande ej någon för ändamålet lämplig central polismyndighet. Polisbyrån i Stockholm för övervakande av utlänningar torde nämligen, med hänsyn till nuvarande organisation, ej vara rustad för denna uppgift. En utvidgad organisation av densamma har ej heller nu synts böra ifrågasättas.

Emellertid har jag med hänsyn till vad socialstyrelsen och kommerskollegium anfört funnit mig böra taga ifrågavarande spörsmål under förnyat övervägande. Det torde vara obestridligt, att enhetligheten i tillämpningen kunde komma att bliva i hög grad lidande genom den föreslagna decentraliseringen, varjämte en väsentlig tidsutdräkt med ärendenas avgörande säkerligen måste följa av deras överlämnande till ett flertal myndigheter. Före avgörandet måste ofta en vidlyftig skriftväxling äga rum mellan olika myndigheter. Dessa omständigheter utgöra onekligen ett starkt stöd för den uppfattning, att endast en myndighet bör handhava ärenden om uppehållstillstånd. Ej heller kan förbises vikten av att ett intimt samarbete kan anordnas mellan den myndighet, som skall handlägga dylika ärenden, och den myndighet, som skall meddela arbetstillstånd. Av skäl, till vilka jag i det följande har anledning återkomma, har jag funnit mig böra föreslå, att utfärdande av arbetstillstånd skall ankomma på socialstyrelsen. Enligt vad socialstyrelsen uppgivit utgöras mellan åttio och nittio procent av härvarande utlänningar, vilka ej endast tillfälligt uppehålla sig härstädes, av sådana, som innehava eller ämna antaga arbetsanställning. Det ligger då nära att upptaga till undersökning, huruvida icke även ärenden angående uppehållstillstånd skulle kunna överlämnas till socialstyrelsens avgörande. Väl kan häremot göras gällande, att socialstyrelsens ämbetsområde icke omfattar ärenden, som skola prövas ur ordnings- och säkerhetssynpunkt. Men då vid dessa ärendens avgörande hänsyn i lika hög grad måste tagas till immigrationspolitiska synpunkter och i särskilda fall till läget å bostadsmarknaden, ligger häri ett skäl för att låta socialstyrelsen handlägga även dessa ärenden. I regel läser jämväl den utrikespolitiska betoningen hos frågor om uppehållstillstånd nödvändiggöra ett intimt samarbete mellan den beslutande myndigheten och utrikesdepartementet. Ett sådant samarbete kan lättare åvägabringas, därest avgöranderätten anförtros åt en central myndighet i Stockholm. Intages i lagen föreskrift därom, att före socialstyrelsens avgörande vederbörande länsstyrelse i regel skall hava yttrat sig i varje särskilt ärende, torde ock vara sörjt för att de förstnämnda synpunkterna skola komma till sin rätt. Av dessa skäl har jag ansett mig böra förorda, att uppehållstillstånd skall meddelas av socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har ifrågasatt, om det ej borde möjliggöras för utlännings att erhålla uppehållstillstånd, även innan han inkommit i riket. Det skulle nämligen i många fall vara önskvärt att från början kunna meddela arbetstillstånd för längre tid än tre månader.

Vad sålunda ifrågasatts synes värt beaktande. Särskilt i sådana fall, då det gäller att här i riket anställa högt kvalificerad arbetskraft, lär det ofta vara nödvändigt att kunna meddela arbetstillstånd för längre tid. Då emellertid arbetstillstånd ej bör erhållas för längre tid än utlännings äger rätt att vistas härstädes, bör möjlighet förefinnas att i samband med beviljande av dylikt arbetstillstånd meddela uppehållstillstånd. Men även i fall då arbetstillstånd ej erfordras, lär understundom behov föreligga att kunna meddela uppehållstillstånd för utlännings, som ännu ej inkommit i landet. Med hänsyn härtill torde även utlännings, som befinner sig utom riket, böra äga rätt att ingiva ansökan om uppehållstillstånd. I dylikt fall bör före ärendets avgörande yttrande hava avgivits av vederbörande svenska beskickning eller konsul.

Upphållstillstånd skall avse viss tid. Anledning kan visserligen synas föreligga att för det fall, att utlännings redan lång tid vistats i landet, medgiva rätt för socialstyrelsen att utfärda sådant tillstånd att gälla tillsvidare. Emellertid torde det både ur statens intresse och med hänsyn till utlännings egen säkerhet vara mest ändamålsenligt, att tillståndet avser viss bestämd tid. Därigenom beredes statsmakterna tillfälle att tid efter annan taga under omprövning frågan om utlännings rätt att uppehålla sig härstädes. Och utlännings själv vinner därigenom garanti för att han, därest han icke låter komma sig till last något förhållande, som kan föranleda hans förpassning ur riket eller utvisning, äger vistas härstädes under den bestämda tiden. För utlännings, som under lång tid utan anmärkning vistats här i landet, bör tillståndet tydligen kunna avse en längre tid. Anledning synes mig ej föreligga att, såsom länsstyrelsen i Gotlands län hemställt, bestämma en maximitid för giltigheten av uppehållstillstånd. Förhållandena äro härutinnan så skiftande i olika fall, att full frihet torde böra medgivas med hänsyn till den tid, ett uppehållstillstånd skall avse. En begränsning ligger dock alltid däri, att tiden ej får överskrida passets giltighetstid.

I olikhet med arbetstillstånd bör meddelat uppehållstillstånd ej kunna återkallas. I förra fallet kunna förhållandena på arbetsmarknaden hava undergått sådan förändring, att det ur allmän synpunkt kan vara lämpligt eller nödvändigt att återkalla meddelat tillstånd; dylik återkallelse innebär också endast hinder för utlännings att innehåva arbetsanställning, ej förbud att uppehålla sig i riket. I senare fallet torde de omständigheter, som kunna föranleda återkallelse, alltid vara av beskaffenhet att kunna medföra förpassning eller utvisning. De bestämmelser, som av hänsyn till utlännings rättssäkerhet måste uppställas med avseende å själva utvisningsförfarandet, skulle genom en socialstyrelsen tillerkänd rätt att utan vidare återkalla meddelat uppehållstillstånd bliva en tom formalitet. Uppenbart är emellertid, att den omständigheten, att

utlänning innehar uppehållstillstånd ej utgör hinder för beslut om hans förpassning ur riket eller utvisning. I och med dylikt beslut måste meddelat uppehållstillstånd anses förfallet.

Beslut i fråga om uppehållstillstånd skall enligt utkastet ej få överklagas. Överståthållarämbetet har härom anmärkt, att det visserligen vore sant, att man genom att lägga det slutliga avgörandet i underordnad myndighets hand icke löpte någon risk för att inrikespolitiska skäl spelade in vid avgörandet, men att å andra sidan utrikespolitiska synpunkter, som endast Kungl. Maj:t vore i tillfälle att överskåda, kunde vara att beakta. I anledning av vad sålunda anmärkts må framhållas, att genom det samarbete, som enligt vad nyss omnämnts i förevarande ärenden torde komma att äga rum mellan socialstyrelsen och utrikesdepartementet, de utrikespolitiska synpunkterna komma att bli vederbörligen tillgodosedda. Av praktiska skäl läser det vara uteslutet att medgiva klagorätt i förevarande fall.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har ansett, att de föreslagna bestämmelserna om uppehållstillstånd borde utgå och ersättas med ett stadgande, att Kungl. Maj:t skulle äga meddela dylika föreskrifter. Till detta uttalande anholder jag att i annat sammanhang få återkomma.

Ett av huvudsyftemålen med ifrågavarande lagstiftning är under nuvarande förhållanden, såsom jag tidigare närmare utvecklat, att bevara den svenska arbetsmarknaden åt inhemsk arbetskraft. För vinnande av detta syfte kräves med nödvändighet, att en utlänning icke äger att utan särskilt tillstånd antaga eller innehava arbetsanställning här i riket. *Arbetstillstånd m. m.*

Såsom jag omnämnt vid översikten av de hos oss på förevarande område gällande bestämmelserna, hava genom kungörelsen den 4 september 1926 införts föreskrifter av innehåll, att utlänning, som här i riket vill taga arbetsanställning, skall hava särskilt arbetstillstånd, därest hans pass icke är försett med visering, som meddelats utan förbud för honom att här i riket taga arbetsanställning, samt att beslut om arbetstillstånd skall meddelas av socialstyrelsen.

I sitt utlåtande har *socialstyrelsen* rörande handläggningen av arbetstillståndsärenden lämnat följande uppgifter:

Under de båda första månader — oktober och november 1926 — som kungörelsen den 4 september 1926 varit i tillämpning, hava till styrelsen inkommit tillhoppa 736 ansökningar om arbetstillstånd, varav 516 beviljats, 6 vägrats och 214 voro vid utgången av november månad föremål för utredning. Av de beviljade ansökningarna avsågo 25 arbetstillstånd för viseringspliktiga utlänningar, som voro försedda med uppehållsböcker. I nedanstående tabell hava beviljade och vägrade arbetstillstånd, avseende viseringsfria utlänningar, fördelats efter nationaliteter.

Beviljade och vägrade arbetstillstånd under oktober och november 1926.

Undersåtar i	Beviljade arbetstillstånd		Vägrade arbetstillstånd
	Samtliga	Därav avseende inresa	
Belgien	—	—	1
Danmark	32	32	—
Frankrike	2	1	—
Island	1	—	—
Italien	20	15	—
Nederländerna	2	1	—
Norge	8	8	—
Schweiz	8	7	—
Storbritannien	16	—	—
Tyskland	402	57	5
Tillhopa	491	121	6

Av de anförda siffrorna framgår, att antalet vägrade arbetstillstånd — vilket motsvarar allenast 1.2 % av antalet beviljade arbetstillstånd — är förhållandevis lågt. Styrelsen har vid handläggningen av arbetstillståndsärendena utgått ifrån den uppfattningen, att hinder icke böra läggas för tillfredsställande av det svenska näringslivets verkliga och legitima behov av utländsk arbetskraft. Därest emellertid fullt kompetent arbetskraft funnits ledig inom landet, har styrelsen utgått ifrån att denna först bör beredas arbetsanställning.

Framhållas må, att de i tabellen anförda talen icke torde ge en fullständig bild av kontrollsystemets betydelse. Redan förefintligheten av en dylik kontroll torde nämligen verka avhållande på invandringen. Styrelsen har sålunda mottagit talrika underhandsförfrågningar angående möjligheten att införskaffa utländsk arbetskraft och har styrelsen därvid lämnat meddelande om de allmänna principer, som av styrelsen följes i dylika frågor. I många sådana fall har aktionen icke fullföljts genom ansökan om arbetstillstånd. Enligt vad styrelsens erfarenhet således givit vid handen, har kontrollen en allmänt preventiv inverkan, vars betydelse icke synes böra underskattas.

Erinras må vidare, att det nu gällande kontrollsystemet varit i tillämpning under allenast några månader. Kännedomen om detsamma synes alltjämt vara ofullständigt spridd bland de lokala polismyndigheterna. Missuppfattning av bestämmelsernas innebörd och bristande effektivitet i kontrollen över deras efterlevnad hava på vissa håll kunnat konstateras. I samband härmed har behov framträtt av en mera direkt kommunikation mellan styrelsen och de lokala polismyndigheterna.

Vid fattande av beslut i ärenden rörande arbetstillstånd har styrelsen haft att taga hänsyn främst till arbetsmarknadsläget inom landet. I sakens natur ligger emellertid, att hänsyn därvid måst tagas till jämväl andra, vid sidan om de rena arbetsmarknadssynpunkterna liggande faktorer, exempelvis utlänningens släktskapsförhållande till eller försörjningsplikt gentemot svensk undersåte, längden av eventuell tidigare vistelse i Sverige, hans fullgörande under sådan vistelse av skyldigheter gentemot stat och kommun samt andra ordningssynpunkter. I sistnämnda avseende har utredning inhämtats från särskilda polisbyrå i Stockholm. Vid avgörandet i frågor rörande arbetstillståndsärenden har sålunda beaktats liknande synpunkter som de, vilka inom utrikesdepartementet läggas till grund vid beslut rörande visering för arbetssökande utlänning. Till följd av det samarbete mellan utrikesdepartementet och styrelsen, som genom daglig kontakt mellan vederbörande tjänstemän upprätthållits med avseende å viseringsärenden sedan sex år tillbaka, har en enhetlig praxis kunnat utbildas i fråga om handläggningen av de skilda slagen av ärenden rörande övervakande av utlänningar — viseringsärenden och arbetstill-

ståndsärenden — och i stort sett enhetliga principer kunnat läggas till grund för besluten. Att det provisoriska kontrollsystem, som nu är gällande, kunnat utan egentliga olägenheter fungera på ett i stort sett tillfredsställande och smidigt sätt får styrelsen väsentligen tillskriva ovan påpekade förhållande.

Enligt vad jag numera inhämtat har socialstyrelsen under december 1926 meddelat 226 arbetstillstånd, därav 24 avseende inresa, samt i 14 fall vägrat dylikt tillstånd.

Jämlikt lagutkastet skall liksom enligt passkungörelsen utlänning, för vilken meddelats visering utan förbud att här antaga arbetsanställning, ej vara underkastad skyldighet att innehava särskilt arbetstillstånd. Detta undantag var betingat därav, att vid prövning av ansökan om visering särskilt avseende skall fästas å uppgivna ändamålet med vistelsen i riket och att, därest sökandens avsikt är att antaga arbetsanställning, skola undersökas enahanda omständigheter, som komma under prövning vid ansökan om arbetstillstånd. Före beslut i viseringsärende har, såsom nämnts, socialstyrelsens utlåtande brukat inhämtas.

Socialstyrelsen har nu hemställt, att villkoret om arbetstillstånd skall gälla jämväl för utlänning från viseringspliktigt land. Härigenom skulle enligt styrelsens uppfattning större klarhet och reda ernås, och i praktiken skulle härav endast föränledas den förändringen, att styrelsen i stället för att avgiva yttranden skulle komma att meddela självständiga beslut. Vad socialstyrelsen sålunda hemställt finner jag mig dock ej kunna biträda. Spörsmålet, huruvida en undersåte i ett viseringspliktigt land skall få inkomma eller vistas i Sverige, är av den natur, att det bör tillhöra utrikesdepartementets avgörande. Med hänsyn härtill synes den nuvarande anordningen, enligt vilken socialstyrelsen i ärenden av detta slag endast avgiver utlåtande, vara att föredraga framför den av styrelsen förordade. Den dualism, mot vilken styrelsen vänt sig i fråga om den i lagutkastet föreslagna behandlingen av uppehållstillstånd och arbetstillstånd, skulle icke kunna undvikas vid nu ifrågavarande ärendens handläggning med därav följande, av styrelsen framhållna olägenheter.

Ärenden om arbetstillstånd skola enligt förslaget avgöras av socialstyrelsen. Med hänsyn till vikten av enhetlighet i tillämpningen torde nämligen avgöranderätten i frågor om arbetstillstånd böra överlämnas åt en central myndighet, som har kännedom om och möjlighet att överblicka arbetsmarknaden i hela landet. En sådan anordning torde ock närmast överensstämma med den arbetsökandes intresse. Den enda myndighet, som härvid läser kunna komma i fråga, är socialstyrelsen, vilken enligt sin instruktion har att handlägga, bland annat, ärenden angående arbetsmarknadens läge, arbetsförmedling, arbetslön, arbetslöshet och utländsk arbetskrafts användande inom landet.

Då i princip den svenska arbetsmarknaden bör förbehållas landets egna invånare, skall socialstyrelsen tydligen vid prövning av ärenden av förevarande slag undersöka, huruvida sådana särskilda omständigheter äro för handen, som må kunna föränleda till ett avsteg från denna grundsats. Tillstånd till arbetsanställning skall sålunda i regel endast meddelas, därest med hänsyn till utlän-

ningens speciella kvalifikationer eller på grund av rådande brist på arbetskraft inom den ifrågavarande yrkesgrenen det kan anses, att utlänningens anställning här i landet är önskvärd och lämplig. I särskilda fall, såsom då utlänningen längre tid vistats här i landet eller synnerliga skäl av humanitär natur tala därför, bör dock tillstånd kunna meddelas, oaktat sådana omständigheter, som nyss sagts, ej äro för handen. Vid bedömande av dessa ärenden torde det böra åligga socialstyrelsen att taga hänsyn till läget på arbetsmarknaden i allmänhet och särskilt inom den yrkesgren, som avses, och därjämte, huruvida och på vilka grunder ansökan stödes av arbetsgivare, huruvida anvisning å lämplig svensk arbetskraft kan erhållas genom offentlig arbetsförmedling eller annorledes samt huruvida erbjudna arbets- och lönevillkor kunna anses överensstämma med vad som under motsvarande förhållanden gäller i fråga om anställande av svensk arbetskraft. Jämväl bör, där så kan ske, uppmärksamhet ägnas den arbetssökandes personliga kvalifikationer. I och för denna prövning skall socialstyrelsen i regel inhämta yttrande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall ske. Det måste nämligen vara av vikt för ärendets bedömande, att kännedom vinnes om de särskilda förhållanden å arbetsmarknaden, vilka kunna vara för handen å denna ort. Är ärendet synnerligen brådskande — det gäller exempelvis att anställa en sakkunnig utländsk arbetare för tillfälligt arbete — eller föreligga andra särskilda omständigheter — t. ex. i fråga om beskaffenheten av anställningen eller det är fråga om ansökan om förlängning av tiden för arbetstillstånd under förhållanden, som kunna antagas ej hava undergått någon förändring sedan den tidigare ansökan prövades, — läser dock avgörandet kunna träffas utan att sådant yttrande inhämtats. Likaledes torde socialstyrelsen, när skäl därtill föreligga, böra lämna arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom den ifrågavarande yrkesgrenen tillfälle att avgiva yttrande.

Ansökan om arbetstillstånd skall tydligen kunna göras av den arbetssökande utlänningen själv. Men även arbetsgivaren bör kunna göra framställning därom. Särskilt i de fall, då utlänningen ännu icke inkommit i riket, tala starka skäl för lämpligheten av att arbetsgivaren gör ifrågavarande ansökan.

Före ärendets avgörande skall, om utlänningen befinner sig inom riket, yttrande hava avgivits av länsstyrelsen i det län, där utlänningen vistas, och i annat fall av svensk beskickning eller konsul, som är behörig meddela visering.

Stockholms handelskammare har framhållit, att det för industrien ofta vore nödvändigt att bereda anställning åt utländska fackmän dels med hänsyn till behovet att följa den tekniska utvecklingen dels med hänsyn till den utländska kapitalplaceringen i svenska företag. Det vore därför ett önskemål, att bestämmelserna om arbetsanställning icke övade en hämmande verkan och att de tillämpades med största möjliga urskillning. Handelskammaren ville med hänsyn därtill ifrågasätta, om ej socialstyrelsen borde vara skyldig att höra vederbörande industriella sammanslutning, innan ansökan om arbetstillstånd avsloges.

Kommerskollegium har i anslutning härtill uttalat, att möjligen kunde nå-

got starkare betonas önskvärdheten av att socialstyrelsen, innan en framställning från svensk arbetsgivare bleve avslagen, i förekommande fall inhämtade yttrande från yrkessammanslutning på arbetsområdet, eventuellt också från en central sammanslutning, sådan som Sveriges industriförbund, eller i viktigare fall från kommerskollegium.

Ett tillmötesgående av handelskammarens hemställan synes mig innebära en av förhållandena ej betingad inskränkning i socialstyrelsens befogenhet. Med hänsyn till vikten av att avgörandet av ansökningar om arbetstillstånd ej fördröjes utöver vad som är oundgängligen nödvändigt, torde åt socialstyrelsen böra överlämnas att avgöra, när skäl kunna anses föreligga att inhämta yttrande från särskilda näringsorganisationer. När sådana förhållanden äro för handen, som av handelskammaren åberopats, står det i varje fall sökanden fritt att hemställa om inhämtande av yttrande från vederbörande sammanslutning. Socialstyrelsen är naturligtvis oförhindrad att i förekommande fall inhämta yttrande även från andra myndigheter och organisationer än de nu angivna.

Verkställande direktören i Sveriges industriförbund har framhållit, att då det på många av näringslivets skilda områden ofta vore ett önskemål av stor vikt att på högre eller lägre platser kunna anställa utländsk arbetskraft, det måste förutsättas, att lagen komme att tillämpas på sådant sätt, att näringslivets lojala behov tillfullo tillgodosåges. Av den redogörelse, socialstyrelsen lämnat rörande handläggningen av hittills förekommande ärenden angående arbetstillstånd, synes mig framgå, att anledning till farhåga för en alltför restriktiv tillämpning av förevarande bestämmelser icke är för handen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i sitt utlåtande ifrågasatt, huruvida ej samtliga stadganden angående den förberedande utredningen borde givas i administrativ ordning.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har liksom i fråga om uppehållstillstånd ansett, att hela kapitlet om arbetstillstånd och därmed sammanhängande bestämmelser kunde utgå och ersättas med ett stadgande om befogenhet för Kungl. Maj:t att i administrativ väg föreskriva förbud för utlännings att utan särskilt tillstånd innehava arbetsanställning ävensom meddela i anledning därav nödiga föreskrifter. Såsom skäl härför har anförts, att bestämmelser i dessa hänseenden borde äga bestånd allenast så länge sådant vore av behovet påkallat, och uppenbart vore, att i administrativ väg utfärdade föreskrifter snabbare och smidigare kunde rätta sig efter vid varje tid rådande förhållanden.

Kommerskollegium åter har uttalat, att det måste anses betydelsefullt, att stadgandena om arbetstillstånd överflyttades från en i administrativ väg tillkommen kungörelse till en av Konung och riksdag antagen lag, helst därvid ytterligare skärpningar blivit ifrågasatta.

I likhet med kommerskollegium anser jag det vara av vikt, att de väsentliga bestämmelserna angående arbetstillstånd erhålla lags karaktär. Enahanda synes mig förhållandet vara beträffande uppehållstillstånd. Såsom jag tidigare framhållit, torde de omständigheter, som ligga till grund för dessa bestämmel-

ser, ingalunda vara av mer övergående karaktär; tvärtom tyda alla tecken på att den restriktiva politik, som i detta avseende blivit bestämmande i utlandet, kommer att fullföljas under avsevärd tid framåt. Den betydelse, som ligger däri, att bestämmelser av detta innehåll äro givna i lag, torde ej heller böra underskattas. Till frågan om och i vad mån befogenhet bör tilläggas Kungl. Maj:t att för möjliggörande av erforderlig anpassning efter föreliggande förhållanden medgiva befrielse från lagens allmänna bestämmelser torde jag i det följande få återkomma.

Rörande själva ansökningsförfarandet har jag emellertid ej ansett lämpligt att, på sätt i lagutkastet avsetts, i lagen intaga bestämmelser därom. Såväl i fråga om uppehållstillstånd som beträffande arbetstillstånd lärer det vara mest ändamålsenligt att giva föreskrifter härom i administrativ ordning. I lagen torde endast böra stadgas, att socialstyrelsen före dessa ärendens avgörande skall hava inhämtat vissa yttranden.

I syfte att förhindra, att i landet inkommer ett stort antal arbetssökande utlänningar, som saknar arbetstillstånd, hava i lagutkastet upptagits bestämmelser av innehåll, att utlänning, som ämnar antaga arbetsanställning, ej äger inkomma i riket, med mindre han innehar arbetstillstånd, samt att utlänning, som ej innehar arbetstillstånd, skall vid ankomsten till riket meddela skriftlig uppgift enligt fastställt formulär om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma.

Rörande dessa bestämmelser har *länsstyrelsen i Malmöhus län* framhållit, att uppgiftsplikten kunde förorsaka mycket besvär för polismyndigheterna, därest resandeströmmen vore stor. Det kunde ock ifrågasättas, huruvida den vore behöflig. Grunden för densamma vore, att vid utlänningens inresa skulle om möjligt avgöras, huruvida han vore arbetssökande eller icke. Men då det blivit allmänt bekant, att om ändamålet med inresan uppgåves vara sökande av arbete, avvísning komme att ske, torde dylikt ändamål sällan komma att uppgivas. Då ändamålet med inresan vore av beskaffenhet att kunna fastställas först genom förhör eller genom annan undersökning från polismyndighetens sida, låge det egentliga korrektivet för obehörigt inkommande i riket i de åtgärder, som kunde vidtagas, sedan utlänningen någon tid uppehållit sig härstädes. Länsstyrelsens betänkligheter skulle emellertid i väsentlig mån bortfalla, om från uppgiftsplikten undantoges de, som i egenskap av turister eller badgäster komme från utlandet. Kunde dylika undantag lämnas, syntes icke någon tungt vägande invändning vara att göra mot denna föreskrift.

Länsstyrelserna i Kristianstads och Jämtlands län hava gjort gällande, att liksom fallet vore enligt gällande passkungörelse undantag från uppgiftsskyldigheten borde medgivas dansk, norsk och isländsk undersåte.

Länsstyrelsen i Uppsala län har anmärkt, att den skriftliga uppgiften vore skäligen betydelselös, helst när icke någon anteckning om innehållet gjordes å legitimationshandlingen.

Med anledning av dessa erinringar vill jag ytterligare understryka vad jag förut framhållit nämligen, att det är tydligt, att om invandringen skall kunna på ett effektivt sätt övervakas, utlänningar med nödvändighet måste vara under-

kastade vidsträckt anmälnings- och uppgiftsplikt. Syftemålet att skydda den inhemska arbetskraften mot utländsk konkurrens lär ej kunna ernås, med mindre man redan vid gränsen kan uppställa hinder för utländska arbetssökande att inkomma i riket. Därest sådana utläningar skulle i avsevärd omfattning inkomma i vårt land, torde det möta nästan oöverkomliga svårigheter att öva kontroll å att de icke obehörigen antaga arbetsanställning. I stor utsträckning kunde man sannolikt ej undgå att bevilja dem arbetstillstånd. Ett avlägsnande från riket av ett betydande antal utläningar lär av skilda anledningar näppeligen kunna ifrågakomma och innebär i varje fall en åtgärd, som det är synnerligen angeläget att kunna undvika. Även om anordningen med uppgiftsskyldighet vid gränsen icke är utan olägenheter, lär den utgöra ett oundgängligt led i kontrollsystemet. Redan vetskapen därom att en arbetssökande, som saknar arbetstillstånd, blir avvisad vid gränsen torde verka avhållande på mången invandrare. I det stora flertalet fall lär en utlännings egenskap av arbetssökande utan vidare undersökning stå klar för vederbörande polismyndighet. Sannolikt skall endast ett fåtal på grund av svikliga uppgifter lyckas skaffa sig tillträde till landet. Genom administrativa föreskrifter torde böra sörjas för att vederbörande myndigheter kunna erhålla kännedom om innehållet av de uppgifter, en utläning lämnar vid inresan. Ett stadgande om undantag för turister kan jag ej förorda, enär just bland dessa ingalunda sällan äro förstuckna personer, vilkas ändamål med inresan är att söka arbetsanställning. Till frågan huruvida undantag kan medgivas för vissa länders undersåtar anhåller jag att senare få återkomma.

Med arbetsanställning avses varje befattning i annans tjänst, som ej är att hänföra till självständig yrkesverksamhet såsom kommissionär och handelsagent. Under beteckningen arbetsanställda äro alltså att hänföra direktörer, ingenjörer, handelsresande, kontorspersonal, arbetare, tjänare m. fl. Huruvida anställningen varar kortare eller längre tid, saknar betydelse i förevarande avseende; även om anställningen är avsedd att räcka endast några veckor erfordras tillstånd.

Socialstyrelsen har framhållit angelägenheten av att skyldighet att innehava arbetstillstånd kommer att åvila jämväl hos arbetsgivare i utlandet anställda utläningar, som utföra arbete här i landet. De olägenheter, som härav skulle uppstå, exempelvis vid vissa brådskande monterings- och andra liknande arbeten, syntes möjligen kunna undvikas genom undantag, meddelade enligt 53 §, för vissa slag av kortvariga arbeten.

Med anledning av vad socialstyrelsen sålunda anført, må framhållas, att i lagutkastet avsetts att intaga den ståndpunkten, att jämväl hos utländska arbetsgivare anställda utläningar skulle vara underkastade skyldighet att innehava arbetstillstånd. Då emellertid avfattningen av ifrågavarande bestämmelse i lagutkastet synes kunna giva anledning till tveksamhet, har i lagförslaget intagits ett särskilt stadgande härom. Med hänsyn till innehållet i vissa traktater torde dock utländska handelsresande böra vara befriade från denna skyldighet. Till frågan huruvida i särskilda fall undantag från nu angivna skyl-

dighet må kunna medgivas genom dispens av Kungl. Maj:t anholder jag att se-nare få återkomma.

Uppenbart är, att utlänningar, som innehava anställning i statens tjänst, ej skola behöva söka arbetstillstånd.

Arbetstillstånd skall enligt lagutkastet beviljas för viss tid och för viss ut-länning. Denna begränsning följer redan av de förut angivna grunderna för meddelande av dylikt tillstånd.

Verkställande direktören i Sveriges industriförbund har hemställt, att för-längning av tiden för arbetstillstånd skulle kunna lämnas tills vidare eller åt-minstone för långa tidsperioder, och har därvid framhållit, att då enligt lag-utkastet arbetstillstånd skulle kunna återkallas, ett dylikt medgivande icke kun-de innebära någon risk.

Denna hemställan anser jag mig icke kunna biträda. Någon minimi- eller maximitid för arbetstillstånd synes ej böra i lagen uppställas; socialstyrelsen bör äga fria händer att i varje särskilt fall träffa det avgörande, som synes lämpligt. Genom arbetstillståndets begränsning till viss tid ernås dessutom den fördelen ur kontrollsynpunkt, att styrelsen kommer att tid efter annan taga un-der omprövning, huruvida anledning föreligger att vägra nytt arbetstillstånd.

Arbetstillståndet måste jämväl inskränkas till visst slag av arbete, exem-pelvis kontorsarbete, anställning såsom ingenjör inom verkstadsbranschen el-ler å flygmaskinsfabrik, såsom montör eller hembiträde m. m. Att inskränka tillståndet till anställning hos viss arbetsgivare synes ej nödvändigt eller lämp-ligt. Därigenom skulle vederbörande komma i en alltför beroende ställning i förhållande till arbetsgivaren. Varje annan begränsning än till viss arbets-givare synes emellertid böra tillåtas. Hur vidsträckt eller begränsat tillstån-det skall göras, bör bliva beroende av omständigheterna i det särskilda fallet.

Över socialstyrelsens beslut i ärende angående arbetstillstånd är enligt lag-utkastet klagan ej medgiven. Överståthållarämbetet har beträffande detta stad-gande gjort enahanda erinran som i fråga om bestämmelsen, att klagan ej må föras mot beslut om uppehållstillstånd. Kommerskollegium har uttalat, att det måhända kunde vara berättigat, att beslut i ärende rörande arbetstillstånd icke finge överklagas, då ansökan gjorts av arbetssökande utlänning. Därest åter an-sökan framställts av svensk arbetsgivare, syntes dock — såsom från industriför-bundets sida ifrågasatts — rätt till överklagande hos Kungl. Maj:t böra med-givas. Då de skäl, som föranlett mig att föreslå, att beslut i ärenden angående uppehållstillstånd ej må överklagas, även göra sig gällande i nu förevarande avseende samt anledning ej synes föreligga att i det av kommerskollegium åbe-ropade hänseende uppställa särskild regel, finner jag mig ej böra frångå den ståndpunkt, som kommit till uttryck i lagutkastet.

Närmare bestämmelser angående skyldighet för socialstyrelsen att lämna meddelanden till vissa myndigheter om beslut om arbetstillstånd eller återkal-lelse därav torde lämpligen böra meddelas av Kungl. Maj:t.

I kontrollsyfte måste det åligga arbetsgivare, som anställer utlänning i sin tjänst, att underrätta polismyndighet såväl om anställningen som om dess upphörande. Stadgandet härom i kungörelsen den 8 juni 1917 (nr 475) bör följaktligen bibehållas.

Beträffande utlännings rätt att här i riket utöva annan förvärvsverksamhet än nu omförmäls finnas, såsom framgår av den förut lämnade översikten, vissa bestämmelser i särskilda lagar och författningar.

Kommerskollegium anför härom:

»Från Sveriges Industriförbund har under hand gjorts gällande, att bestämmelserna för reglering av invandring utav utlänningar, som här ämna taga anställning i annans tjänst, i tillämpliga delar borde utsträckas att gälla även för personer, som hava för avsikt att här idka självständig rörelse på industriens, handelns eller hantverkets områden. En sådan utsträckning av den genom lagförlaget åsyftade regleringen finner Kollegium dock möta hinder på grund av bestämmelser i gällande handelstraktater, vartill kommer att hithörande rättsförhållanden redan äro reglerade genom näringsfrihetsförordningen, enligt vilken utlännings rätt att här i riket idka handels- och fabriksrörelse, hantverk eller annan hantering ankommer på prövning av Kungl. Maj:t eller i vissa fall (beträffande utlänning, som vill här i riket under kringresande eller kringvandrande idka hantverk eller annan hantering) av Konungens befallningshavande. Icke heller finner Kollegium ett av Stockholms handelskammare uttalat önskemål att i den föreslagna lagen måtte inryckas bestämmelser angående utländska handelsresandes rättigheter och skyldigheter förtjänt av beaktande, då hithörande förhållanden reglerats i andra författningar och för övrigt de utländska handelsresandenas rättigheter tämligen noga utstakats i gällande handelsfördrag.»

Anledning synes mig ej föreligga att i detta sammanhang underkasta nyssnämnda bestämmelser någon revision. Ätminstone för närvarande torde de innebära tillfyllestgörande skydd för inhemsk förvärvsverksamhet av de slag, som med dem avses. Ej heller läser i förevarande lag behöva intagas erinran om dessa i andra författningar meddelade bestämmelser. Vad vidare angår sådan förvärvsverksamhet, som ej beröres av nämnda stadganden, såsom exempelvis lektionsgivning eller dylikt, torde behov ej förefinnas av särskilda föreskrifter.

Den gällande lagen skiljer, såsom i redogörelsen för den svenska lagstiftningen omförmäles, mellan två olika former för utlännings avlägsnande från riket, nämligen avvisning och utvisning. Denna tudelning måste anses vila på en fullt riktig princip. Äro de omständigheter, som böra föranleda en utlännings avlägsnande från riket, mer omedelbart framträdande i vissa yttre förhållanden, så att de kunna konstateras utan vidlyftigare undersökning, skulle det vara meningslöst att först låta utlänningen inkomma i riket för att sedermera vidtaga en mer omständlig procedur för hans avlägsnande. I sådana fall bör lämpligen ett enkelt och snabbt förfarande komma till användning redan vid utlännings ankomst till riket eller omedelbart därefter. Kräver åter prövningen en mer ingående undersökning eller har en utlänning under någon tid,

Om utlännings avlägsnande från riket.

kortare eller längre, vistats inom landet, i vilket fall ett uppehållsförbud för honom kan medföra mycket ingripande rättsverkningar, måste uppenbarligen en noggrann och för utlänningens rättssäkerhet betryggande utredning föregå avgörandet. Båda nu omförmälda former för utlännings avlägsnande från riket finner jag alltså böra bibehållas.

Emellertid synes med hänsyn till det föreslagna övervakningssystemet med därav följande anmälnings- och uppgiftsplikt för utlänningar en enklare procedur än den nuvarande utvisningen böra kunna komma till användning, då fråga uppstår om avlägsnande av utlänning, som inkommit i riket och som i ett eller annat avseende uraktlåtit att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna rörande hans vistelse härstädes. De omständigheter, som i dylikt fall äro av betydelse för frågan om en utlännings avlägsnande, äro ej av den beskaffenhet, att de fordra en mer ingående undersökning; de kräva i regel ett skälighetsbedömande, som lämpligast tillhör administrativ myndighet och i sista hand Kungl. Maj:t i statsrådet. Visserligen gäller även i förevarande fall, att ett uppehållsförbud ofta kan för den, som drabbas därav, medföra betydelsefulla rättsverkningar, men ifrågavarande övervakningssystem kräver för sin effektivitet, att myndigheterna sättas i tillfälle att, där så finnes påkallat, med kraft och utan omgång ingripa mot utlänningar, som söka undandraga sig den föreskrivna kontrollen. Det allmännas intresse måste här erhålla företräde framför den enskilde individens. På sätt i lagutkastet föreslagits anser jag mig av nu anförda skäl böra förorda en särskild form för avlägsnande ur riket av utlänningar, som låta komma sig till last förseelse mot de för deras uppehåll i riket stadgade föreskrifter, benämnd förpassning ur riket.

Jag anhåller nu att något närmare få redogöra för de olika instituten, avvisning, förpassning ur riket och utvisning, samt deras skilda tillämpningsområden.

Avvisning. Vad då först angår avvisning, torde de fall, då enligt 1914 års lag avvisning må äga rum, böra upptagas även i en ny lag. Under förstnämnda lags giltighetstid har ej framträtt något behov av revision av lagens bestämmelser härutinnan. I ytterligare ett särskilt avseende torde avvisningsrätt hava befunnits önskvärd, nämligen då utlänning, som utvisats, försöker att utan Kungl. Maj:ts tillstånd återvända till riket. Bestämmelse härom har upptagits i lagutkastet. Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett det betänkligt att överlämna åt polismyndighets prövning, huruvida utlänningen skulle insläppas för att häktas och straffas, och har uttalat den mening, att då avvisning näppeligen avskräckte från förnyade försök, bestämmelsen syntes böra utgå. Vägande praktiska skäl synas emellertid tala för att i lag införas ett stadgande av nu nämnd innebörd. I varje fall står alltid den utvägen till buds att häkta och straffa utlänningen.

Vidare kräva de föreslagna stadgandena om passtvang och anmälningsskyldighet såsom komplement avvisningsrätt i vissa fall, då utlänning underlåter att ställa sig nämnda stadganden till efterrättelse. Sålunda bör avvisning

kunna ske, då utlänning ej är försedd med behörig legitimationshandling, d. v. s. pass eller annan medgiven handling, upprättad i föreskriven form samt viserad, där så är stadgat. Är legitimationshandlingen ej försedd med arbetstillstånd, där så är föreskrivet, skall avvisning jämväl kunna ske. Likaledes bör utlänning kunna avvisas, därest han undandraget sig att vid ankomsten till riket anmäla sig hos polismyndigheten eller vägrar att lämna begärda upplysningar. Avvisning torde jämväl vara befogad, då utlänning vid fullgörande av honom vid ankomsten åliggande uppgiftsskyldighet lämnar medvetet oriktiga uppgifter.

I fråga om de myndigheter, som skola handlägga nu omförmälda avvisningsärenden, och beträffande själva förfarandet har jag ansett nu gällande bestämmelser böra lämnas oförändrade. Dessa innebära, att avvisning skall ske genom polismyndighet vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter, att polismyndighet därvid har en diskretionär prövningsrätt, att klagan över avvisning kan ske hos länsstyrelsen, mot vilkens beslut talan ej må föras, samt att avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Länsstyrelsen i Uppsala län har gjort gällande, att polismyndighet ovillkorligen bör vara skyldig förordna om avvisning, så snart de lagliga förutsättningarna för avvisning äro för handen.

Onekligen tala vissa skäl, åtminstone beträffande avvisning på grund av förseelse mot stadgandena om passtvang och anmälningsskyldighet, för en obligatorisk avvisningsskyldighet. En dylik regel torde emellertid stundom kunna innebära en onödig stränghet och leda till resultat, som ej äro åsyftade med avvisningen. Hänsyn måste kunna tagas till vissa i det särskilda fallet föreliggande omständigheter. Därest exempelvis, såsom länsstyrelsen i Jämtlands län funnit sannolikt, det icke sällan kommer att inträffa, att utläningar av rent förbiseende eller slarv underlåta att iakttaga anmälningsplikten, lär en ovillkorlig avvisningsplikt icke kunna anses förenlig med rättvisa och billighet. Övervägande skäl synas mig alltså tala för bibehållande av den nuvarande grundsatsen om en diskretionär prövningsrätt.

Några länsstyrelser hava hemställt, att avvisning måtte kunna vinna tillämpning, även om utlänningen någon kortare tid uppehållit sig här i landet. I allt fall borde tydligare än enligt gällande lag angivas, hur lång tid efter ankomsten till riket utlänning kunde bli föremål för avvisning.

Med hänsyn till den förenklade utvisningsprocedur, som förpassningen kommer att innebära, torde anledning ej förefinnas att utvidga avvisningens tillämpning även till fall, då utlänning någon tid vistats här i landet. Att närmare än som skett i 1914 års lag bestämma den tidrymd, inom vilken avvisning skall kunna ske, lär ej vara behöfligt eller lämpligt. I det fall, då en utvisad utlänning söker inkomma i riket, kan uppenbarligen avvisning äga rum endast vid hans ankomst till riket.

I lagutkastet har avvisningsinstitutets tillämplighetsområde utsträcks jämväl till fall, som närmast höra till den s. k. politiska utvisningen. Enligt

gällande lag äger, såsom förut erinrats, Kungl. Maj:t att, där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, förordna om utvisning av utlänning, som vistas i riket. Emellertid kunna omständigheterna vara sådana, att det redan vid en utlännings ankomst till riket står klart för polismyndigheten, att utlännings verksamhet i riket kommer att vara till men för rikets säkerhet eller eljest är ägnad att skada riket. En dylik omständighet ligger framför allt i kännedom om utlännings tidigare verksamhet utom eller inom landet. I detta fall tala onekligen starka skäl för lämpligheten av att utlännen förhindras inkomma i riket. Erfarenhet saknas icke om behovet av ett stadgande om avviseringsrätt i dylika fall. Jag anser mig på grund härav böra förordna, att en bestämmelse av nu nämnd innebörd upptages i lagen. Emellertid torde rätt att i fall, varom nu är fråga, förordna om avvising icke kunna överlämnas åt underordnad polismyndighet, utan synes beslutanderätten böra anförtros åt Konungens befallningshavande. Denna avviseringsrätt bör vinna tillämpning endast vid utlännings ankomst till riket. Finer polismyndigheten anledning antaga att avviseringsgrund, som nu angivits, är för handen, skall anmälan härom ofördröjligen göras hos länsstyrelsen. Över länsstyrelsens beslut i förevarande avviseringsärenden synes liksom i fråga om dess beslut i andra avviseringsfrågor klagan ej böra tillåtas.

*Förpassning
ur riket.*

Vidkommande härafter förpassningen skall densamma, såsom nämnt, komma till användning, då utlänning låtit komma sig till last förseelse mot de rörande hans vistelse i riket gällande föreskrifter. Förpassning skall sålunda kunna ske, när utlänning uraktlåter att fullgöra anmälningsskyldighet, som åligger honom på grund av den nu föreslagna lagen eller med stöd av densamma utfärdad föreskrift, eller vid fullgörande av sådan anmälningsskyldighet eller i annat ansökningsärende mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift eller uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i lagen eller eljest må vara föreskrivet rörande hans vistande här i riket eller ock utan behörigt tillstånd antager eller innehar arbetsanställning.

Om grunderna för användande av förpassning må vidare nämnas följande. Såsom flera gånger erinrats, förutsätter effektiviteten av kontrollen över härvarande utlännningar en vidsträckt anmälningsskyldighet. För att framtvinga fullgörande av denna anmälningsskyldighet måste lagen ställa vissa medel till myndigheternas förfogande. I första hand erbjuda sig härvid stadganden om straffansvar för eftersättande av denna skyldighet. I flertalet fall torde utkrävande av straff medföra det åsyftade resultatet, nämligen att ett upprepande av förseelsen förebygges. Sammalunda torde ock i regel vara förhållandet, därest utlänning i övrigt uraktlåter att ställa sig till efterrättelse gällande föreskrifter rörande hans vistelse här i riket. Även i fall, då utlänning lämnat medvetet oriktig uppgift, kan förseelsen vara av den ringa beskaffenhet, att den ej synes i och för sig böra föranleda förpassning. Enligt förslaget skall det ej åligga utlänning, som antager arbetsanställning, att därom göra anmälan. Sådan anmälningsskyldighet skall i stället åvila arbetsgivaren. Emellertid ligger det i sakens natur, att straffansvar skall kunna drabba den utlänning,

som utan tillstånd antager eller innehar arbetsanställning. Jämväl i dylikt fall lärer rättelse mången gång stå att vinna genom tillämpning av en straffbestämmelse. Under sådana omständigheter skulle det innebära en onödig stränghet att i varje fall, då en utlänning gjort sig skyldig till förseelse, som nu nämnts, såsom påföljd därför stadga förpassning ur riket. Ofta lärer även billigheten kräva, att en sådan åtgärd ej vidtages, såsom då utlänningen under lång tid vistats härstädes eller hans levnads- och familjeförhållanden påkalla särskild hänsyn. För att tydligare giva uttryck åt nu anförda synpunkter än som framgår av lagutkastet har jag ansett, att stadgandet bör erhålla den avfattning, att förpassning av nu angivna grunder endast må ske, där särskilda skäl äro.

Beträffande visst slag av underlåtenhet att efterkomma gällande föreskrifter rörande utlänningars vistelse härstädes torde dock förhållandena kräva uppställande av en annan regel. Därest utlänning saknar behörig legitimationshandling eller därest den tid, under vilken en utlänning äger rätt att vistats härstädes, gått till ända, skall han tydligen lämna landet. Önskar han kvarbliva utöver nämnda tid, bör han dessförinnan hava sökt förlängning av rätten att vistas härstädes. Uraktlåtenhet att vid utgången av den medgivna tiden eller, sedan ansökning om förlängning avslagits, att därefter lämna landet måste anses innefatta giltig anledning för hans förpassning ur riket. Innan denna åtgärd vidtages, torde likväl polismyndighet först böra förelägga utlänningen att inom viss kortare tid avresa. Praktiska skäl synas däremot tala emot att, såsom länsstyrelsen i Gotlands län hemställt, stadga, att, innan beslut om förpassning av nu anført skäl må äga rum, polismyndigheten skall hava förelagt utlänningen att söka vistelsetillstånd. Efterkommes ej föreläggandet om avresa, skall det tillkomma vederbörande myndighet att förordna om förpassning. I förevarande fall ligger det i sakens natur, att i regel intet står att vinna genom ådömande av straff. Därest t. ex. en utlänning icke kan erhålla pass eller hans ansökan om visering eller uppehållstillstånd avslagits, är det tydligen meningslöst att av honom utkräva straffansvar för hans underlåtenhet att avresa. Förpassning av nu omförmäld anledning är närmast att betrakta som en verkställighetsåtgärd.

Av skäl, som jag tidigare anført, torde åt Konungens befallningshavande böra överlämnas att handlägga ärenden angående förpassning. I fall av underlåtenhet att vid utgången av medgiven uppehållstid lämna landet skall det åligga polismyndigheten att ofördröjligen göra anmälan därom. Finner polismyndigheten eljest anledning till förpassning föreligga, tillkommer det även polismyndigheten att därom göra anmälan. Det förfarande, som skall föregå beslut i förpassningsärende, torde kunna vara av rätt summarisk karaktär. I regel komma dessa ärenden att vara av enkel natur och ej fordra någon mer ingående utredning. Därjämte gör sig i dessa fall kravet på ett skyndsamt avgörande starkt gällande. Det lärer därför ej vara nödigt att uppställa några särskilda föreskrifter för dessa ärendens behandling. Utan stadgande i lag

torde det emellertid vara klart, att, innan beslut i ärendet meddelas, utlännningen skall hava erhållit tillfälle att avgiva förklaring.

Då det gäller en i det personliga förhållandet så ingripande åtgärd, som förpassning ur riket i allmänhet måste utgöra, torde det vara i sin ordning att utlännning berättigas föra klagan mot beslut, varigenom han förklarats skola förpassas ur riket. Av enahanda skäl lär ej heller beslut om förpassning i regel böra gå i verkställighet, innan det vunnit laga kraft. Därest likväl omständighet, som föranlett förpassningsbeslutet, inträffat kort tid efter det utlännning ankommit hit, synes det till sina verkningar vara att jämställa med förordnande om avvissning. I sådant fall torde i likhet med vad som skall gälla om avvissning beslut om förpassning kunna gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär. Den tid, inom vilken sådan omständighet skall hava inträffat, för att förpassningsbeslut, som ej vunnit laga kraft, skall kunna verkställas, lär lämpligen kunna bestämmas till en månad.

Av skäl, som jag tidigare angivit, torde besvär över förpassningsbeslut böra prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet.

De föreslagna förpassningsanledningarna utgöras av överträdelse av eller underlåtenhet att iakttaga vissa föreskrifter. Under det att utvisningsbestämmelserna avse brottslingar, lösdrivare och liknande befolkningselement, omfatta förpassningsstadgandena grupper av personer, mot vilkas oförvitlighet i andra avseenden måhända intet är att anmärka. De stränga garantier för utlännings rättssäkerhet, som den gällande utvisningsprocessen innebär, hava ej kunnat i full utsträckning överföras till det föreslagna förpassningsförfarandet. Nu anförda omständigheter medföra, att beslut om förpassning ej kan förbindas med förbud för utlännningen att utan Kungl. Maj:ts tillstånd återvända till riket.

Utvissning. Vad slutligen utvisningsinstitutet angår synas i huvudsak inga förändringar i den gällande lagens bestämmelser behöva vidtagas. Visserligen kan med visst fog göras gällande, att möjlighet borde finnas att i större utsträckning än nu är fallet kunna utvisa utlännningar, som gjort sig skyldiga till överträdelse av stadganden i näringsfrihetsförordningen. Behovet av dylik utvidgad utvisningsrätt torde emellertid böra närmare undersökas i samband med en allmän revision av denna förordning. Till vissa detaljändringar, som jag ansett påkallade, anhåller jag att senare få återkomma.

Enligt 1914 års lag skola kostnaderna för utlännings avlägsnande från riket gäldas av honom själv. Under vissa omständigheter är fartygsbefälhavare skyldig att utan ersättning från statsverkets sida återföra avvissad utlännning till det land, varifrån han kommit. Dessa bestämmelser torde böra bibehållas i den nya lagen.

Såsom framgår av redogörelsen för förarbetena till den gällande lagen, har frågan om skyldighet för arbetsgivare, som till riket införskaffat utländsk arbetare, att ersätta statsverket de kostnader, som kunde uppkomma i följd av dennes utvisande, varit föremål för ingående behandling. I det slutliga förslaget förekom icke något stadgandet därom, enär denna detalj av den om-

fattande frågan om arbetsgivares ekonomiska ansvarighet för utländska arbetare, som han införskaffat till riket, ansågs böra anstå för att upptagas i ett större sammanhang. Då nu spørsmålet om utländsk arbetskrafts användande inom riket i viss omfattning upptagits till behandling, torde frågan om arbetsgivares ersättningsskyldighet i nu berörda avseende böra regleras. Till en början må då anmärkas, att dylik ersättningsskyldighet icke skäligen synes kunna åläggas arbetsgivare annat än med avseende å arbetare, som han själv låtit införskaffa. Enbart den omständigheten, att en arbetsgivare i sin tjänst anställer en utländsk arbetare, som sedermera blir föremål för förpassning eller utvisning, torde ej utgöra giltig anledning att ålägga arbetsgivaren ersättningsskyldighet, även om arbetsgivaren saknat rätt att anställa honom. Enligt det förslag, som förelades 1913 års riksdag, skulle arbetsgivare, som införskaffat utländsk arbetare, vara ersättningsskyldig för kostnaden för arbetarens befordrande till den utländska ort, dit han sändes, så vitt utvisningen föranletts av brott eller annan omständighet, som inträffat under tiden från arbetarens ankomst till riket och intill dess en månad förflutit från det arbetsanställningen upphört; dock skulle arbetsgivaren vara befriad från denna förpliktelse, därest vid inträffandet av den omständighet, som föranledde utvisningen, ett år förflutit från arbetarens ankomst till riket. Föranleddes utvisningen av brott, som arbetaren förövat före ankomsten till riket, inträdde likaledes sådan förpliktelse, därest förhör i ärendet ägt rum inom ett år från det arbetaren anlant till riket. Mot en sålunda bestämd ersättningsskyldighet synes i konsekvens med nämnda förslags ståndpunkt till frågan om utländsk arbetskrafts användande inom riket icke i huvudsak vara något att erinra. Annorlunda gestaltar sig dock detta spørsmål vid de förutsättningar, från vilka förvarande förslag utgår. Arbetsgivare skall, såsom nämnt, icke äga rätt anställa utlänning i sin tjänst, med mindre tillstånd därtill erhållits antingen i samband med visering eller genom särskilt beslut. Vid prövningen av ansökan om dylikt tillstånd skall avseende fästas jämväl å den utländska arbetarens personliga förhållanden. Med hänsyn härtill måste det förefalla obilligt att i fall, då arbetstillstånd meddelats, ålägga arbetsgivaren ersättningsskyldighet. Endast då avvísning eller förpassning äger rum av den anledning, att utlänning saknar rätt att antaga arbetsanställning, bör ersättning kunna utkrävas av arbetsgivaren. Men även beträffande en på sådant sätt begränsad ersättningsskyldighet torde billigheten kräva en viss modifikation. Därest arbetaren blir föremål för beslut om förpassning på den grund att han utan tillstånd tagit anställning hos annan arbetsgivare, synes det ej böra åligga den arbetsgivare, som införskaffat arbetaren, att gälda förpassningskostnaderna.

Såsom jag förut framhållit, kräves för övervakningssystemets effektivitet, att straffansvar skall kunna drabba den, som uraktlåter att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande hans vistande här i riket, som upptagas i förvarande lag eller med stöd av densamma utfärdad författning. Straffpåföljd skall sålunda kunna inträda, då någon uraktlåter att fullgöra honom åliggande anmälningsskyldighet; vidare skall den kunna straffas, som vid anmälan eller

Ansvarsbestämmelser.

i annat ansökningsärende mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift. Likaledes skall arbetare, som utan behörigt tillstånd antager eller innehar arbetsanställning, eller arbetsgivare, som i sin tjänst anställer utlänning, vilken ej innehar sådant tillstånd, vara förfallen till ansvar. Av skäl, som jag tidigare berört, bör straff ej stadgas för underlåtenhet att vara försedd med behörig legitimationshandling eller med uppehållstillstånd. Emellertid visar erfarenheten, att behov förefinnes av möjlighet att kunna ådöma den straff, som förhjälper utlänning, vilken icke innehar behörig legitimationshandling, att inkomma i riket. I fall, som nu nämnts, torde strängare påföljd än bötesstraff ej böra ifrågakomma.

Liksom enligt 1914 års lag torde straffet för den, som efter utvisning utan tillstånd återvänt till riket, böra utgöras av fängelse.

Dispensrätt. Av skäl, som jag i det föregående närmare utvecklat, böra de huvudsakliga bestämmelserna om passtväng och anmälningsskyldighet samt om rätt till längre tids vistelse härstädes och till arbetsanställning upptagas i lagen; de äro i regel av den grundläggande betydelse, att de ej lämpligen kunna meddelas i administrativ ordning. I fråga om den anmälningsskyldighet, som skall åligga utlänning under hans vistelse härstädes, har jag dock ansett det mest praktiskt att i lagen endast stadga en rätt för Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser. Emellertid ligger det i sakens natur, att det under vissa omständigheter måste finnas möjlighet att mer eller mindre lätta på de band, som genom denna lagstiftning läggas å den mellanfolkliga samfärdseln. Beträffande rätten till längre tids vistelse härstädes har jag likväl funnit de skäl, som föranlett upptagande i lagen av bestämmelser därom, vara av sådan vikt, att undantag från dem ej bör av hänsyn till enskildas intressen kunna medgivas. Enahanda synpunkter lära jämväl göra sig gällande i fråga om rätten till arbetsanställning. I detta avseende torde dock understundom vissa olägenheter kunna uppstå, därest befrielse från skyldigheten att innehava arbetstillstånd ej skall kunna medgivas. Vid vissa brådskande arbeten såsom inmontering av maskiner o. d. kan denna skyldighet komma att medföra en ofta dyrbar tidsutdräkt. Under särskilda omständigheter synes därför åt Kungl. Maj:t böra medgivas rätt att bevilja dylik befrielse. Denna dispensrätt kommer huvudsakligen att träda i tillämpning beträffande vissa yrkesgrupper. Då emellertid undantag från skyldigheten att innehava uppehållstillstånd ej skall kunna meddelas, torde befrielsen från arbetstillstånd ej böra utsträckas utöver den tid, en utlänning äger vistas härstädes utan uppehållstillstånd, eller tre månader. Beträffande passtväng och skyldigheten att vid ankomsten till riket lämna skriftlig uppgift torde i vissa fall lättnader kunna ske utan att därigenom syftet med bestämmelserna riskeras. I dylika fall bör Kungl. Maj:t kunna meddela dispens. I samtliga fall, då Kungl. Maj:t begagnar sin dispensrätt, bör Kungl. Maj:t äga rätt att meddela de föreskrifter, som i stället må finnas nödiga.

I fråga om dispensrätten har *länsstyrelsen i Uppsala län* gjort gällande, att det näppeligen vore lämpligt eller med vanligen använda grundsatser överens-

stämmande, att Kungl. Maj:t medgäves befogenhet att genom allmän befrielse från en i civillag stadgad skyldighet sätta ur kraft en väsentlig del av denna civillag.

Häremot må invändas, att även om en sådan ståndpunkt i regel måste anses riktig, den dock icke kan äga allmän eller ovillkorlig giltighet. I fråga om en lag av förevarande karaktär torde i varje fall en dylik princip ej äga tillämplighet. Därjämte lära starka praktiska skäl tala för den av mig förordade anordningen.

Sedan jag nu lämnat redogörelse för det huvudsakliga innehållet av den föreslagna lagen, anhåller jag att, i anslutning till de särskilda stadgandena i förslaget, få något närmare beröra vissa punkter, som synas tarva ytterligare motivering. Rörande de stadganden, som, fränsett vissa redaktionella ändringar, överensstämma med motsvarande bestämmelser i 1914 års lag, tillåter jag mig hänvisa till den motivering, som återfinnes i förarbetena till nämnda lag.

*Speciell
motivering.*

Rubriken.

Den gällande lagen innehåller stadganden om de grunder, som kunna föranleda avvísning eller utvisning av utlänning, och lämnar föreskrifter angående det närmare förfarandet i samband med sådana åtgärder. Den nu föreslagna lagen upptager därjämte bestämmelser med syfte att förebygga en för landet skadlig invandring samt att reglera utlänningars bosättning och rätt till arbetsanställning inom landet. Med hänsyn härtill har lagförslagets rubrik erhållit en formulering, varmed avsetts att giva uttryck åt dess i förhållande till 1914 års lag väsentligt avvikande innehåll.

Med utlänning avses i förslaget en var, som ej är svensk medborgare, således även den, som varit svensk medborgare men förlorat sitt svenska medborgarskap utan att bliva medborgare i annat land.

1 KAP.

I detta kapitel hava upptagits de bestämmelser, vilka innefatta regler om vad utlänning har att iakttaga vid ankomsten till riket. Överskådligheten torde främjas av att dessa bestämmelser icke i ett kapitel sammanföras med de föreskrifter, som avse utlännings vistelse i riket.

1 §.

I denna paragraf stadgad skyldighet att vara försedd med legitimationshandling gäller endast utlänning. Emellertid ligger det i sakens natur, att en var, som ankommer till riket, således även en svensk medborgare, måste kunna legitimera sig, vid äventyr att eljest vägras tillträde till landet. Stadgandet innebär, att en svensk skall kunna legitimera sig även utan företeende av sådan legitimationshandling, som i paragrafen omförmäles.

Föreskriften i första stycket är att anse såsom uppfylld, därest någon, i vars sällskap utlännningen befinner sig, innehar legitimationshandling, avseende utlännningen. Har Kungl. Maj:t förordnat, att makar må vara försedda med gemensamt pass eller att utlännningar, som i samlad trupp genomresa landet, må innehava sådant pass, är utlännningen alltså berättigad inkomma i riket, därest han åtföljer den, som innehar det gemensamma passet.

2 och 3 §§.

Det har ej ansetts behöfligt att underkasta de utlännningar, som innehava viserade legitimationshandlingar, skyldighet att vid ankomsten lämna skriftlig uppgift om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma. Vid ansökan om visering skall nämligen uppgift därom lämnas till den viseringsberättigade myndigheten, som har att genom utrikesdepartementets förmedling insända underrättelse om dylik uppgift till polisbyrån i Stockholm.

Några länsstyrelser hava, såsom jag förut omförmält, framhållit önskvärdheten av att danska, norska och isländska undersåtar måtte undantagas från skyldigheten att lämna omförmälda uppgift. Under åberopande av de skäl, jag förut anfört för nödvändigheten av att den föreslagna kontrollen blir allmängiltig, kan jag icke förorda införande i lagen av bestämmelse, innefattande en generell befrielse för nu nämnda utlännningar från denna uppgiftsplikt. Därest emellertid i vissa fall undantag från den i 3 § stadgade uppgiftsskyldigheten helt och hållet eller i något avseende anses kunna utan äventyrande av den föreslagna övervakningens effektivitet medgivas för undersåtar i vissa länder, torde sådant lämpligast böra ske genom dispens, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn därtill att inresa numera ofta sker medelst flygmaskin har i 3 § föreskrivits, att anmälan skall ske, ej såsom i lagutkastet angavs å den gräns- eller kustort, dit utlännningen från utrikes ort först anländer, utan å den ort, dit han från utlandet först anländer. Detta har iakttagits jämväl vid avfattningen av 12 §.

Anledning synes ej föreligga att, såsom socialstyrelsen hemställt, föreskriva skyldighet att lämna skriftlig uppgift i andra avseenden än i 3 § angivits. Erinras må, att utlännning är skyldig att muntligen lämna de upplysningar, som avfordras honom.

2 KAP.

Detta kapitel innehåller de regler, som i allmänhet angå utlännings rätt att vistas i riket. De stadganden, som avse utlännings rätt till arbetsanställning, hava med hänsyn till deras speciella karaktär upptagits i ett särskilt kapitel.

4—6 §§.

Rörande dessa paragrafer torde icke något vara att tillägga till vad jag förut anfört.

7 §.

För undvikande av en ej avsedd tolkning må framhållas, att en utlänning icke genom tillfälliga besök i utlandet kan undgå skyldighet att inom tre månader efter ankomsten till riket söka uppehållstillstånd. Endast om utlänningens vistelse utom riket är av den beskaffenhet och utsträckning, att hans tidigare uppehåll härstädes kan anses hava definitivt upphört, skall tiden räknas från den senare inresan.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har ansett, att utlänning, som erhållit arbetstillstånd, bör likställas med den, som innehar visum. Visserligen är det uppenbart, att i det fall, då skyldighet föreligger att vara försedd med uppehållstillstånd, arbetstillstånd ej bör meddelas, utan att utlänningen innehar uppehållstillstånd. Med hänsyn till de skilda omständigheter, som skola tagas i betraktande vid meddelande av det ena eller andra slaget av tillstånd, och då i fråga om dessa tillstånd olika regler skola gälla beträffande rätten till återkallelse, torde det emellertid av praktiska skäl vara nödvändigt att särskilda tillstånd meddelas i fråga om rätten till vistelse här i landet och till arbetsanställning.

8 och 9 §§.

Ansökan om uppehållstillstånd förutsättes kunna ingivas antingen direkt till socialstyrelsen eller ock till viss ortsmyndighet, d. v. s. polismyndighet, länsstyrelse, svensk beskickning eller konsul, som är behörig meddela visering. Före ärendets avgörande skall yttrande hava avgivits av länsstyrelsen eller svensk beskickning eller konsul. Utan stadgande i denna lag torde det vara uppenbart, att länsstyrelsen före avgivande av sitt yttrande skall hava hört polismyndigheten å orten.

I kontrollsyfte är det av vikt, att bevis om uppehållstillstånd tecknas å legitimationshandlingen. Befinner sig utlänningen utomlands, är det emellertid olämpligt, att han skall vara skyldig att till socialstyrelsen insända sin legitimationshandling. I detta fall torde beviset kunna tecknas å handlingen av beskicknings- eller konsulattjänsteman.

Vad i dessa paragrafer stadgas är ej avsett att utgöra hinder för meddelande av gemensamt uppehållstillstånd för äkta makar, som innehava gemensamt pass.

10 §.

Anledning synes ej föreligga att i vissa avseenden beträffande förlängning av tiden för uppehållstillstånd fastställa ett förenklat ansökningsförfarande.

11 och 12 §§.

Vidkommande dessa paragrafer torde jag få hänvisa till den allmänna motiveringen.

3 KAP.

Beträffande ansökan om arbetstillstånd samt bevisets tecknande å legitimationshandling gäller vad nyss sagts angående ansökan om uppehållstillstånd.

I fråga om utlänning, som är anställd i annans tjänst i utlandet, föreligger skyldighet att innehava arbetstillstånd, först då han ankommer till riket i avsikt att här utöva verksamhet eller, om han redan befinner sig inom landet, när han börjar utöva verksamheten.

4 KAP.

Detta kapitel överensstämmer i huvudsakliga delar med första kapitlet i 1914 års lag.

20 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § i 1914 års lag. I paragrafen hava endast vidtagits några redaktionella jämkningar.

21 §.

Avvisning enligt denna paragraf bör, såsom jag tidigare framhållit, äga rum endast vid utlännings ankomst till riket. Därest han lyckas inkomma i riket, kommer 43 § till tillämpning.

22 §.

I motsats till vad i allmänhet gäller enligt 20 § skall avvisning enligt förevarande paragraf ske även av utlänning, som varit svensk medborgare. De föreslagna kontrollbestämmelserna måste, såsom tidigare upprepade gånger framhållits, avse alla utläningar. För upprätthållande av kontrollens effektivitet är det nödvändigt, att påföljd för underlåtenhet att ställa sig nämnda bestämmelser till efterrättelse skall kunna drabba varje utlänning.

23 §.

I lagutkastet har stadgats, att i fall, som avses i denna paragraf, skriftligt besked angående avvisningen ej skulle behöva meddelas. Emellertid torde billigheten kräva, att även i förevarande fall utläningen erhåller dylikt besked. Föreskriften, att i beskedet skola angivas skälen för avvisningen, lär i detta avseende vara iakttagen, därest i beskedet angives, att avvisningen grundas på denna paragraf.

24—26 §§.

Dessa paragrafer överensstämma med motsvarande stadganden i 1914 års lag.

5 KAP.

I detta kapitel hava sammanförts de stadganden, som angå den föreslagna nya formen för avlägsnande av utläningar, som hit inkommit, *förpassning ur riket*.

27 §.

Beträffande denna paragraf torde utöver vad tidigare anförts icke något vara att tillägga.

28 §.

Den uraktlåtenhet att fullgöra föreskriven anmälningsskyldighet eller det lämnande av medvetet oriktig uppgift, som i förevarande paragraf angives såsom förpassningsanledning, kan även avse den anmälningsplikt, som enligt 3 § åligger utlännning vid ankomsten till riket. Visserligen är avvissning den åtgärd, som i regel blir att tillämpa, då utlännning i nu nämnt hänseende bryter mot stadgandet i sistnämnda paragraf, men, om av någon anledning avvissning ej kunnat ske, bör myndigheterna ej vara betagen rätten att av nu anförd grund avlägsna utlännningen från riket. Exempelvis i sådana fall, då utlännning, som lyckats taga sig förbi passkontrollören i ankomstorten, först efter någon tid anträffas inom riket, eller då det ej omedelbart efter utlännings ankomst blir uppenbart, att han vid ankomsten lämnat medvetet oriktig uppgift, synes det klart, att möjlighet bör stå till buds att förskaffa honom ur riket. Avvissning kan i sådant fall ej förekomma, då den endast äger rum 'vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter'.

Såsom exempel på ansökningsärende, som avses i denna paragraf, må nämnas ansökan om uppehålls- eller arbetstillstånd eller, i fall då viseringstväng äger rum, ansökan om visering. Har Kungl. Maj:t med stöd av 51 § förordnat, att utlännning ej utan särskilt tillstånd äger uppehålla sig å viss ort inom riket, faller även ansökan om dylikt tillstånd under denna paragrafs tillämplighet.

Enligt lagutkastet skall länsstyrelsen i fall, som avses i denna paragraf, förordna om åtal eller förpassning. En sådan föreskrift måste emellertid förutsätta, att i varje fall, då utlännning gjort sig skyldig till förseelse av ifrågasvarande beskaflenhet, åklagaren, innan åtal anställdes, skulle underställa ärendet länsstyrelsens prövning. Ett dylikt förfarande synes innebära en onödig omgång i synnerhet som förpassning skall ske, endast när särskilda skäl äro. Frågan om åtals anställan synes därför böra avgöras i vanlig ordning. Finner polismyndigheten anledning till förpassning därjämte föreligga, skall anmälan därom göras till länsstyrelsen, som då endast har att avgöra, huruvida förpassning skall äga rum.

29—32 §§.

Innehållet av dessa paragrafer överensstämmer i huvudsak med vad i 9—12 §§ i 1914 års lag är föreskrivet i fråga om utvisningsförfarandet. I de avseenden, där avvikelse föreligger, får jag hänvisa till vad jag förut yttrat i den allmänna motiveringen.

I anledning av hemställan av *länsstyrelsen i Kristianstads län*, att för undvikande av onödiga besvär och kostnader nöjdförklaring kunde anföras åt jämväl andra myndigheters upptagande, har i förslaget utvidgats kretsen av de

myndigheter, som skola äga upptaga nöjdförklaring, utöver vad nu gäller i fråga om sådan förklaring rörande utvisningsbeslut. Utvidgningen avser även nöjdförklaring beträffande utvisningsbeslut.

6 KAP.

Endast i ett par avseenden har i detta kapitel föreslagits ändring av den gällande lagens bestämmelser om utlännings utvisning från riket.

Såsom nya utvisningsgrunder hava i 3) upptagits fällande utslag i mål angående olovlig tillverkning av brännvin och olovlig varuinförsel. Upptagande av dessa utvisningsgrunder torde utgöra ett konsekvent fullföljande av den ståndpunkt, som intagits i 1914 års lag.

I det förslag till lag i förevarande ämne, som förelades 1913 års riksdag, upptogs beträffande Konungens befallningshavandes utvisningsrätt på grund av begånget brott, som här i riket föranledde gärningsmannens fällande till frihetsstraff, stadgande av innehåll att förordnande om sådan brottslings utvisning kunde meddelas under det straffet avtjänades eller inom fem år sedan det slutligen verkställes. Därjämte förekom den instruktionella bestämmelsen, att frågan om utvisning av utlänning, som här dömts till fängelse eller straffarbete, borde av Konungens befallningshavande tagas under omprövning så tidigt, att därest till utvisning dömdes, densamma kunde verkställas omedelbart efter straffets avtjänande.

I ändamål att tillmötesgå den av lagutskottet uttalade uppfattningen, att utvisningsåtgärd, som grundades på ådömandet av frihetsstraff, alltid borde äga rum i omedelbart sammanhang med det ådömda straffets avtjänande, gavs åt motsvarande bestämmelse i 6 § av det till lagrådet 1914 remitterade förslaget den avfattning, att förordnande kunde meddelas om utvisning av utlänning, som här i riket underginge honom omedelbart ådömt frihetsstraff; i 7 § sista stycket ålades dessutom Konungens befallningshavande att, då utlänning underginge frihetsstraff, taga frågan huruvida utvisning borde äga rum under omprövning så snart ske kunde och i varje fall i så god tid före straffets slut, att där till utvisning dömdes, densamma kunde verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

Härom yttrade *lagrådet*: »Den innebörd av nu återgivna stadganden torde få anses åsyftad och tillika vid deras sammanställande närmast framgå, att då straffet blivit verkställt utan att dessförinnan beslut om utvisning givits, Konungens befallningshavande skulle vara betagen befogenheten att ens omedelbart därefter meddela sådant beslut. Så tolkade synas emellertid bestämmelserna gå längre än som erfordras för vinnande av syftemålet med desamma och jämväl utöver vad som kan anses lämpligt. Då fråga är om kortvarigt frihetsstraff för brott, vars beskaffenhet, oavsett att ringa straff ådömts, anses böra föranleda utvisning, kan den givna tidsbegränsningen understundom komma att visa sig allt för snäv. Att fångens egenskap av utlänning alltid skall redan vid hans ankomst till straffängelset vara för befallningshavande känd kan ej med säkerhet förutsättas. En tidskrävande utredning om hans medborgarskap kan ock ifrågakomma. Då av dylik eller annan anledning orsakas dröjsmål med fattande av beslut i ärendet, skulle utvisningsrätten bortfalla, därest

hindret för ärendets slutliga avgörande kvarstode vid strafftidens slut. En sådan oegentlighet synes böra förebyggas. Och skälig hänsyn till utlänningens intressen lär icke kräva längre gående inskränkning i befallningshavandes befogenhet att förordna om hans utvisning, än att densamma göres beroende av att utvisningsförfarandet inletts, exempelvis genom anställande av förhör, innan straffet blivit bragt till slut; tydligen bör tillika finnas skyldighet för nämnda myndighet att snarast möjligt upptaga frågan till prövning. I enlighet med nu angivna synpunkter torde förslaget i förevarande delar böra omarbetas.»

I överensstämmelse med vad lagrådet sålunda hemställt är 1914 års lag avfattad.

Innebörden av den gällande bestämmelsen är, vad angår andra brott än de under 2) eller 3) omförmälda, att utvisningsförfarandets anhängiggörande före strafftidens utgång är en nödvändig förutsättning för att utvisning skall kunna ske; har straffet i sin helhet avtjänats, utan att sådant förfarande inletts, kan utvisning ej vidare äga rum för det brott, varför straffet ådömts. Vad däremot beträffar det fall, att utlänning dömts till frihetsstraff för sådant brott, som under 2) eller 3) avses, intager lagen den ståndpunkt, att det visserligen även härvidlag är önskvärt, att utvisningsförfarandet anhängiggöres medan straffet avtjänas; men skulle detta av någon anledning icke ske, utgör sådant ej hinder för att frågan om utvisning upptages efter strafftidens utgång.

I det förslag, jag nu framlägger, har gjorts den ändring härutinnan, att utvisning av den under 4) omnämnda anledning må äga rum blott förhör hållits inom sex månader efter den dömdes frigivning. Det måste nämligen framstå såsom oegentligt, att utvisning ej skall få äga rum, därest av någon anledning förhör ej hållits före straffets avtjänande. Understundom inträffar, såsom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhållit, att en persons egenskap av utlänning icke under strafftiden kommer till vederbörande myndighets kännedom. Även kan på grund av förbiseende från myndigheternas sida inträffa, att förhör ej hålles inom nu stadgad tid. Den omständigheten, att vederbörande ej ägt kännedom om att en person är utlänning eller att en myndighet gjort sig skyldig till visst förbiseende, synes dock ej böra föranleda till att utvisningsrätten skall förfalla. Emellertid torde av hänsyn till utlänningens intresse utvisningsrätt ej böra förefinnas för obegränsad tid. Tillåtes utvisning med det villkor, att förhör skall hava hållits inom sex månader efter straffets avtjänande, lära utlänningens berättigade intressen få anses hava blivit i skälig mån beaktade. Erinras må jämväl, att i förslaget bibehålles föreskriften att, där fråga är om utlänning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas, att så framt ej särskilda hinder möta, ärendet hos Konungens befallningshavande bringas till slut så tidigt, att utvisningen kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har hemställt, att förhör i utvisningsärende måtte kunna hållas även av icke lagfaren tillsyningsman eller att i allt fall även annan lagfaren person måtte kunna förordnas att hålla förhöret.

Jag finner emellertid hänsynen till utlänningars rättssäkerhet kräva, att ifrå-

gavarande förhör hålles av lagfaren person, och jag kan följaktligen ej biträda nämnda hemställan i vad den avser att åt ej lagfaren tillsyningsman anförtro hållande av förhör. Då något allmännare behov ej försports att kunna förordna annan lagfaren person att hålla sådant förhör, finner jag ej heller anledning att härutinnan biträda denna hemställan.

7 KAP.

I detta kapitel äro upptagna bestämmelser om straff vid överträdelse av vissa i lagen eller med stöd av densamma givna föreskrifter. Därtill ansluta sig vissa straffprocessuella regler.

För sådant förhållande från utlännings sida, vilket jag ansett böra i olika avseenden medföra straffskyldighet, har tidigare redogjorts. I den gällande passkungörelsen är stadgat straff för fartygsbefälhavare, som ej efterkommer anmaning att, då utlännings befälhavarens vetskap inkommit till riket utan att vara försedd med behörigt pass, utan ersättning å fartyget utföra honom ur riket. Med hänsyn till den ersättningsskyldighet, som underlåtenhet att ställa sig stadgandet i 48 § till efterrättelse kommer att medföra för såväl befälhavaren som rederiet, har det icke syntts behöfligt att bibehålla nämnda straffbestämmelse.

Här må påpekas, att endast arbetsgivare, som här i riket anställer utlännings, kan ådömas straff. Det ligger i sakens natur, att straff ej kan utkrävas av arbetsgivare i utlandet, för vilkens räkning hos honom anställd person utan tillstånd härstädes utövar verksamhet.

Med hänsyn till det från lagutkastet avvikande innehållet i 28 §, har i 45 § utgått den i lagutkastet upptagna bestämmelsen, att vissa förseelser ej finge åtalas utan förordnande av Konungens befallningshavande.

Därest förseelse mot stadgande i detta kapitel jämväl innefattar brott mot annan lag, är frågan, huruvida särskilda straff skola ådömas eller om tillämpning av allmänna strafflagens konkurrensregler skall äga rum, tydligen att avgöra enligt allmänna straffrättsliga principer.

Tillräcklig anledning synes ej föreligga att, såsom länsstyrelsen i Jönköpings län hemställt, göra den avvikelse från allmänna regler, att för vissa fall åtal för förseelse mot denna lag skulle kunna anhängiggöras vid domstol i annan ort än där brottet begåtts.

I fråga om den i 46 § stadgade bötesfördelningen har jag icke funnit anledning att — åtminstone för närvarande och innan i lagstiftningen införts mera allmängiltiga regler beträffande användningen av bötesmedel — frångå den nuvarande passkungörelsens bestämmelser beträffande åklagares rätt till bötesandel. Däremot har jag ansett behov ej föreligga att i något fall tillerkänna angivare bötesandel.

8 KAP.

47 och 48 §§.

Dessa paragrafer överensstämman i huvudsak med motsvarande stadganden i 1914 års lag. I anledning av hemställan från länsstyrelsen i Malmöhus län

har emellertid åt 48 § givits en något förändrad avfattning, varigenom förut-sättningarna för dess tillämplighet blivit mindre snäva.

Jag har ej ansett det nödigt att, såsom länsstyrelsen i Jönköpings län före-slagit, i lagen upptaga stadgande därom att utlännings skyldighet att gälda kostnader för sitt hemsändande skall vara beroende av den omständigheten, att han här i landet äger tillgång.

Ej heller har jag ansett det lämpligt att i denna lag giva regler om skyldig-het för den, som tages i förvar eller ställes under uppsikt, att gälda därav för-anledd kostnad.

49 §.

Beträffande denna paragraf tillåter jag mig hänvisa till vad jag tidigare anført i den allmänna motiveringen.

50 §.

Med hänsyn till de år 1925 tillkomna författningarna angående polisväsen-det hava i denna paragraf vidtagits ett par redaktionella ändringar. Enligt gällande polisreglemente är för landet landsfiskalen polischef, där ej Kungl. Maj:t ifråga om köping förordnat annan person, s. k. köpingsåklagare, att vara polischef.

51 §.

Denna paragraf motsvarar delvis 18 § i 1914 års lag. I avseende å de om-ständigheter, vilka skola vara för handen för att paragrafen skall vinna till-lämpning, föreligger full överensstämmelse med nämnda lag. Däremot före-te de föreslagna bestämmelserna vissa avvikelser beträffande de befogenheter, som under angivna omständigheter skola tillkomma Kungl. Maj:t.

I fråga om anmälningsskyldighet torde i nu avsedda fall ej erfordras sär-skilda föreskrifter utöver de, som i annat sammanhang meddelats i lagen.

Enligt nuvarande 18 § äger Konungen utfärda de särskilda bestämmelser, som med avseende å riket i dess helhet eller beträffande viss ort må för utlän-ningars övervakande finnas nödiga. I förslaget har detta stadgande ersatts med en föreskrift, att Konungen med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket äger meddela de särskilda bestämmelser, som må finnas nödiga. Genom denna formulering har, såsom torde framgå särskilt av jämförelse med innehållet av andra styc-ket i nämnda 18 §, ej avsetts att i sak ändra den befogenhet, som skall tillkom-ma Kungl. Maj:t. Den nya avfattningen har skett i förtydligande syfte och jämväl föranletts därav, att den föreslagna lagen redan för normala fall förut-sätter en vidsträckt övervakning. De bestämmelser, Kungl. Maj:t under de i 51 § angivna omständigheter äger meddela, kunna innebära förbud för ut-länningar i allmänhet eller från visst land att inkomma i riket eller att uppe-hålla sig å viss ort, förbud att taga bostad å viss ort, inskränkning i rörelse-frihet o. d.

Med hänsyn till den förändrade avfattningen av första stycket kommer stadgandet i andra stycket huvudsakligen att avse själva förfarandet i avvísnings-, förpassnings- och utvisningsärenden.

52 §.

I fråga om främmande makters här anställda diplomatiska och konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning regleras hithörande förhållanden av avtal eller internationella sedvänjor. Dylika personer böra därför endast i den mån Kungl. Maj:t förordnar vara underkastade bestämmelserna i denna lag.

Ej heller beträffande främmande makters kurirer, vilka för särskilt ändamål tillfälligt inresa i eller färdas genom landet, böra lagens bestämmelser gälla. För sådana personer erfordras särskilda regler. Då dessa regler tid efter annan kunna behöva ändras, torde de lämpligen meddelas i administrativ ordning.

53 §.

Den Kungl. Maj:t tillerkända dispensrätten skall kunna utövas såväl generellt som i speciella fall. Den läser alltså erhålla tillämpning i sådana fall, då enligt gällande passkungörelse befrielse från passtvängat medgivits vissa uppräknade persongrupper, såsom viss gränsbefolkning för vistelse i särskilt angivet gränsområde eller personer, som för visst ändamål genomresa landet, eller kvinna, som varit svensk medborgare men genom äktenskap med utländsk man förlorat sitt svenska medborgarskap utan att bliva medborgare i annat land. De föreskrifter, som Konungen i samband med dylik befrielse må meddela, kunna avse fastställande av skyldighet att vara försedd med intyg om nationalitet eller att följa viss resroute o. d.

Dispensrätten enligt andra stycket kommer, såsom jag förut nämnt, huvudsakligen endast att träda i tillämpning beträffande vissa yrkesgrupper såsom montörer o. d. De särskilda föreskrifter, som i detta avseende kunna ifrågakomma, torde gälla skyldighet att innehava intyg om anställning och verksamhet m. m.

54 §.

De villkor, som huvudsakligen kunna ifrågakomma rörande pass, avse de uppgifter, passet skall innehålla, passets beskaffenhet i övrigt, den myndighet, som skall hava utfärdat passet, samt de fall, då gemensamt pass må användas. Därjämte skall Kungl. Maj:t även kunna meddela bestämmelser därom, att i särskilda fall pass må godtagas, även om de ej uppfylla stadgade föreskrifter.

Erforderliga bestämmelser angående visering och vad därmed äger sammanhang utgöras huvudsakligen av föreskrifter om myndighet, som är behörig att verkställa visering, om ansökan om visering och vad vid prövning därom skall iakttagas, om den tid, visering skall avse, om vissa särskilda rättigheter och skyldigheter för den, som innehar viserad legitimationshandling, om återkal-

lelse av visering samt om skyldighet att meddela underrättelse om beslut i ärenden angående visering.

Bland de föreskrifter, som åsyftas i andra stycket, märkas bestämmelser angående skyldighet för myndigheter, som mottagit anmälningar eller meddelat beslut enligt denna lag, att därom underrätta andra myndigheter.

Övergångsstadgandet.

Den nya lagen torde böra träda i kraft, då giltighetstiden för den nuvarande passkungörelsen utgår. I övergångsbestämmelsen till 1914 års lag stadgas, att utvisning ej må ske för brott, som i 6 § (33 § i detta förslag) under 3) sägs, där detsamma blivit begånget före lagens ikraftträdande. Om samma regel skulle genomföras med avseende å den nya lagen, borde i dess övergångsstadgande upptagas enahanda föreskrift i fråga om olovlig brännvinstillverkning och olovlig varuinförsel, som förövats före denna lags ikraftträdande. Tillräckliga skäl för ett sådant förbehåll synas dock knappast förefinnas. Skälig hänsyn till utlänningars rättsställning torde icke i detta avseende medföra hinder mot att lagen även på denna punkt omedelbart erhåller full tillämplighet.

I och med den nu föreslagna lagens ikraftträdande skall 1914 års lag upphöra att gälla tillika med alla de stadganden, som utfärdats med stöd av nämnda lag. Att, på sätt blivit ifrågasatt av länsstyrelsen i Uppsala län, i övergångsbestämmelsen angiva vilka dessa stadganden äro, har icke syntts vara erforderligt. Genom administrativa förordningar torde nya föreskrifter komma att meddelas i flertalet av de avseenden, som beröras av nämnda stadganden, och någon villrådighet lärers därför ej uppkomma rörande innebörden av de efter nya lagens ikraftträdande gällande bestämmelser i olika hänseenden. Däremot synes rätteligen böra i lagen upptagas stadgande om fortfarande giltighet av 1914 års lag och omförmälda stadganden beträffande förseelser, som begåtts under deras giltighetstid.

Enligt lagutkastet skall skyldighet att söka uppehållstillstånd ej åvila utlänningar, som vid lagens ikraftträdande vistas här i riket. Denna bestämmelse var föranledd därav, att det kunde synas obilligt, att utlänningar, som tidigare inkommit i riket, skulle för sin rätt att fortfarande vistas härstädes vara underkastade villkor, som ej gällde vid deras inflyttning. Särskilt starkt framträdde denna obillighet i fråga om utlänningar, som under lång tid vistats i riket. Emellertid synes man av hänsyn till billighetens krav ej behöva inskränka lagens tillämplighet så långt, som skett i lagutkastet. Utlänningar, som hit inkomma, efter det förevarande lagförslag blivit offentliggjort, hava anledning att räkna med att deras rätt att under längre tid uppehålla sig härstädes kan bli beroende av särskilt tillstånd. Under sådana omständigheter torde befrielse från skyldighet att söka uppehållstillstånd kunna begränsas till utlänningar, som vistats här i riket sedan den 28 februari 1927. Av praktiska skäl torde dock utlänningar, som hit inkommit efter nämnda dag, äga att till den 1 april 1928 vistas i riket utan uppehållstillstånd.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag om utlännings rätt att här i riket vistas.*»

Föredraganden uppläser härefter omförmälda lagförslag, av den lydelse bilaga A till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte inhämtas för det ändamål, som i § 87 regeringsformen omförmäles.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

H. Stefenson.

Bilaga A.

Fö r s l a g
till
L a g
om utlännings rätt att här i riket vistas.

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.

Om utlännings inresa.

1 §.

Utlänning, som ankommer till riket, skall vara försedd med pass eller, där Konungen förordnat att viss annan legitimationshandling må gälla såsom pass, med sådan handling.

Legitimationshandling skall, där Konungen därom förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering).

Skyldighet att vara försedd med legitimationshandling gäller ej för barn under sexton år, som åtföljer vuxen person, om vilken här är fråga.

2 §.

Utlänning, som antagit eller ämnar antaga arbetsanställning här i riket, äger ej hit inkomma, med mindre hans legitimationshandling är försedd med visering, som ej innefattar förbud att antaga sådan anställning, eller med bevis om arbetstillstånd.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket personligen anmäla sig hos polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer. Därvid skall utlänningsen uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten avfordrar honom. Utlänning, vilkens legitimationshandling ej är försedd med visering eller bevis om arbetstillstånd, åligger därjämte att meddela skriftlig uppgift enligt fastställt formulär om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma.

2 KAP.

Om utlännings uppehåll i riket.

4 §.

Beträffande utlännings, som uppehåller sig här i riket, skall vad i 1 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet, som för utlänningsars övervakande må finnas nödiga, meddelar Konungen.

6 §.

Det åligger utlännings att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar, som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller underordnad polispersonal uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Utlännings äger icke rätt att uppehålla sig här i riket under längre tid än tre månader, med mindre för honom meddelad visering gäller för längre tid eller han därtill erhållit tillstånd (uppehållstillstånd).

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av socialstyrelsen. Innan beslut meddelas i ärende angående uppehållstillstånd, skall yttrande hava avgivits av Konungens befallningshavande i det län, där utlänningsen vistas, eller, om utlänningsen befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

9 §.

Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid och skall bevis därom tecknas å utlänningsens legitimationshandling.

10 §.

Vad i 8 och 9 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

11 §.

Över beslut i ärende rörande uppehållstillstånd må klagan ej föras.

12 §.

Då utlänning avreser till utlandet, skall han hos polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, personligen uppvisa sin legitimationshandling.

3 KAP.

Om utlännings rätt till arbetsanställning.

13 §.

Utlänning äger icke antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning) här i riket, med mindre för honom gäller visering, som ej innefattar förbud att antaga sådan anställning, eller han därtill erhållit tillstånd (arbetstillstånd).

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statstjänst.

14 §.

Vad i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet, som här i riket utövas på grund av anställning i annans tjänst i utlandet.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må dock utlänning, vilken är såsom handelsresande anställd i annans tjänst i utlandet, här i riket utöva verksamhet, som föranledes av sådan anställning.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen. Innan beslut meddelas i ärendet angående arbetstillstånd, skall yttrande hava avgivits av Konungens befallningshavande i det län, där utlänningsvistas, eller, om utlänningsvisten befinner sig utom riket, av svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering.

Därjämte åligger det socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, att inhämta yttrande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall ske, och bör socialstyrelsen tillika, när skäl därtill äro, bereda sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att avgiva yttrande.

16 §.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och för viss utlänning samt skall avse visst slag av arbete.

Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å utlännings legitimationshandling.

17 §.

Vad i 15 och 16 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

18 §.

Arbetsstillstånd må, när skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen.

19 §.

Över beslut i ärende rörande arbetsstillstånd må klagan ej föras.

4 KAP.

Om avvísning av utlänning, som ankommer till riket.

20 §.

Utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet.

Samma lag vare om annan utlänning, som ankommer till riket för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna försörjning.

Har till riket ankommande utlänning, enligt vad för polismyndigheten är känt, varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt, och kan det skäligen antagas, att utlänningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet, då må ock avvísning ske vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter.

Vad i denna paragraf är stadgat äger ej tillämpning å den, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarrätt genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorad; dock att den, som vunnit medborgarrätt i annat land, må avvisas på sådan grund, som i tredje stycket sägs.

21 §.

Söker utlänning, som blivit härifrån utvisad, att hit återvända utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, må han vid ankomsten till riket avvisas av polismyndighet.

22 §.

Saknar utlänning behörig legitimationshandling eller är hans legitimationshandling ej försedd med bevis om arbetsstillstånd, där så är föreskrivet, eller uraktlåter utlänning att iakttaga vad honom enligt 3 § åligger, eller lämnar utlänning vid fullgörande av anmälningsskyldighet, varom i samma paragraf sägs, mot bättre vetande oriktig uppgift, må han vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet.

23 §.

Är anledning antaga, att utlänning, som ankommer till riket, till men för rikets säkerhet tjänar främmande makts intressen eller att hans verksamhet eljest är ägnad att skada riket, skall polismyndighet härom ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande, som besluter, huruvida utlänningen skall avvisas eller med honom skall förfaras på annat sätt. I avvaktan på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Över beslut, som nu nämnts, må klagan ej föras.

24 §.

Finnes avvisning böra äga rum, skall till utlänningen överlämnas skriftligt besked angående avvisningen med skälen därför; och skall i fall, som i 20—22 §§ sägs, beskedet jämväl innehålla underrättelse om vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra klagan över att han avvisats.

Vill utlänning klaga däröver, att han avvisats av anledning, varom i 20—22 §§ förmäles, äger han hos Konungens befallningshavande anföra besvär, vilka vid talans förlust skola ingivas till Konungens befallningshavande före klockan tolv å trettionde dagen efter det besked angående avvisningen tillställdes klaganden; denne likväl obetaget att på eget äventyr i betalt brev till Konungens befallningshavande insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid.

25 §.

Äro besvär anförda över avvisning, skall Konungens befallningshavande infordra polismyndighetens utlåtande så ock avskrift av protokoll vid förhör, som må hava hållits i ärendet, samt av beskedet angående avvisningen, där det samma icke ingivits med besvären.

Sedan infordrade handlingar inkommit, skall Konungens befallningshavande snarast möjligt meddela beslut i ärendet.

Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan ej föras.

26 §.

Avvisning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land, varifrån han hit ankommit, där ej särskilda omständigheter däremot föreligga, såsom att landet är avlägset beläget eller att han utvisats därifrån eller att han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

Kan avvisning ej verkställas genast, må, intill dess sådant kan ske, utlänningen tagas i förvar av polismyndigheten.

5 KAP.

Om utlännings förpassning ur riket.

27 §.

Saknar utlännings behörig legitimationshandling eller kvarbliver han efter utgången av den tid, han äger rätt att vistas här i riket, utan att hava sökt förlängning av nämnda tid eller underlåter han, efter det sådan ansökning avslagits, att lämna riket, skall polismyndigheten förelägga honom att inom viss kortare tid avresa från riket. Efterkommer utlännings ej föreläggandet, skall polismyndigheten härom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande, som äger förordna om utlännings förpassning ur riket. I avvaktan på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten, där särskilda skäl äro, taga utlännings i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Över föreläggande, som nu nämnts, må klagan ej föras.

28 §.

Konungens befallningshavande må jämväl, där särskilda skäl äro, förordna om förpassning ur riket av följande utlännings, nämligen

1) den, som uraktlåter att fullgöra honom på grund av denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse åliggande anmälningsskyldighet;

2) den, som vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse är fråga, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

3) den, som i annat avseende än beträffande skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling eller uppehållstillstånd uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag eller med stöd av denna lag må vara föreskrivet rörande hans vistande här i riket;

4) den, som antager eller innehar arbetsanställning utan att jämlikt denna lag vara därtill berättigad.

Vid bedömande, huruvida förpassning enligt denna paragraf bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket.

Finner polismyndighet anledning till utlännings förpassning föreligga på grund av stadgande i denna paragraf, skall anmälan därom göras hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlännings avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

29 §.

Beslut, varigenom utlännings förklarats skola förpassas ur riket, skall innehålla de skäl, å vilka beslutet grundas; och skall Konungens befallningshavande

i beslutet giva till känna vad utlänningsen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut så fort ske kan. Är utlänningsen tillstades, skall beslutet muntligen avkunnas för honom.

30 §.

Har beslut meddelats, varigenom utlänningsen förklarats skola förpassas ur riket, må denne, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom, inför Konungens befallningshavande eller magistrat eller i vittnens närvaro inför tillsyningsman eller föreståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde avgiva förklaring, att han åtnöjes med beslutet. Annan myndighet, inför vilken förklaringen avgivits, åligger att ofördröjligen insända underrättelse därom till Konungens befallningshavande.

Förklaring, varom nu är sagt, må ej återtagas.

31 §.

Vill den, som genom Konungens befallningshavandes beslut förklarats skola förpassas ur riket, överklaga beslutet, äger han sist å åttonde dagen efter det beslutet avkunnades för honom eller, om det ej avkunnats, annorledes delgavs honom till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvären må inom tid, som nyss är sagd, ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvären till Konungens befallningshavande.

Vill utlänningsen, som icke är på fri fot, anföra besvär, åligger det Konungens befallningshavande eller tillsyningsman vid häkte att tillse, att utlänningsen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall Konungens befallningshavande, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

32 §.

Har omständighet, varå beslut om utlännings förpassning ur riket grundas, inträffat inom en månad efter det utlänningsen ankom till riket, skall beslutet gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Beslut om utlännings förpassning ur riket skall genom Konungens befallningshavandes försorg bringas till verkställighet.

Utlänningsen bör befordras till sitt hemland, där ej särskilda omständigheter däremot förekomma, såsom att landet är avlägset beläget eller han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. Kan utlänningsen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet.

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall Konungens befallningshavande i ärendet göra anmälan hos Konungen.

6 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

33 §.

Konungens befallningshavande må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlänningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den, som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den, som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övan- de av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den, som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dy- lig handel eller för olovlig tillverkning eller försäljning av brännvin eller för olovlig varuinförsel eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket un- der kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete eller ock till fängelse ej under sex månader, så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 34 § sägs, i ärendet hållits, innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven;

5) den, som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket under- gått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande, huruvida utvisning bör äga rum, skall skälig hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket. Har den, som gjort sig skyldig till brott, varom i den- na paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlämning, som faller fattigvården till last, är särskilt stadgat.

34 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning, som i 33 § sägs, skall Konungens befallningshavande föranstalta därom, att utlämningen, så snart ske kan, installeras till förhör inför Konungens befallningshavande; dock må, där utlämning förvaras i kronohäkte, som står under lagfaren tillsyningsmans upp-

sikt, förhöret efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må Konungens befallningshavande förordna, att utlännningen skall tagas i förvar.

Vid förhör, varom nu är sagt, äger utlännningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han icke på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall Konungens befallningshavande förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter, som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlännning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas, att, så framt ej särskilda hinder möta, ärendet hos Konungens befallningshavande bringas till slut så tidigt, att, där till utvisning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

35 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 33 §, skall anmälan därom göras hos Konungens befallningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlännningen avviker, må polismyndigheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

36 §.

Utslag, varigenom dömes till utvisning, skall innehålla förbud för utlännningen, vid äventyr, som i 43 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall Konungens befallningshavande i utslaget giva till känna vad utlännningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag, så fort ske kan. Är utlännningen tillstades, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

37 §.

Beträffande förklaring att utlännning åtnöjes med Konungens befallningshavandes utslag i ärende rörande utvisning samt klagan över sådant utslag ävensom i fråga om verkställighet av utvisning skall vad i denna lag stadgas om utlännings förpassning ur riket äga motsvarande tillämpning; dock att därvid ej skall gälla bestämmelsen i 32 § första stycket och att vid klagan, som här avses, besvären skola insändas till nedre justitierevisionen.

38 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlännning, som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen, att för-

hör i ärendet skall hållas inför Konungens befallningshavande; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 34 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlännningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning, varom i denna pragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlännningen befordras till land, varest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

39 §.

Finner Konungens befallningshavande anledning till utlännings utvisning jämlikt 38 § föreligga, skall Konungens befallningshavande därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, Konungens befallningshavande förordna, att utlännningen skall tagas i förvar.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

40 §.

Uraktlåter någon att fullgöra honom på grund av denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse åliggande anmälningsskyldighet, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Lämnar någon vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärendet, varom i denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse är fråga, mot bättre vetande oriktig uppgift, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

Uraktlåter utlännning i annat avseende än beträffande skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling eller uppehållstillstånd att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag är eller med stöd av denna lag må vara föreskrivet rörande hans vistande här i riket, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

41 §.

Antager eller innehar utlännning arbetsanställning utan att jämlikt denna lag vara därtill berättigad, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Till enahanda straff är arbetsgivare förfallen, där han anställer utlännning, som icke jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

42 §.

Den, som förhjälpes utlännning, vilken icke innehar behörig legitimationshandling, att inkomma i riket, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

43 §.

Har utlänning, som blivit härifrån utvisad, återvänt till riket utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 32 § angivna grunder.

Den, som skäligen misstänkes för brott, varom i denna paragraf sägs, skall tagas i häkte.

44 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom förmäles i 40—42 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

45 §.

Förseelse, varom i denna lag är fråga, åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse, som i 40—42 §§ sägs, anhängiggöres i stad vid polisdomstol, därest särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol. Åtal jämlikt 43 § anhängiggöres vid allmän domstol.

46 §.

Av böter, som ådömas enligt 42 §, tillfalle en tredjedel, dock högst fem hundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. I andra fall än nu sagts skola böter enligt denna lag tillfalla kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 KAP.

Särskilda bestämmelser.

47 §.

Vidtages mot utlänning åtgärd, varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 43 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

48 §.

Har utlänning, varom i 20—22 §§ sägs, med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana, att befälhavaren bort inse, att utlänningen kunde komma att härifrån avvisas, är, där sådan åtgärd vidtages, befälhavaren pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land.

49 §.

Har arbetsgivare låtit till riket införskaffa utlänning för att anställa honom i sin tjänst och varder utlänningen avvissad eller ur riket förpassad på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, är arbetsgivaren pliktig ersätta statsverket kostnaden för utlänningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

50 §.

Med polismyndighet avses i denna lag för landet polischefen i orten, i Stockholm föreståndaren för detektiva polisavdelningen samt i annan stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal, så ock beträffande såväl land som stad annan myndighet eller person, vilken av Konungens befallningshavande särskilt förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, så vitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

51 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket meddela de särskilda bestämmelser, som må finnas nödiga.

I fall, varom i denna paragraf sägs, må Konungen i fråga om utlännings avvissning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

52 §.

Endast i den mån Konungen förordnar äga bestämmelserna i denna lag tillämpning å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlösnade konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning.

Beträffande främmande makters kurirer äger Konungen meddela särskilda föreskrifter.

53 §.

Från skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling eller att avgiva i 3 § omnämnd skriftlig uppgift äger Konungen meddela befrielse.

Där särskilda omständigheter sådant påkalla, äger Konungen medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§; dock må rätt att innehava arbetsanställning utan arbetstillstånd beviljas för en tid av högst tre månader, från inresan räknat.

I fall, som i denna paragraf avses, må Konungen meddela de särskilda föreskrifter, som finnas nödiga.

54 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter, som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avisning, förpassning ur riket eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 34 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Genom denna lag upphäves lagen den 14 september 1914 (nr 196) angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas tillika med de stadganden, vilka utfärdats med stöd av bestämmelse i nämnda lag; dock att samma lag och stadganden fortfarande skola tillämpas beträffande sådana förseelser, som begåtts före den 1 januari 1928.

Uppehållsbok och arbetstillstånd, som meddelats med stöd av äldre författning, skola vara gällande under den tid, för vilken de utfärdats; dock att uppehållsbok och arbetstillstånd må, när skäl därtill föreligga, återkallas, uppehållsbok av den polismyndighet, som utfärdat boken, eller av Konungens befallningshavande samt arbetstillstånd av socialstyrelsen. Över Konungens befallningshavandes eller socialstyrelsens beslut i ärende, varom i detta stycke är fråga, må klagan ej föras.

Har utlänning hit inkommit före utgången av februari månad 1927 och erfordras enligt äldre författning för hans rätt att vistas härstädes icke visering eller uppehållsbok, skall vad i 2 kap. stadgas om skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd icke äga tillämpning i fråga om sådan utlänning. Skedde inresan efter utgången av februari månad 1927, äger utlänningen utan hinder av vad i 7 § stadgas uppehålla sig här i riket till den 1 april 1928.

Innehar utlänning vid denna lags ikraftträdande arbetsanställning utan att enligt äldre författning visering eller arbetstillstånd erfordras, skall han anses hava erhållit arbetstillstånd, gällande tills vidare.

Bilaga B.

Översikt av de i vissa främmande länder gällande bestämmelser rörande immigrationen m. m.

1. Danmark.

Danmark. Bestämmelserna på området finnas i *lagen den 15 maj 1875 om tillsyn å främ-
lingar och resande m. fl.* med ändringar och tillägg, senast år 1926, ävensom
i *lagen den 21 augusti 1908 om utländska arbetare.*

Lagen av år 1875 innehåller förbud för utländska tattare, musikanter, före-
visare av djur, atleter, taskspelare m. fl. att upphålla sig i landet, för så vitt
de ämna söka sitt uppehålle under kringvandring. Likaledes vägras tillträde
för arbetssökande utlänning, som icke är i besittning av legitimationshandling,
utfärdad av offentlig myndighet. Utlänningar av nu angivna slag ävensom
utlänningar, som ej äga försörjningsrätt i landet och som ej innehava tillräck-
liga medel för sitt uppehålle, skola genom polismyndighets försorg snarast
möjligt utvisas eller utsändas ur landet, om de dit inkommit.

I kontrollsyfte föreskrives anmälningsplikt för utlänning, som icke är i be-
sittning av försörjningsrätt, därest han vill söka sin utkomst genom hantverk
eller annat kroppsarbete, såsom tjänare eller genom verksamhet under resa eller
vandring från ort till annan. Här i innefattas dock icke utländsk handelsresan-
de. Anmälan göres hos vederbörande polismästare, vilken har att undersöka,
om utlänningen rimligen kan väntas kunna och vilja genom sitt arbete vinna
utkomst i landet samt om avtal rörande arbete eller tjänst föreligger eller ut-
länningen äger nödiga penningmedel för sitt uppehålle under åtta dagar och
för resa ut ur landet. Finner polismästaren härvid, att utlänningen icke kan
få tillstånd att uppehålla sig i riket, skall han draga försorg om att denne ut-
visas eller utsändes. I annat fall skall uppehållsbok utfärdas för utlänningen.
Har innehavare av uppehållsbok icke funnit arbete eller utkomst inom åtta
dagar efter det han anmält sig hos polismyndigheten, är han pliktig att ånyo
var åttonde dag göra sådan anmälan; finnes han därvid ej innehava medel till
åtta dagars uppehålle, kan han utvisas eller utsändas ur landet. Den som under
sex veckor ej haft arbete, skall ovillkorligen utsändas eller utvisas, därest han
icke kan styrka, att han under nämnda tid haft uppehålle på lagligt sätt.

Arbetsgivare, som tager utlänning i arbete, är skyldig tillse, att denne är
försedd med uppehållsbok, samt göra anteckning vid arbetets slut om dess var-
aktighet. Anteckning i boken skall även göras om utlänningen ådömt straff.
Den som för betalning upplåter nattlogi eller utan vederlag härbärgerar okän-
da eller kringvandrande personer, är skyldig att avfordra dessa upplysning i
vissa angivna avseenden samt att meddela uppgifterna till polismyndigheten.
Förpliktelsen att vara försedd med uppehållsbok upphör, när utlänningen för-
värvat försörjningsrätt i riket.

Förutom omförmälda fall av utvisning genom polismyndighet kan utvis-
ning eller utsändande ske på order av justitieministern, nämligen i fråga om
utlänning, som icke har infödings- eller försörjningsrätt i riket och ej i två år
stadigvarande uppehållit sig i landet, såvida hans vandel giver anledning här-
till. Lagen ger närmare föreskrifter angående verkställandet samt kostnader-

na. I samband med utvisning och utsändande kan meddelas förbud mot återvändande till riket. Överträdelse av dylikt förbud är belagt med frihetsstraff. Lämnande av falska uppgifter, användande av annans legitimationshandlingar samt utlånande av egna sådana är belagt med frihetsstraff eller böter, och samma straff gäller för gästgiveri eller annan, vilken lämnar falska uppgifter om gäst. Andra förseelser mot lagen straffas med böter.

Genom lagar den 29 mars 1924 och 31 mars 1926 hava tillkommit vissa tillfälliga ändringar och tillägg till 1875 års lag, vilka gälla till utgången av mars 1928. I motiveringen till 1926 års lag framhölls, att förhållandena icke väsentligen förändrat sig sedan år 1924, då frågan senast var före. Det vore därför ogörligt att framlägga förslag till en definitiv främlingslag, enär en dylik lag säkerligen skulle antingen vara otillräcklig för det närvarande eller ock visa sig vara alltför sträng för mera normala förhållanden. Det hade med hänsyn härtill ansetts riktigast att söka bibehålla den gällande lagstiftningen, dock med tillägg av vissa nya viktiga bestämmelser. Den nya lagen innehåller, förutom vissa föreskrifter ifråga om passkontrollen, i huvudsak följande.

Konungen äger meddela bestämmelser i vilka fall, utlänning skall vara försedd med pass. Utländskt sjöfolk, som ankommer till dansk hamn på danskt eller utländskt fartyg, äger icke avmönstra utan tillstånd av polisen. Kaptenen är ansvarig för att så icke sker; underlåter han att inhämta tillstånd och blir utlänningen hemsänd, åligger rederiet eller dess representant att ersätta utgifterna härför. Konungens utvisningsrätt är ej längre inskränkt till utlänningsgar, som ej i två år uppehållit sig i landet. Lagens viktigaste stadgande, vilket icke ingick i den tidigare provisoriska lagen utan utgör en nyhet, är förbud för utlänning, som ankommer till landet efter lagens ikraftträdande, att utan särskilt tillstånd taga arbetsanställning av vad slag som helst (Arbejde, Stilling eller anden Beskæftigelse) eller vistas i landet mer än tre månader från inresan räknat. Har utlänning under en tidrymd av tolv månader uppehållit sig i landet tillhoppa tre månader avser förbudet återinresa utan tillstånd inom sex månader efter sista utresan. Överträdelse av förbudet straffas med böter, varjämte utlänningen kan utvisas av polismyndigheten. Bötesansvar åvilar även den arbetsgivare, som anställer utlänningen utan föreskrivet tillstånd. Jämlikt *kungörelse den 11 maj 1926* skall ansökning om tillstånd att taga arbetsanställning ingivas till chefen för statspolisen. Tillstånd, vilket icke betingar särskild avgift, meddelas i form av anteckning å vederbörande utlännings pass. Likvärdig med dylikt tillstånd är behörig visering, dock endast om det av densamma framgår, att utlänningen äger rätt att taga anställning i landet. Befriad från skyldighet att inhämta tillstånd är utlänning, som vid tilläggslagens ikraftträdande den 1 april 1926 var fast bosatt i Danmark. — Det framhålles med avseende å dessa bestämmelser, att viseringstvånget upphävts i förhållande till ett tiotal stater, vilkas medborgare sålunda kunnat fritt inresa i landet och taga arbetsanställning till och med inom yrken, där arbetslöshet råder, medan däremot de flesta främmande stater hava bestämmelser mot utländsk arbetskraft. Det vore visserligen önskvärt, att viseringstvånget efter hand upphävdes i så stor omfattning som möjligt. Innan ytterligare lättnader genomfördes, måste det dock anses påkallat att skapa möjligheter att vägra utlänning tillstånd att taga varaktigt uppehåll eller anställning i landet, när detta skulle strida mot landets intressen särskilt med hänsyn till bostads- och arbetsmarknadsförhållandena.

I justitieministeriets cirkulär den 4 oktober 1926 stadgas, att, därest utlänning, som ankommer till landet utan arbetstillstånd, förevisar arbetsbevis eller förklarar sig vilja söka arbete eller medför verktyg eller andra redskap, så att otvivelaktigt framgår, att han har för avsikt att söka arbete, han må

avvisas, så framt han icke, sedan underrättelse om innehållet i lagen den 31 mars 1926 delgivits honom, skriftligen på tro och heder förklarar sig icke vilja börja arbeta, förrän han gjort ansökan om tillstånd. Frånsett utlänningar, vilka utvisats eller vilkas legitimationshandlingar ej uppfylla givna föreskrifter eller vilka avvisas på grund av nyssnämnda bestämmelser, bör utvisning ej ske, så framt utlänning innehar tillräckliga existensmedel. Undersökning huruvida så är fallet bör endast företagas, så framt omständigheterna på förhand giva anledning antaga, att utlänningen kommer att falla det allmänna till last.

Lagen av år 1908 avser närmast att fylla behovet av kontroll rörande säsongsinvandringen av östeuropeiska lantarbetare (»galizier»). Emellertid gäller den över huvud taget i fråga om utlänning, som antages i lantbruksarbete, skogsbruk, trädgårdsskötsel, tegelbruk, torvskärning, mangelgrävning m. m. och icke dessförinnan i minst två år oavbrutet vistats i riket. Det åligger enligt lagen arbetsgivare att ingiva skriftlig anmälan med vissa uppgifter till vederbörande polismästare inom fyra dagar efter arbetarens ankomst.

Lagen innehåller vidare bestämmelser om normalkontrakt, arbetsgivares ansvar för sjukvårdskostnader o. d. samt om skyldighet för polismästare att vid uppkommande tvister mellan arbetsgivare och utländska arbetare söka förlika parterna. Om arbetstvist icke kan biläggas genom medling eller om utländsk arbetare anmäler sig sakna medel till sitt uppehälle, skall vid politirätten hållas förhör till utrönande av huruvida arbetsgivare gjort sig skyldig till kontraktsbrott samt om någondera parten har giltiga anspråk på arbetslön, respenningar eller skadestånd av motparten. Finnes arbetsgivare hava rättsstridigt föranlett kontraktets brytande, skall han förpliktas ersätta det allmänna kostnader för arbetares underhåll och utsändande ur landet, vilket sker på föranstaltande av polis- eller fattigvårdsmyndighet.

2. Norge.

Norge. Den norska främlingskontrollen grundar sig i första hand på *lagen den 4 maj 1901 om anmälning av resande och främlingar m. m.* (främlingslagen), vilken i väsentliga avseenden överensstämmer med den danska lagen av år 1875. Enligt denna lag äger utlänning rätt att uppehålla sig i landet, såframt icke betingelser för utvisning föreligga, d. v. s. att utlänningen underlåter att fullgöra anmälningsplikt, saknar existensmedel eller utsikt att försörja sig på lovligt sätt, gör sig förfallen till lösdriveri eller olaglig verksamhet eller i viss omfattning straffats för brott; dock kan i regel ej utvisning ske av person, som under de tre sista åren haft fast bostad eller stadigvarande uppehåll i Norge.

Ett avsteg från principen om fritt tillträde till Norge för utlänning skedde med den provisoriska *lagen nr 3 den 13 juli 1917 om inskränkning i utlännings rätt att uppehålla sig i vissa kommuner* (utlänningslagen), vilken tillkom samtidigt med passföreskrifter. I utlänningslagen föreskrives, att polismästare äger meddela förbud för utlänning att uppehålla sig i viss kommun, där sådant förbud anses erforderligt med hänsyn till bostadsförhållandena eller i övrigt av sociala skäl. Vidare stadgas, att utlänning måste av hyresnämnd, därest sådan är tillsatt, inhämta tillstånd att hyra husrum för längre tid än två veckor. Justitiedepartementet bestämmer, i vilka kommuner lagen skall äga giltighet. Sedan yttranden inhämtats från kommunerna, gäller lagen numera i de flesta städer samt i åtskilliga andra kommuner.

Av betydelse vid kontrollen av utlännningar äro även vissa stadganden i allmänna strafflagen. I § 339 av denna lag lämnas sålunda en allmän bestäm-

melse om bötesstraff för underlåtenhet att fullgöra stadgad anmälnings- eller uppgiftsskyldighet till offentlig myndighet och i § 333 straffbelägges vägran att på anmodan av myndighet lämna uppgift om namn, yrke eller bostad eller lämnande av falska uppgifter härom; straffet är enligt denna paragraf i regel böter men kan höjas till straffarbete i tre månader. Enligt § 334 bestraffas vidare med böter underlåtenhet av hotellvärd att föra förteckning över resande, och i § 342 meddelas slutligen straffbestämmelser för den, som utan tillstånd återkommer till riket eller viss del av riket, varifrån han blivit utvisad; straffet är straffarbete intill 6 månader eller, vid återfall, intill 2 år.

Den 22 januari 1926 avlämnade norska regeringen till stortinget *proposition om lag om utlänningsars tillträde till riket*. Med avseende å behovet av nya bestämmelser framhölls i propositionen, att den genom passlagen den 13 juli 1917 införda viseringsplikten för vissa utlännningar endast kunde anses vara en tillfällig anordning, vilken ock upphört i fråga om medborgarna från en hel del stater. Det ansågs, att de hittillsvarande bestämmelserna och åtgärderna varit otillräckliga för att reglera och kontrollera invandringen av utlännningar. Vidare erinrades om den fortgående och i ökning stadda utvandringen från Norge av arbetsför ungdom, vilket utvisade, att landets egna medborgare icke kunde finna tillfredsställande utkomst inom landet. Man måste vidare vara beredd på att den genom Förenta staternas invandringsrestriktioner utsällade botten-satsen bland amerikaemigranterna från andra länder skulle i stigande omfattning söka sig till andra ännu öppna länder. Särskilt kunde befaras inflyttning till Norge från de av världskriget och dess verkningar desorganiserade länderna och då till stor del av element, som till sin rasbeskaffenhet vore mycket olika normmännen; otvivelaktigt vore det mycket olyckligt, om invandring av dylika främmande folkslag skedde i mera betydande omfattning. I detta sammanhang erinrades om de mycket ogynnsamma erfarenheterna från invandringen av utlännningar under de första krigsåren. Nu nämnda förhållanden gjorde det nödvändigt att upptaga främlingslagstiftningen till revision för att få till stånd en verklig invandringslag, som gäve myndigheterna möjlighet att effektivt reglera och kontrollera invandringen.

Det framlagda lagförslaget har i huvudsak följande innehåll.

Anmälningsplikt föreskrives för samtliga utlännningar, som icke äga fast bostad i Norge. Denna skall fullgöras inom sex dagar efter ankomsten, om vederbörande ämnar söka sin utkomst i Norge eller bosätta sig där, och eljest inom två månader. För kontroll härav föreslås anmälningsskyldighet jämväl för hotell, arbetsgivare, arbetsförmedlings- och kommissionskontor samt distriktssjukkassor. Anmälningsplikt föreligger vidare vid utgången av den tid, för vilken tidigare uppehållstillstånd gällt, vid ombyte av bostad eller vistelseort samt vid avresa till utlandet ävensom vid besättnings avmönstrande från skepp eller luftfartyg. — Upphållstillstånd meddelas av vederbörande polismästare för högst ett år åt gången eller å obestämd tid, om utlännningen uppehållit sig i riket under minst två år. Vägran av tillstånd kan antingen avse uppehåll i Norge över huvud eller ock vistelse inom visst område. Angående den prövning, som härvid skall företagas av polismyndigheterna, uttalas i propositionen, att utlännning, vilken icke är knuten till landet med band, som böra respekteras, icke bör erhålla tillstånd att söka sysselsättning i ett arbetsfack, där arbetslöshet råder, eller antaga anställning, som kan övertagas av norsk medborgare med erforderlig fackkunskap, eller över huvud driva sådan näring, som bedrivs av tillräckligt antal norska medborgare. Vidare borde hänsyn tagas därtill, om en ökning av antalet utlännningar vore mindre önskvärd med hänsyn till rådande bostadsnöd eller andra särskilda förhållanden. Huvudregeln vore, att fast bostad och sysselsättning i riket skulle förbehållas norska medborgare, även om man givetvis borde visa hänsyn särskilt gentemot

personer, som länge bott i landet eller genom familjeband eller annorledes voro knutna till landet. För vinnande av en betryggande tillämpning borde det norska centralpasskontoret bibehållas såsom centralmyndighet för dithörande ärenden. — I förslaget lämnas vidare utförliga regler för utvisning av utlänningar, samtliga gällande under förutsättning, att icke annat överenskommits enligt avtal med främmande makt. Utvisning kan ske på grund av underlåten anmälningssplikt samt där utlänningen, trots vägrat tillstånd att uppehålla sig i riket eller i viss kommun, ändock kvarstannar; där han faller det allmänna till last, icke försörjer sin familj, visar arbetsskygghet, hängiver sig åt kringdrivande, skaffar sig sitt uppehålle genom olaglig verksamhet eller på ohederligt sätt; där han under de senaste fem åren i utlandet avtjänat frihetsstraff å minst sex månader för annat än politiskt brott eller ock i Norge dömts till straffarbete å minst sex månader eller till fängelse i minst tre år eller under loppet av de tre sista åren upprepade gånger dömts till frihetsstraff. Utlänning, som under de senaste tre åren haft fast bostad eller stadigvarande uppehåll i riket, kan dock i regel ej avvisas. Konungen äger besluta om utvisning även i övriga fall, där hänsyn till rikets säkerhet eller intressen därtill föranleda. Utvisad person är skyldig att betala kostnaderna för färden ur riket. Arbetsgivare, som i sin tjänst antager utlänning, vilken vid anställandet befann sig i utlandet, kan dock enligt lagen föreläggas att gottgöra resekostnaderna, därest utlänningen icke erhåller uppehållstillstånd.

Då kontrollen över utlänningar i riket står i nära sammanhang med passväsendet och man anser sig kunna räkna med att de flesta länder behålla passtvånget, hava nödiga föreskrifter härom upptagits i lagförslaget, dock på sådant sätt, som möjliggör förändringar och lättnader eller fullständigt upphävande av passtvånget genom beslut av Konungen utan ändring av lagen. Lagförslaget innehåller föreskrifter i syfte att möjliggöra effektiva kontrollanordningar, därest passtvånget skulle upphävas, t. ex. anmälningssplikt vid gränsen och avvisning därstädes genom beslut av administrativ myndighet.

Över detta lagförslag har stortingets justitiekommitté den 2 november 1926 avgivit betänkande. Kommittén, som i huvudsak ansluter sig till förslaget, föreslår emellertid införande av bestämmelser om arbetstillstånd. Enligt dessa bestämmelser måste utlänning, som inkommer i Norge i avsikt att söka eller övertaga arbete, före inresan hava skaffat sig tillstånd därtill. Ej heller äger utlänning, som redan befinner sig i riket, taga arbete utan dylikt tillstånd. Arbetstillstånd skall meddelas av den myndighet, som Konungen bestämmer. Kommittén utgår från att det ej blir polismyndighet utan en social myndighet, som erhåller ifrågakvarande uppdrag. Tillståndet skall gälla för viss tid eller tills vidare. Före meddelande av tillstånd skall i regel kommunal myndighets utlåtanden inhämtas, om och i vilken utsträckning utlänningar böra tillåtas att taga arbete i distriktet. Utlänning, som utan arbetstillstånd kommer till Norge för att söka eller övertaga arbete, skall i regel avvisas. Upppehållstillstånd kan ej meddelas utlänning, som söker eller innehar arbetsanställning, där han ej har arbetstillstånd.

I början av detta år har lagförslaget antagits av odelstinget.

3. Finland.

Finland. Bestämmelser rörande utlänningars tillträde till och vistelse i riket finnas meddelade i *förordningen den 23 november 1926 angående utlännings inkommande till Finland och vistelse i landet*. Vad i förordningen stadgas kan sättas ur kraft genom överenskommelse med främmande stat. Första avdelningen av denna förordning innehåller föreskrifter angående pass och passvisering. Varje utlänning, som inkommer till Finland och vistas därstädes, skall vara

försedd med giltigt pass. Pass skall vid utlännings ankomst till Finland vara viserat för resa till Finland, där ej enligt fördrag med främmande stat medborgare i fördragsstaten är befriad från viseringstvång. Medborgare i sådan stat är berättigad att utan särskilt tillstånd inkomma i Finland och vistas därstädes under tre månader. Visering kan i regel meddelas för en tid av högst tre månader. Varje utlännings bör då han ankommer till Finland för polismyndigheten i gränsorten uppvisa sitt pass och meddela alla de upplysningar, som av polismyndigheten avfordras honom. Polismyndighet äger rätt att förhindra utlännings inresa, där utlännings ej är försedd med behörigt pass, där utlännings pass ej är försett med föreskrivet visum samt där utlännings, som ej är underkastad viseringstvång, ej anses önskvärd. För vistelse i landet mer än tre månader är utlännings skyldig att av vederbörande landshövding utverka s. k. vistelsebiljett, som utfärdas för högst ett år i sänder. I ansökning härom, vilken jämte fotografi ingives till polismyndigheten i uppehållsorten, har utlännings att lämna bestyrkta identifieringsdata m. fl. dylika uppgifter om sig och sin familj. Polismyndigheten har att insända ansökningen med eget utlåtande till landshövdingen, vilken före avgörandet skall inhämta upplysning från ministeriet för utrikesärendena, om utlännings anlant till landet i syfte, som förutsätter vistelse i landet utöver tre månaderstiden. Finner landshövdingen ansökningen kunna bifallas, må han åt sökanden utfärda vistelsebiljett för vistelse i länet. I annat fall skall ansökningen insändas till ministeriet för inrikesärendena för avgörande. Förlängning av beviljad vistelsetid kan meddelas. Önskar utlännings flytta till annat län, skall ansökan göras om ny vistelsebiljett. Vistelsebiljett kan av landshövdingen återkallas, därest han finner skäl därtill föreligga. Likaså kan landshövdingen, där tvingande skäl sådant påkalla, till utlännings boningsort i länet bestämma annan ort än den, där utlännings uppgivit sig ärna bo. Landshövdingens beslut i nu nämnda ärenden kan av utlännings överklagas hos ministeriet för inrikesärendena. Vid prövning av besvär över vägrad förlängning av uppehållstid eller över återkallelse av vistelsebiljett kan inrikesministeriet ålägga utlännings att flytta till annat län eller helt och hållet lämna landet. Finner ministeriet utvisning påkallad, bör i ärendet vid behov före dess slutliga avgörande inhämtas utlåtande från utrikesministeriet.

Utlännings, som ej vid tiden för förordningens ikraftträdande den 1 december 1926 uppehåller sig i landet på grund av vistelsebiljett, bör, därest han önskar utföra arbete, som lyder under lagen om arbetsavtal eller lagen om läroavtal, utverka arbetstillstånd. Dylikt tillstånd meddelas utlännings, som uppehåller sig i landet på grund av vistelsebiljett, av landshövding och i annat fall av den myndighet, som verkställer visering. Innan arbetstillstånd meddelas, skall socialministeriets mening inhämtas. Arbetstillstånd må återkallas, när anledning därtill anses föreligga. Över beslut om arbetstillstånd må klagan ej föras. Arbetstillstånd meddelas tillsvidare eller för viss tid, ej över ett år i sänder. Tillsvidare meddelas arbetstillstånd arbetare, som åtminstone under tre år i följd haft arbete i Finland av ej tillfällig art; kvinna, som genom äktenskap med utlännings förlorat sin finska medborgarrätt; samt den, som före femton års ålder å sina föräldrars pass ankommit till Finland och därefter oavbrutet vistats i landet. För viss tid meddelat arbetstillstånd gäller endast med avseende å viss arbetsplats. Utlännings, som antager arbete utan tillstånd, kan utvisas, och skall dömas till högst 100 dagsböter. Den, som antager utlännings i arbete, är skyldig att för ortens polismyndighet därom göra anmälan, i stad inom ett dygn och på landet inom tre dygn; brott mot denna föreskrift straffas med högst 50 dagsböter.

Utlännings är skyldig att vid anfordran för polismyndighet uppvisa pass eller vistelsebiljett. Har han vistats i landet utöver tre månader, skall han vid av-

resan från den sista uppehållsorten hos polismyndigheten förete sitt pass i och för anteckning om hinderslöshet, vilken gäller fjorton dagar. Upplåtare av bostad åt utlänning är skyldig att för ortens polismyndighet förete pass eller vistelsebiljett för denne, i stad och köping inom ett dygn och på landet inom tre dygn; brott mot denna föreskrift straffas med högst 50 dagsböter.

Utlänning, som vistas i landet utan att vara därtill berättigad, skall av polismyndigheten åläggas att inom viss kortare tid utverka lagligt tillstånd till vistelse i landet eller att avresa från landet. Fullgör han icke detta, sker ofördröjligen anmälan till landshövdingen, vilken allt efter orsakerna till underlåtenheten antingen vidtager åtgärd för utlänningens avlägsnande ur landet eller, då skäl därtill anses föreligga, förordnar om hans åtalande; utlänningens straff kan härvid eller för fall, som nedan sägs, uppgå till högst 100 dagsböter, där icke särskilt straff för förseelsen finnes utsatt i lag. Under avvaktn på landshövdingens åtgärd kan utlänningen vid behov tagas i förvar eller ställas under särskild uppsikt. Detta kan även ske genom vederbörande polismyndighet, till dess landshövdingen meddelat beslut med anledning av myndighetens anmälan, att utlänningen rörande omständighet, varom i förordningen är fråga, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att iakttaga vad honom jämligt förordningen åligger eller att ställa sig till efterrättelse honom meddelade föreskrifter.

4. England.

England. De engelska bestämmelserna angående kontroll av utlänningar äro samlade i *utlänningsförordningen år 1920* (The Aliens Order, 1920), meddelad med stöd av vissa lagar angående utlänningar av åren 1914 och 1919. I första avdelningen av förordningen, vilken angiver villkoren för utlänningars tillträde till Storbritannien och Irland (inkl. Irländska Fristaten), föreskrives, att utlänning icke äger landstiga därstädes utan tillstånd av vederbörande immigrationsämbetsman. Sådant tillstånd må icke givas, med mindre utlänningen uppfyller följande villkor: *att* han kan försörja sig själv och de sina, *att* han, om han ämnar antaga arbetsanställning, kan förete skriftligt, av arbetsministern utfärdat tillstånd för arbetsgivaren att anställa honom, *att* han icke är sinnessjuk, idiot eller psykiskt undermålig eller det eljest av medicinska skäl icke är önskvärt, att han erhåller tillstånd att landstiga, *att* han icke i utlandet dömts för s. k. utlämningsbrott, *att* han icke varit föremål för utvisningsdom, *att* han icke förbjudits landstiga av vederbörande minister *samt att* han uppfyller de övriga villkor, som kunna meddelas av vederbörande minister genom allmänna eller speciella föreskrifter. Med avseende å sista punkten föreskrives uttryckligen, att vederbörande minister äger att med laga verkan när som helst tillägga ytterligare villkor till redan meddelat tillstånd att landstiga.

Prövningen av frågor om inresetillstånd för antagande av arbetsanställning tillgår på följande sätt. Den brittiske arbetsgivaren har att till arbetsministeriets avdelning för hithörande ärenden ingiva ansökan om tillstånd. I ansöknings skola meddelas upplysningar om arbetarens (utlänningens) namn och adress före inresan, ålder (endast vid husligt arbete eller kontorsarbete) och nationalitet, det land, varifrån arbetaren ankommer, den sannolika anställningstiden, huruvida arbetsgivaren ämnar svara för arbetarens återsändande samt om han kan försäkra, att brittisk arbetskraft icke kommer att göras överflödig genom utlänningens anställande, arten av den ifrågakvarande arbetsanställningen, den härför till utlänningen erbjudna lönen samt de åtgärder, som vidtagits för att utröna, huruvida anställningen kan besättas med inhemsk arbetskraft. Vid behandlingen av dylika ansökningar lägges särskild vikt å den omständigheten, att arbetsgivaren visar att han, ehuru utan resultat, verkligen ansträngt

sig att erhålla arbetskraft inom landet samt att han ämnar betala utlänningen lämplig lön, varmed förstås den för motsvarande engelska arbetare brukliga lönen (ev. gällande fackföreningslön). I förstnämnda avseende sker kontroll genom vederbörande arbetsförmedlingsanstalt. I fråga om industriarbetare tilllämpas i regel en viss kortare försökstid, efter vilkens förlopp arbetsgivaren har att visa, att anställningens fortvaro kan anses påkallad. Han har därvid att visa, att anställningen länt till gagn för brittiskt näringsliv t. ex. genom ökad omsättning eller eljest förbättrad arbetstillgång vid företaget, genom arbetarstammens ökning m. m. Vid prövning av hithörande ärenden i arbetsministeriet förekomma konferenser med arbetsgivare och organisationer å ömse sidor, institutioner för näringslivet, arbetsförmedlingsanstalter m. fl.

I förordningen föreskrives vidare, att utlänning, som anländer till Storbritannien och Irland och ej är sjöman, i regel endast tillåtes landstiga i vissa hamnar; dessa utgöra 15 av de större hamnstäderna samt 3 luftfartsstationer. Så snart som möjligt efter ankomsten skall utlänningen underkastas undersökning av immigrationsämbetsman. Denna undersökning, som även omfattar medförda brev och skrivelser samt trycksaker m. m., kan ske i land, och till tryggande av att icke olovligt inträde i landet sker, hava meddelats vissa långt gående bestämmelser, bl. a. angående utlänningens hållande i förvar, vilket även kan ske ombord på fartygsbefälhavarens order. Utlänning, som blivit vägrad tillstånd att landstiga eller utan sådant tillstånd anträffats på kusten av Storbritannien och Irland inom viss tid efter ankomsten till landet, skall avvisas, och skall återfärden till hemlandet eller det land, varifrån han kommit, ske genom försorg av ankomstfartyget, till vilket varje immigrationsämbetsman och poliskommissarie äger befogenhet återföra utlänningen.

Förordningens andra avdelning, som handlar om tillsyn över och utvisning av utlänningar, ålägger utlänning vittgående anmälningsskyldighet. Anmälan skall ske snarast möjligt till polismyndigheten i det distrikt, där han är bosatt, och skall därvid dels företes pass med fotografi eller annat identitetsdokument, dels avlämnas uppgifter i olika hänseenden, såsom övliga identifieringsdata samt angående dagen, platsen och sättet för inresan, adress, föregående adress utom Storbritannien och Irland samt bedriven verksamhet i regeringstjänst m. m., dels ock, där så prövas nödigt, avgivas namnteckning och fingeravtryck. Förnyad anmälan skall göras inom 7 dagar angående inträffade förändringar; rörande flyttning till annat distrikt dock redan inom 48 timmar.

Person, hos vilken anmälningspliktig utlänning innebor, är skyldig att vidtaga åtgärder för anmälningspliktens behöriga fullgörande, och innehavare av fastighet med bostäder, där husrum eller sovrum uthyras, är ålagd att föra förteckning över utlänningar, som bo i fastigheten, samt att hålla densamma tillgänglig för polismyndigheten och även i övrigt lämna denna upplysningar angående utlänningar. De sålunda inhämtade uppgifterna angående utlänningar sammanföras dels i distriktsregister, som föras av de lokala polismyndigheterna, och dels i ett centralregister för hela landet.

I vissa avseenden kunna särskilda inskränkningar göras i fråga om utlänningar. Sålunda kan visst område förklaras utgöra s. k. skyddat område (protected area), vilket innebär större eller mindre restriktioner, i vissa fall t. o. m. förbud för utlänning att vistas inom området. Vidare kunna klubbar och restauranger stängas eller annorledes underkastas särskilda undantagsföreskrifter, om de frekventeras av kriminella eller eljest icke önskvärda utlänningar. Slutligen äger vederbörande minister att ålägga viss utlänning eller grupp av utlänningar särskilda skyldigheter med avseende å bostad, anmälning till polisen, användning eller innehav av maskiner, vapen och explosiva varor, eller att göra andra ålägganden, som befinnas nödiga i det allmännas intresse.

Beslut om utvisning av utlänning kan meddelas av vederbörande minister i följande fall, nämligen:

om domstol dömt utlänningen för vissa angivna slags brott (vissa urbota brott, brott av prostituerade o. d.);

om visst slags domstol med summariskt förfarande inom ett år efter utlänningens ankomst till Storbritannien och Irland intyger, att denne åtnjutit fattigvård, gjort sig skyldig till lösdriveri eller i utlandet varit straffad för s. k. utlämningsbrott; samt

om vederbörande minister finner det befordra det allmänna bästa att utvisa utlänningen.

I förordningens sista avdelning, som meddelar allmänna bestämmelser, föreskrives, att varje person, som ankommer till Storbritannien och Irland, är skyldig att innehava antingen pass, försett med fotografi och behörigen utfärdat under de senaste fem åren, eller ock annan tillfredsställande identitetshandling. I fråga om organisationen av kontrollen vid hamnarna förutsättes, att tulltjänstemän kunna förordnas att fungera såsom immigrationsämbetsmän.

Brott mot förordningen bestraffas, förutom med utvisning av utlänning, med böter å högst £ 100 eller med fängelse eller straffarbete intill 6 månader. Det föreskrives särskilt, att vissa delaktighetshandlingar skola bestraffas såsom brott mot förordningen. Härvid förutsättes, att vederbörande fartygsbefälhavare bistått utlänning att olovligen inträda i landet, för så vitt han ej kan uppvisa motsatsen.

Den närmare utformningen av tillämpningen överlämnas till vederbörande minister; denne har bl. a. befogenhet att undantaga viss person eller grupp av personer från bestämmelserna i förordningen.

Förordningen trädde i kraft den 12 april 1920. Vissa nya stadganden i densamma tillkommo den 3 december 1920 och den 12 mars 1923.

5. Frankrike.

Frankrike. Enligt 272 artikeln i *Code pénal* kan utlänning, som av domstol förklarats vara lösdrivare, på order av regeringen föras över gränsen. Om han återvänder, dömes han till ansvar på sätt nedan sägs.

Enligt lagen angående utlänningars naturalisation och uppehåll i Frankrike den 3 december 1849 kan inrikesministern genom vederbörande polismyndighet ålägga varje utlänning, som reser i Frankrike, att omedelbart lämna rikets territorium; då en dylik order gives, föres utlänningen till gränsen. Samma rätt har ministern gentemot utlänning, som fått tillstånd att bo i Frankrike. I gränsdepartementen har vederbörande prefekt en dylik befogenhet gentemot utlänningar, vilka icke äro i riket fast bosatta; dock skall prefekten ofördröjligen underrätta ministern.

Utlänning, som ej ställer sig till efterrättelse en utvisningsorder enligt denna lag eller enligt 272 artikeln i *Code pénal* eller, efter det han utvisats, utan regeringens tillstånd återvänder, ställes inför domstol och dömes till fängelse i en till sex månader. Sedan straffet avtjänats, föres han till gränsen.

Utvisningsdekretet plägar vara helt summariskt avfattat; de grunder, som föranlett utvisningen, angivas icke i beslutet, som endast innehåller, att utlänningens i fråga närvaro på franskt område är av natur att sätta den offentliga säkerheten i fara.

Närmare föreskrifter rörande villkoren för utlänningars vistelse i landet återfinnas i dekretet av den 30 november 1926 angående identitetskort för utlänningar.

Enligt berörda dekret är varje utlänning över 15 års ålder, som anländer till Frankrike i avsikt att vistas i landet under mer än två månader, skyldig att inom 48 timmar efter ankomsten inställa sig hos polismyndighet och ingiva ansökan om identitetskort. Ansökningshandlingarna skola ingivas i dubbla exemplar, varav det ena förvaras hos vederbörande länsstyrelse (prefektur) och det andra insändes till inrikesministeriets centrala registreringsbyrå. Sedan ansökningshandlingarna prövats, utfärdas identitetskort av prefekturen och tillställs utlänningen. Dylikt identitetskort gäller för ett år och innebär uppehållstillstånd för giltighetstiden. Avgiften för identitetskort ugör 375:— francs, dock att studerande, journalister m. fl. ävensom med vederbörligt tillstånd anställda utländska arbetare endast behöva betala 40:— francs. Utländska krigsdeltagare samt obemedlade erlægga ingen avgift. Har identitetskorts giltighetstid utlupit, skall ansökan om förnyelse inom tre månader ingivas till polismyndigheten. Vid förnyelse av identitetskort uttages avgift efter samma grunder som vid dess första utfärdande. Efter tre år får identitetskorts giltighet ej vidare förlängas, utan skall då nytt kort utfärdas, varvid enahanda förfarande tillämpas som vid dess första utställande.

Utlänning, som ombyter vistelseort, är skyldig att inom 48 timmar efter ankomsten till den nya uppehållsplatsen uppvisa sitt identitetskort hos polismyndigheten. Innehavare av hotell och pensionat samt överhuvudtaget var och en, som härbärgerar en utlänning, skall därom göra anmälan hos polismyndigheten inom 24 timmar. Genom granskning av dessa anmälningar sättas polismyndigheterna i stånd kontrollera, att ingen utlänning obehörigen vistas i landet.

Identitetskort kan återkallas, därest innehavaren försummar följa gällande föreskrifter eller han ej anses erbjuda önskvärda garantier. Därest identitetskort vägras eller återkallas, är utlänningen skyldig att inom åtta dagar lämna franskt territorium. Uppskov kan likväl lämnas av inrikesministern efter framställning av vederbörande administrativa myndighet.

Utlänning, som icke efterkommer föreskrifterna i dekretet, är förfallen till böter. Dessutom har inrikesministern enligt omförmälda lag av år 1849, såsom tidigare omnämnts, rätt att utvisa vilken som helst utlänning som finnes i landet. Enahanda rätt tillkommer prefekterna i de närmast gränsen belägna departementen.

Främmande makters i Frankrike anställda diplomatiska och konsulära representanter med familjer äro befriade från skyldigheten att vara försedda med identitetskort.

Beträffande utländska arbetare gäller att identitetskort för dem endast må utfärdas, därest de förete kontrakt utvisande, att de blivit anställda av fransk arbetsgivare. Dessa kontrakt skola godkännas av representanter för arbets- eller jordbruksministerierna. Närmare regler rörande dessa kontrakt hava utfärdats av arbetsministeriet. Enligt lag av den 11 augusti 1926 angående skydd för den inhemska arbetsmarknaden är det vidare förbjudet för arbetsgivare i Frankrike att anställa utländsk arbetare, som icke innehar identitetskort av särskilt slag, försett med påskrift »arbetare». Genom denna anordning uppnås, att ingen utlänning kan få arbetsanställning i Frankrike utan offentlig myndighets prövning och utan att hans närvaro påkallats av inhemska arbetsgivare.

Utländsk arbetares identitetskort skall förses med anteckning rörande det arbetskontrakt, på grund varav kortet utställts. Ombyte av yrke under året närmast efter identitetskortets utfärdande är förbjudet, såvida icke arbetaren förskaffat sig tillstånd härtill, vilket kan meddelas av offentlig arbetsförmedlingsanstalt efter prövning av arbetsmarknadens läge och sökandens yrkeskvalifikationer. Lantbruksarbetare får icke övergå till sysselsättning inom indu-

strien, förrän han efter ansökan erhållit nytt identitetskort, innefattande tillstånd därtill. Arbetsgivare, som önskar anställa utländsk arbetare, vilken redan befinner sig i landet på grund av med annan arbetsgivare avslutat kontrakt, får icke göra detta, såvida icke det ursprungliga arbetskontraktet upphört att gälla, arbetaren uppehållit sig minst ett år i landet, eller tillstånd lämnats av offentlig arbetsförmedlingsanstalt.

Varje arbetsgivare är skyldig att inom 24 timmar efter anställandet av utländsk arbetare göra anteckning därom i ett register, som skall hållas tillgängligt för granskning av vederbörande myndighet.

Förseelser mot lagen den 11 augusti 1926 bestraffas med böter från 500 till 1,000 francs, dock att för underlåtenhet att verkställa anteckning i nyssnämnda register böterna endast utgöra från 5 till 15 francs.

Arbetslösheten i Frankrike, som hittills varit obetydlig, har under den senaste tiden avsevärt ökats. Vederbörande myndigheter torde därför numera endast i mycket ringa utsträckning godkänna kontrakt, åsyftande ny anställning av utländska arbetare. Då det visat sig, att utlänningar, för vilka arbetstillstånd sålunda blivit vägrat, anskaffat pass och med stöd därav inrest till Frankrike för att söka anställning, har franska regeringen till förekommande av dylikt kringgående av bestämmelserna nyligen ifrågasatt att återinföra generellt passviseringstvång. Något definitivt beslut härom har ännu icke fattats.

6. Tyskland.

Tyskland. Genom en för nordtyska förbundet den 12 oktober 1867 utfärdad lag, vilken sedermera blivit gällande för det nuvarande Tyska riket, avskaffades passtvånget principiellt för såväl egna medborgare som utlänningar. I lagen stadgas dock, att pass tvång kan helt eller delvis återinföras, därest förbundets eller någon av förbundsstaternas säkerhet eller den allmänna ordningen synes hotad genom krig, inre oroligheter eller av andra händelser.

Med stöd av denna lagbestämmelse återinfördes pass tvånget vid världskrigets utbrott genom särskild förordning. Denna ersattes i slutet av år 1914 av en ny förordning, varigenom jämväl viseringstvång infördes.

I avseende på pass och visering gäller numera en ävenledes med stöd av 1867 års lag utfärdad förordning den 10 juni 1919, som föreskriver, att varje utlänning för inresa till Tyskland och vistelse i landet, ävensom för utresa, är skyldig vara försedd med viserat pass. I särskilda fall kan inrikesministern såsom substitut för pass tillåta andra officiella handlingar (Passersatz). Befrielse från viseringsskyldighet kan medgivas av inrikesministern. För enstaka fall kunna utrikesministeriets passbyrå och centralmyndigheterna i de länder, varav Tyska riket består, medgiva undantag från bestämmelserna om pass och visering. Närmare föreskrifter rörande pass och visering meddelas av inrikesministern.

I enlighet härmed hava föreskrifter utfärdats genom kungörelser den 13 juni och den 22 december 1924. Enligt dessa kungörelser gälla viseringar antingen för enkel resa eller för upprepade resor eller allenast för utresa. Visering må utfärdas för högst ett år och kan, när skäl därtill är, återkallas av den myndighet, som utställt densamma. Därest utlänning önskar inresa i syfte att bosätta sig eller såsom arbetare taga anställning i Tyskland, får visering endast beviljas, om inflyttnings- eller arbetstillstånd anskaffats. Var och en, som söker inkomma i landet utan att vara försedd med pass och visering, i den mån så erfordras, skall avvisas vid gränsen. Då grundad anledning föreligger, må även med pass och visering försedd resande avvisas av passkontrollmyndigheten, dock först efter överordnad myndighets hörande. Gör sig resande skyldig till

allvarligare förseelse mot författningarna rörande tullavgifter och varuinförsel och synas tyska intressen kunna bliva förfördelade, om resan fortsättes, må avvisning jämväl ske efter framställning av tullmyndigheterna vid gränsen. I motsvarande fall vid utresa äger passkontrollmyndigheten befogenhet annullera förefintlig återresevisering.

Frågorna om utlänningsansmälningsskyldighet, uppehållsrätt och utvisning ävensom beträffande deras rätt att taga anställning äro i Tyskland endast till mindre del reglerade enhetligt för hela riket. En stor del av hithörande spörsmål falla under de olika ländernas kompetens. Här nedan redogöres för de i *Preussen* gällande föreskrifterna.

Utlänningar äro underkastade viss anmälningsskyldighet enligt av de lokala polismyndigheterna meddelade bestämmelser. I Berlin måste innehavare av hotell och pensionat samt övriga, som härbärgera utlänningar, inom 24 timmar efter utlänningsankomst göra anmälan härom hos polismyndigheten. Personlig anmälningsskyldighet åligger utlänning, endast om han flyttar in i eller ur egen bostad eller om han, utan att innehava egen bostad, vistas i orten under mer än tre månader i följd.

Innehar utlänning giltig visering, är han berättigad uppehålla sig i landet under viseringens giltighetstid. Utlänning, som önskar inresa i avsikt att bosätta sig, får icke beviljas inresevisering, med mindre han genom den lokala polismyndigheten erhållit inflyttningstillstånd. Sådant tillstånd förutsätter i regel, att den lokala myndighet, som har uppsikt över bostadsregleringen, ej har något att erinra mot den ifrågasatta inflyttningen. För den som, efter det maximitiden för visering tilländagått, vill kvarstanna å vistelseorten, fordras särskilt uppehållstillstånd, som meddelas av polismyndigheten.

Utvisning är av två slag: sådan som gäller för hela Tyska riket och sådan som endast har verkan i anseende på visst land. Det förra slaget av utvisning grundar sig på bestämmelser i Tyska rikets strafflag. Denna medger nämligen befogenhet för högre polismyndighet att utvisa utlänningar, som begått grövre brott, förbrutit sig mot lagar rörande hasardspel, prisoocker m. m. eller ock underlåtit följa gällande passrättsliga bestämmelser. Det senare slaget stöder sig på särskilda bestämmelser för de olika länderna; i *Preussen* inrikesministerns cirkulär den 24 augusti 1923. Enligt detta cirkulär må i administrativ väg utlänning utvisas, som ådömts frihets- eller bötesstraff, varit verksam i statsfientlig riktning, gjort sig skyldig till förseelser mot föreskrifterna om anmälningsskyldighet, om bostadsreglering eller tagande av arbetsanställning. Förutsättning härför är dock i allmänhet, att förseelsen är av svårare natur eller upprepats. Vidare kunna de, som sakna existensmöjligheter, utvisas, och likaså överhuvud varje utlänning, som i handling ådagalägger bristande hänsyn mot den statsintressen, som lämnar honom gästfrihet. Utlänning, som i minst fyra år utan anmärkning varit bosatt i *Preussen*, bör dock i regel icke utvisas. Sådana utlänningar, som alltsedan den 1 april 1914 varit bosatta i Tyskland, må utvisas allenast, då alldeles särskilda skäl äro.

Därest anledning till utvisning uppkommer, provas frågan av vederbörande polismyndighet, som därefter avkunnar beslut. Detta beslut, som kan överklagas, skall snarast möjligt delgivas den utvisade, som samtidigt förelägges att inom kort tid frivilligt avresa. Ställer han sig icke föreläggandet till efterrättelse, äger polismyndigheten förpassa honom över gränsen. Då förpassning ej omedelbart kan ske eller hänsyn till den allmänna säkerheten så kräver, må utlänning tagas i förvar i avvaktan på utvisningens verkställande.

Den omfattande kontroll av utlänningar, som i Tyskland utövas vid sidan av passtvänet, vilar på *arbetsförmedlingslagen av år 1922*, vars § 26 ålägger vederbörande högsta förvaltningsorgan, bland annat, att reglera och övervaka värvningen och förmedlingen av utländska arbetare samt användandet av så-

dan arbetskraft inom riket. Med stöd härav hava utfärdats *förordningar angående utländska arbetares anställande och sysselsättande*; den nu gällande är daterad den 2 januari 1926.

Enligt den grundläggande bestämmelsen i denna förordning får utländsk arbetare anställas och sysselsättas endast i sådant arbetsföretag, som erhållit vederbörligt tillstånd av behörig arbetsförmedlingsmyndighet att använda utländsk arbetskraft. Med arbetare förstås härvid, enligt driftträdslagen, varje person, som är sysselsatt i annans tjänst mot lön eller såsom lärning, dock icke kontorspersonal, verkmästare m. fl. (Angestellte). Undantagna från förordningens bestämmelser äro vidare anställda inom sjöfarten ävensom vissa angivna kategorier arbetare, vilka erhålla frikallelse (Befreiungsschein) av tyska arbetarcentralen,¹ nämligen:

lantarbetare, som varit anställda i jordbruket i Tyskland sedan 1 januari 1913,

andra arbetare, som antingen innehaft anställning utom jordbruket i Tyskland sedan 1 januari 1919 eller ock den 1 juli 1914 under minst ett år innehaft sådan anställning och dit återvänt, så snart de av kriget föranledda hindren bortfallit,

arbetare, som voro bosatta i Tyskland redan 1 januari 1919 och då ännu icke fyllt 14 år,

arbeterskor, som genom giftermål med utlänningar förlorat sitt tyska statsmedborgarskap, samt

arbetare, i fråga om vilka det skulle vara obilligt att tillämpa förordningen och vilka därför undantagsvis blivit frikallade.

Den centrala arbetsförmedlingsmyndigheten (Reichsamt für Arbeitsvermittlung) äger emellertid att utsträcka förordningens tillämplighet jämväl till ovan angivna grupper av utländska arbetstagare ävensom att medgiva undantag från dess giltighet för visst område eller grupp av arbetare eller visst slag av arbetsplatser.

Den, som vill i sin tjänst anställa utländsk arbetare, är skyldig begära tillstånd härtill hos offentlig arbetsförmedlingsanstalt. Ansökan behöver icke avse viss arbetare utan tillstånd kan begäras för bestämt antal sådana. Sättet för ansökningarnas prövning regleras genom utförliga bestämmelser. Principen är att i granskningsarbetet representanter för såväl arbetsgivare som arbetare skola deltaga. Beslutsfattande är vederbörande landsanstalt för arbetsförmedling, vilken dock kan delegera sin befogenhet till underlydande arbetsförmedlingsanstalt.

Meddelat tillstånd att använda utländsk arbetskraft skall avse bestämt antal arbetare samt gäller för högst 12 månader, i fråga om säsonglantarbetare dock längst till den 15 december samma år tillståndet meddelas. Tillståndet kan förknippas med villkor. Har arbetsgivare erhållit sådant tillstånd, äger han därmed icke anställa vilken utlänning som helst utan i regel endast en utländsk arbetare, som innehar legitimationskort, utfärdat av tyska arbetarcentralen. Efter anställningens upphörande kan utlänningen icke utan vidare taga ny anställning; även om den nya arbetsgivaren har erhållit tillstånd att an-

¹ Tyska arbetarcentralen utgör en redan före kriget tillkommen förening med säte i Berlin, som har till ändamål att utöva förmedling av arbetsavtal med utländska arbetare, särskilt lantarbetare. De högsta beslutande organen äro paritetiskt sammansatta av arbetsgivare och arbetstagare, medan vissa av de ledande funktionärerna utses av regeringsmyndighet; medlemmar i föreningen äro bland andra de preussiska hushållningssällskapen (Landwirtschaftskammer). Föreningen har även i öfrigt i hög grad offentlig karaktär. Genom förordning år 1907 tilldelades föreningen en betydande roll i fråga om legitimeringen av utländska arbetare ävensom av indrivningen och förvaltningen av de för detta förfarande fastställda avgifterna. Med hänsyn härtill äger staten vid dess upplösning ävensom vid tillbakaträdande från nämnda uppgifter att enligt vissa regler övertaga föreningens tillgångar eller del därav för att användas till likartat ändamål som föreningens.

vända utländsk arbetskraft, får denne anställa honom endast under villkor, att hans legitimationskort är försett med visst intyg av den föregående arbetsgivaren eller vederbörande arbetsförmedlingsanstalt. Detta intyg skall innehålla förklaring, att intet är att invända mot att utlännningen tager anställning å annan arbetsplats; arbetsgivaren är förpliktad att meddela sådant intyg eller ock att lämna arbetsförmedlingsanstalten medgivande att avgiva detsamma, såvida icke utlännningen lämnat anställningen genom avtalsbrott. I sistnämnda fall äger anstaltens prövningsnämnd för ärenden rörande utländsk arbetskraft, efter hörande av arbetsgivaren och utlännningen, ändock medgiva, att den senare må anställas å annan arbetsplats, därest vägran skulle vara obillig eller arbetsgivaren eljest uppenbarligen med orätt förvägrat honom intyg.

I fråga om utländska lantarbetare gälla särskilda bestämmelser. Sådan utlännning får taga anställning utom jordbruket allenast efter medgivande av vederbörande landsanstalt. Vidare få utländska säsonglantarbetare (landwirtschaftliche Wanderarbeiter) endast anställas enligt ett av viss statlig myndighet uppställt normalkontrakt; andra kontrakt äro utan verkan, i den mån de till nackdel för utlännningen avvika härifrån; i stället för de ogiltiga bestämmelserna träda motsvarande punkter i normalkontraktet.

Tillstånd för arbetsgivare att använda utländsk arbetskraft är belagt med avgift; denna avgift ävensom kostnaderna för utlännningens legitimering bäras av arbetsgivaren, vilken, vid äventyr att tillståndet återkallas, icke äger fordra gottgörelse härför av den utländska arbetaren.

Överträdelse av förordningen straffas med böter intill 10,000 guldmärk eller med fängelse intill 6 månader.

Nu omförmälda förordning gäller för hela Tyska riket. Tillämpningsföreskrifter i avseende på Preussen, varigenom särskilt legitimeringsförfarandet regleras, pläga årligen meddelas av preussiske inrikesministern i cirkulärväg. För innevarande år gäller cirkuläret den 7 januari 1927. I detsamma föreskrives, att alla i offentlig eller enskild tjänst sysselsatta utländska arbetare, för vilkas anställande erfordras tillstånd, skola vara underkastade legitimationstvang. Legitimering äger rum vid inresan i regel genom tyska arbetarcentralens gränskontor samt eljest å den ort, där utlännningen har sitt arbete, genom vissa uppräknade lokalkontor av tyska arbetarcentralen. Utlännning, som redan befinner sig i riket, är skyldig att legitimera sig senast den 28 februari varje år och till riket nyinkommen utländsk arbetare utan dröjsmål efter inträffande å arbetsplatsen.

Legitimation har samma giltighetstid som av landsanstalt för arbetsförmedling meddelat tillstånd till sysselsättning, dock längst till utgången av år 1927. Upphör arbetsansättningen under denna tid, kan omskrivning för annan arbetsplats av legitimationskortet ske endast, om det föreligger ett av den förre arbetsgivaren avgivet hinderslöshetsintyg för ny anställning eller liknande handling. Det åligger arbetsgivare att vid anställningens upphörande inom tre dagar lämna skriftlig anmälan härom till den lokala polismyndigheten ävensom till vederbörande legitimationsmyndighet, till vilken senare myndighet skall, där arbetaren egenmäktigt lämnat arbetsplatsen, jämväl överlämnas den avtalsbrytande arbetarens legitimationskort. I fråga om denna skyldighet inskräpper ministern, att tyska arbetarcentralen endast med tillhjälp av dessa anmälningar är i stånd att genomföra legitimationsförfarandet på ett ändamålsenligt sätt.

I cirkuläret meddelas även föreskrifter angående fullgörande av skyldighet för de från förordningens tillämplighet undantagna utlännningarna att anskaffa frikallelsebevis; dessa äro sålunda ingalunda fritagna från varje motsvarighet till legitimationstvang.

I cirkuläret framhålles slutligen, att legitimationsförfarandet ännu icke av

de lokala myndigheterna genomförts så noggrant, som ur säkerhets-, sanitära och sociala synpunkter vore nödvändigt. Polismyndigheterna åläggas därför att, under medverkan av tjänstemännen vid tyska arbetarcentralen, utöva en oavslätlig kontroll å företagen inom distrikten med avseende å legitimationspliktens efterlevnad. Härvid böra även uppmärksammas bostadsförhållanden inom jordbruket.

Cirkuläret avslutas med en till lantråden riktad hemställan, under särskild hänvisning till det spända arbetsmarknadsläget samt ifrågakommande politiska hänsyn, att verka för bestämmelsernas noggranna genomförande.

7. Österrike.

Österrike.

Kontrollen över tillströmningen av utländsk arbetskraft har i Österrike sedan april 1922 utövats i samband med viseringstvånget. I och med ingången av år 1926 är behovet av skydd för den inhemska arbetsmarknaden tillgodosett på ett annat sätt, nämligen genom *lagen den 19 december 1925 om tillfällig inskränkning i fråga om sysselsättande av utländska arbetare och affärsanställda* (Inlandarbeiterschutzgesetz). Denna lag, vars bestämmelser gälla så länge den utomordentliga arbetslösheten i förbundsområdet anses fortfara, riktar sig principiellt mot arbetsgivarna och icke mot den utländske arbetaren. Den senare träffas endast indirekt av lagen och kan sålunda icke drabbas av straffbestämmelserna för överträdelser.

Enligt huvudstadgandet äger arbetsgivare icke utan vederbörligt tillstånd sysselsätta arbetare, kontorspersonal o. d. (Angestellte), hembiträde eller lärling, som icke är österrikisk medborgare eller icke sedan den 1 januari 1923 oavbrutet uppehållit sig i förbundsområdet.¹ Utlänning, som vid lagens ikraftträdande befann sig inom landet och innehade arbetsanställning, beröres av stadgandet endast vid nyanställning. Tillstånd behöver icke inhämtas vid extraarbete eller tillfällig anställning.

Genom särskild bestämmelse bemyndigas förbundskanslersämbetet att i samråd med vederbörande ministerier förordna om undantag från lagens tillämplighet för vissa kategorier av arbetstagare, nämligen a) anställda i internationell tjänst hos transportföretag, b) lantarbetare och tjänstfolk hos jordbrukare, c) enstaka grupper av personer, å vilkas tjänsteförhållanden lagen den 13 juli 1922 om scenarbetsavtal äger tillämpning samt d) bestämda grupper av arbetstagare inom landet, särskilt i nyuppkomna industrigrenar, för så vitt deras sysselsättande är lämpligt med hänsyn till arbetsmarknadsläget och särskilt önskvärt i folkhushållningens intresse. Enligt detta bemyndigande har utfärdats en förordning den 18 mars 1926, däri undantag gjorts i fråga om kategorierna a) och c) ävensom för säsonglantarbetare, som äro anställda i enlighet med någon med utländsk makt avslutad överenskommelse, samt tjänstfolk hos bönder. Enligt en tidigare förordning i ämnet den 31 december 1925 vore lantarbetare överhuvud undantagna från lagens tillämplighet. De nya bestämmelserna rikta sig i främsta rummet mot de slovakiska och galiziska sockerbetsarbetarna.

Ansökning om tillstånd att sysselsätta utländsk arbetskraft — ansökningen skall avse bestämd utlänning med uppgivet namn — skall av arbetsgivaren ingivas i fråga om lant- och skogsarbetare till landsstyrelsen (Amt der Landesregierung) och i fråga om andra arbetstagare till den s. k. distriktsindustri-kommissionen. Myndigheten har därefter att inom tre dagar inkomma med

¹ Enstaka kortare avbrott i vistelsen i Österrike, som överskrida åtta dagar och under ett år sammantagna icke belöpa sig till mer än två månader, anses icke såsom väsentliga och med hänsyn till lagens syfte beaktansvärda avbrott.

ansökningen jämte eget yttrande till förbundskanslersämbetet, som äger meddela tillstånd. I erforderliga fall skall yttrande inhämtas från vederbörande förbundsministerier, därvid iakttages, att det paritetiska rådet för arbetslöshetsförsäkring inom ministeriet för den sociala förvaltningen höres i frågor av större betydelse för arbetsmarknaden. Förbundskanslersämbetet äger emellertid bemyndiga vederbörande landshövding (Landeshauptman) att å dess vägnar meddela definitivt beslut rörande ansökningar, som avse lant- och skogsarbetare, och vederbörande distriktsindustrikommission att likaledes å kanslersämbetets vägnar avvisa ansökning rörande andra arbetstagare i sådana fall, då förutsättningarna för tillstånd icke föreligga. Sådant bemyndigande kan underkastas inskränkning och när som helst återkallas. Mot beslut av distriktsindustrikommission äger arbetsgivaren inom två veckor anföra besvär hos kanslersämbetet. Av sin befogenhet att delegera dessa ärenden till underlydande myndigheter har kanslersämbetet redan gjort bruk i viss omfattning, nämligen därigenom att dessa bemyndigats att avvisa sådana ansökningar, i fråga om vilka vederbörande granskningskommission icke ansett förutsättningar för bifall föreligga. Att man icke också meddelat bemyndigande — till landsstyrelserna — att bevilja tillstånd, beror därpå, att bedömandet av arbetsmarknadsläget ansetts endast kunna ske från centralt håll.

Landsstyrelse utövar densamma tillkommande uppgifter enligt denna lag genom en kommission, bestående av landshövdingen eller annan tjänsteman inom landsstyrelsen såsom ordförande samt vardera två representanter för arbetsgivare och arbetstagare, vilka utses av landshövdingen efter hörande av vederbörande organisationer. På motsvarande sätt utses en eller flera kommissioner för att fullgöra de distriktsindustrikommissionen åliggande uppgifterna; förslag till ledamöter i dessa avgivas emellertid icke i första hand av yrkesorganisationerna utan av handels- och industri- samt arbetskamrarna.

Tillstånd meddelas endast om arbetsmarknadsläget tillstodjer det, viktiga intressen inom folkhushållningen påkalla detsamma eller eljest tungt vägande skäl tala därför, såsom viktiga familjehänsyn eller humanitära skäl. Det gäller blott för viss angiven arbetstagare, bestämt yrke och särskild sysselsättning samt meddelas för begränsad tid, vilken kan förlängas, om förutsättningar för nytt tillstånd föreligga. Tillståndet kan förknippas med villkor.

Sedan arbetstagaren tillträtt anställningen, är arbetsgivaren skyldig att inom tre dagar lämna uppgift härom till den myndighet, som meddelat tillståndet. Även vid anställningens upphörande skall sådan anmälan avgivas. Arbetsgivarens uppgiftsskyldighet kan utsträckas att gälla dels sådana utlänningar, som redan vid lagens ikraftträdande voro i hans tjänst, i fråga om dessas namn, arten och varaktigheten av anställningsförhållandet samt nationalitet, dels alla andra hos honom sysselsatta arbetstagare med avseende å upplysningar i allmänhet i lagens syfte, särskilt angående nationaliteten. Först om arbetsgivaren icke kan giva nöjaktiga upplysningar i sistnämnda hänseende, inträder skyldighet för arbetstagaren att legitimera sig. Detta åliggande ävensom plikten att anskaffa bevis om uppehåll i Österrike sedan den 1 januari 1923 utan väsentligt avbrott, utgöra över huvud de enda skyldigheter, som lagen omedelbart ålägger utlänningen. Påpekas må, att polisföreskrifter rörande anmälnings- och passväsende icke beröras av denna lag.

Genom särskilt stadgande bemyndigas förbundsregeringen att, om annan stat behandlar österrikiska medborgare ogynnsamt i de av lagen åsyftade hänseenden, genom förordning förklara nämnda statsmedborgare underkastade lagens tillämplighet, även om de eljest skulle vara därifrån undantagna, ävensom föreskriva, att meddelat tillstånd för sådana statsmedborgare när som helst må kunna återkallas. Å andra sidan medger lagen avslutande av ömsesidiga överenskommelser, som genomföra lindringar i fråga om rätten till yrkesut-

övning och härigenom i större eller mindre omfattning partiellt suspendera desnsamma.

Överträdelse av föreskrifterna i denna lag eller med stöd härav utfärdade förordningar straffas, där icke gärning föreligger, som skall dömas enligt strafflagen, med böter intill 1,000 skilling eller frihetsstraff (»arrest») intill 3 månader.

8. Tjeckoslovakien.

Tjeckoslovakien.

Någon speciell lagstiftning rörande utlänningars arbetsanställning förefinnes icke i Tjeckoslovakien. Man har emellertid sökt vinna erforderligt skydd för hemarbetsmarknaden genom administrativa åtgärder. I denna väg har man fått till stånd en ordning, enligt vilken det för en utlänning, som vill inresa i landet i och för arbetsanställning, är nödvändigt att dessförinnan inhämta tillstånd av den centrala arbetsmyndigheten (Landeszentralarbeitsamt). Ansökning härom ingives av den blivande arbetsgivaren. Praxis i fråga om prövningen av ansökningarna betecknas såsom rigorös. Sålunda avslås exempelvis utan vidare framställningar rörande icke kvalificerad arbetskraft. Värkas begärt tillstånd, förses utlänningens pass med anteckningen: »Ogiltigt för arbetsanställning.» Tager utlänningen ändock arbetsanställning, äventyrar han, att polismyndigheten, på hemställan av den centrala arbetsmyndigheten, tvingar honom att lämna anställningen. I överensstämmelse med denna praxis måste varje utlänning, som antagit arbetsanställning efter viss dag, nämligen den 30 april 1923, kunna uppvisa tillstånd av den centrala arbetsmyndigheten.

Genom förordning i juni 1925 föreskrives, att tillstånd att anställa utländsk arbetskraft är belagt med avgift, växlande mellan 20 och 1,000 Kronen. Inom dessa gränser avgör socialministeriet efter fritt bedömande avgiftens storlek i det enskilda fallet.

9. Schweiz.

Schweiz.

Gällande bestämmelser för hela edsförbundet rörande övervakande av utlänningar äro meddelade i *förordningen den 29 november 1921 om kontrollen av utlänningar*, med ändringar *den 7 december 1925*. För beträdande av schweiziskt område erfordras för utlänning pass eller, undantagsvis, härmed likvärdig handling, som ådagalägger innehavarens nationalitet samt hans rätt att när som helst återvända till hemlandet eller senaste uppehållsland. Å denna handling skall anteckning göras om ändamålet med inresan. Pass skall vara viserat av behörig schweizisk förbundsmyndighet, därest icke förbundsrådet annorlunda beslutat. Visering ger endast rätt att överskrida gränsen. Inom åtta dagar efter ankomsten till landet skall ansökning om uppehålls- eller bosättningstillstånd göras hos polismyndigheten i uppehållsorten. Är ändamålet med inresan icke bosättning eller bedrivande av förvärvsarbete och bor utlänningen å hotell, pensionat, sanatorium e. d., är ifrågavarande frist utsträckt till tre månader. I dessa fall är innehavaren av hotellet anmälningspliktig liksom numera även arbetsgivare, hos vilken utlänning antagit arbetsanställning.

Upphålls- och bosättningstillstånd meddelas av de kantonala myndigheterna.

Har utlänning för avsikt att antaga arbetsanställning, skall yttrande inhämtas från arbetsförmedlingsanstalt före meddelande av härför erforderligt tillstånd. Dylik anstalt har enligt gällande reglemente av år 1923 att göra sär-

skilt noggrann undersökning för att inom landet finna lämplig arbetskraft till lediganmäld plats, då det gäller att förhindra, att platsen besättes av utlänning. Med avseende härå föreskrives uttryckligen, att erforderligt tillstånd för utländsk arbetskraft icke må meddelas, utan att arbetsplatsen varit upptagen å den schweiziska riskvakanslistan. Det är förbjudet att antaga arbetsanställning utan tillstånd. Även för annan yrkes- eller förvärvsverksamhet erfordras tillstånd, om verksamheten utövas under mer än åtta dagar. Tillstånd avser visst slag av verksamhet, varför nytt tillstånd fordras vid ombyte.

Av förbundsrådets motivering till förslaget till den numera genomförda författningsändringen framgår avsikten att för framtiden förhindra bosättning av utlänningar i landet. Beviljande av bosättningstillstånd torde, om dessa intentioner fullföljas, endast komma att ske i undantagsfall. — Det bör måhända framhållas, att bosättningstillstånd icke egentligen motsvarar tillstånd att förhyra bostad, utan att bestämmelserna härom snarast utgöra ett medel till förhindrande av att utländska undersåtar varaktigt slå ned sina bopålar inom landet, skyddsbestämmelser, som givetvis föranletts av det starka tilloppet till Schweiz av flyktingar och andra utländska undersåtar. Bestämmelserna kunna alltså betecknas såsom immigrationspolitiska åtgärder.

Ansökning om uppehåll och bosättning göres skriftligen med biläggande av legitimationshandlingar, frejdebetyg och utdrag ur hemlandets straffregister. Av kanton meddelat tillstånd kan inom en månad upphävas av den centrala passbyrån; detta gäller dock icke tillstånd för säsongarbetare för den löpande säsongen samt för hembiträden för en tid av två år. Det av kantonen lämnade tillståndet blir definitivt först efter en månad, och före utgången av denna tid äger utlänningen icke utöva förvärvsverksamhet, såvida icke kantonen i trängande fall meddelat provisoriskt tillstånd. Om kanton vägrat tillstånd, har den centrala passbyrån icke rätt att göra ändring härutinnan.

Överuppsikten över handhavandet av främlingskontrollen utövas av förbundets justitie- och polisdepartement, som utgör sista besvärinstans i beslut enligt förordningen och som även har att verkställa beslutade utvisningar. Den närmaste övervakningen fullgöres av förbundets centrala passbyrå, vilken därjämte har speciella uppgifter i fråga om denna kontroll, nämligen att meddela de lokala myndigheterna uppgifter om misstänkta och om personer, som förvägrats rätt till uppehåll, samt att utöva viss tillsyn över dessa, ävensom att företaga prövning av kantonala beslut om uppehållstillstånd och bosättning.

Den, som i avsikt att vilseleda organen för främlingskontrollen använder eller anskaffar falska legitimationshandlingar, straffas med fängelse intill ett år. Beträdande eller kvarstannande å schweiziskt område genom kringgående av meddelade föreskrifter straffas med fängelse intill sextio dagar eller med böter intill 5.000 francs, vilka straff kunna förenas. Samma straff är stadgat för lämnande av falska uppgifter rörande förutsättningarna för utlännings in- eller utresa, uppehåll eller bosättning i Schweiz samt för underlåtenhet att fullgöra stadgat anmälningstvång. Andra överträdelse mot förordningen eller med stöd härav meddelade föreskrifter äro belagda med bötesstraff, högst 2.000 francs.

Utlänning, som gjort sig skyldig till överträdelse mot bestämmelserna i förordningen och avreser ur riket, kan förpliktas att ställa säkerhet intill 5.000 francs. Undandrager han sig rättspåföljden för sin förseelse, tillfaller säkerheten vederbörande kanton.

Om en utlännings legitimationshandlingar förlora giltighet, upphör meddelat tillstånd till bosättning eller uppehåll att gälla, och kan utlänning, som icke innehar tillfredsställande legitimationshandlingar, föras över gränsen. De kantonala polismyndigheterna äro dock berättigade att undantagsvis utställa s. k. toleranstillstånd för utlänning, som icke innehar legitimationshandling.

Utvisning av utlänning enligt förbunds författningen beslutas av förbundsrådet. I och för utvisning i denna ordning skall till förbundsrådet göras anmälan om utlänningar, vilka genom sina åtgöranden störa, försvåra eller hindra landets försörjning med livsmedel eller andra oumbärliga förnödenheter. Utvisning kan även ske i enlighet med den kantonala lagstiftningen, vilket då sker genom de kantonala myndigheterna. Dessa äro vidare behöriga att besluta utvisning på grund av underlåten anmälan, uppgiftsvägran, oriktiga upplysningar, överträdelse av föreskrifter samt otillfredsställande bevisning, att ändamålet med vistelsen är utan anmärkning eller icke stridande mot Schweiz' intressen. Om utvisning icke kan verkställas, kan interneringsförfarande tillgripas mot den, som utvisningsbeslutet avser.

I en till förbunds församlingen den 8 februari 1926 lämnad redogörelse för syftet med de i slutet av år 1925 vidtagna ändringarna i förordningen meddelade förbunds presidenten, att grannländerna Italien, Tyskland och Österrike under år 1925 framställt förslag om ömsesidigt slopande av viseringstvängt. Då detta tvång principiellt numera endast hade till ändamål att hindra en massinvandring av utländska arbetare och sådan invandring främst vore att befara från dessa länder, hade förbundsregeringen ansett sig böra dryfta frågan med kantonerna vid en konferens i september 1925. Härvid hade framgått, att sympatier förefunnits för viseringstvängets upphävande i fråga om kortare uppehåll för resande, medan däremot stark betänksamhet rått i fråga om arbetssökande, enär man hyste tvivel om den inre kontrollens effektivitet. Noggranna undersökningar hade också övertygat regeringen, att en förenkling av formaliteterna för inresa av grannländernas medborgare förutsatte en förbättrad inre kontroll. Enbart den faktiska — om ock icke rättsliga — möjligheten för arbetssökande utlänningar att inkomma i Schweiz utan visering syntes medföra, att tyngdpunkten för utlänningskontrollen komme att överflyttas från gränsmyndigheterna till den inre kontrollen. Vid denna gällde det framför allt att hastigt kunna konstatera ändamålet med uppehållet samt att binda utlänningskontrollen vid den uppgivna anledningen. Så länge viseringstvängt existerade, antecknades resans ändamål på passet av vederbörande viseringsmyndighet; upphävdes detta tvång borde anteckningen ske genom den lokala polismyndigheten. Såsom kontroll härvid hade införts skyldighet för arbetsgivare att göra anmälan angående hos honom anställd utländsk arbetskraft.

Vid utarbetande av de nya bestämmelserna hade till en början föreslagits förbud för arbetsgivare att anställa andra utlänningar än sådana, som erhållit tillstånd att taga arbetsanställning. Med hänsyn till goda erfarenheter från kantonen Basel rörande den därstädes tillämpade anmälningsplikten för arbetsgivare vid dylik anställning, hade man vid genomförande av kontrollen jämväl inom andra delar av förbundsområdet kunnat stanna vid en dylik anmälningsskyldighet.

På grund av klagomål från arbetsförmedlingsanstalterna hade införts en ny föreskrift, som gäve tydligt uttryck för den kantonala polismyndighetens skyldighet att rådfråga dessa anstalter före meddelande av tillstånd att antaga arbetsanställning. Det förutsattes, att härvid en närmare personlig kontakt skulle komma till stånd mellan dessa båda organ.

10. Polen.

Polen.

I Polen har den 10 augusti 1926 utfärdats en förordning angående utlänningar, vilken förordning gäller från och med den 1 januari 1927. Endast med särskilt tillstånd äger en utlänning inresa i, genomresa eller uppehålla sig i riket. Dylikt tillstånd kan förvägras, därest utlänningsens vistelse i landet

innebär fara för rikets säkerhet och den offentliga ordningen, därest han inom eller utom riket dömts för vissa brott, därest han utvisats ur riket, därest han med hänsyn till den allmänna hälsovården anses mindre önskvärd eller därest han är medellös.

Tillstånd att inresa i landet och att uppehålla sig därstädes under kortare tid meddelas av konsularämbetsman. Dylikt tillstånd meddelas för viss tid och kan förlängas genom beslut av förvaltningsmyndighet.

Tillstånd att bosätta sig i riket meddelas av högre förvaltningsmyndighet. Dylikt tillstånd måste av utlänning förvärfvas före inresa och förmedlas genom konsul. Undantagsvis kan ett tillstånd för kortare tid förvandlas till bosättningsstillstånd.

Klagan över förvägrat tillstånd må ej föras.

Utlänning är underkastad anmälnings- och registreringsplikt. Anmälan skall ske omedelbart efter inresan eller ombyte av vistelsort. Registrering sker en gång och fordrar personlig närvaro. I inrikesministeriet föres ett centralregister över utlänningar. Över registreringen erhåller utlänningen ett bevis.

Utlänning kan utvisas, om han ej ställer sig förordningens bestämmelser till efterrättelse eller om hans vistelse i landet befinnes olämplig med hänsyn till statens intressen. Kostnaden för utvisningen skall bestridas av den utvisade. I visst fall må klagan föras över utvisningsbeslut.

Med hänsyn till statens säkerhet eller av politiska, närings- eller hälsovårdsskäl kan ministerrådet tillfälligtvis meddela inskränkande bestämmelser beträffande utlännings inresa, uppehåll, utresa eller genomresa. Dessa inskränkningar kunna avse avstängning av gränstrafiken, förbud att uppehålla sig å vissa områden, rörelsefrihet inom riket eller särskilda kontrollbestämmelser.

Fängelsestraff intill ett år eller böter kunna drabba den, som begagnar falska handlingar, som mot bättre vetande lämnar oriktiga uppgifter, som utan tillstånd överskrider gränsen, som begagnar andras handlingar eller förhjälpser annan att förskaffa sig dylika å andra utställda handlingar i och för legitimation, som följer sig för att undgå utvisning eller återvänder till riket, ehuru han utvisats, och slutligen den, som gör sig skyldig till delaktighet i eller försök till nu nämnd handling. För andra överträdelser är straffet mindre.

Vissa utlänningar kunna befrias från alla eller några av förordningens bestämmelser.

11. Amerikas Förenta Stater.

Bestämmelser om utlänningars tillträde till Amerikas förenta stater innehållas i *Immigration Act of 1924*, den s. k. kvotlagen. Denna lag trädde i kraft den 1 juli 1924 och gäller för obestämd tid.

Amerikas
Förenta
Stater.

Till grund för den begränsning av immigrationen, som är avsedd med lagen, ligger den s. k. kvotprincipen. Det antal personer, som tillåtes immigrera från ett visst land, får ej överstiga en kvot, som erhållits genom en på visst sätt verkställd beräkning. Med immigrant menas varje utlänning, som reser från en plats utanför Förenta staterna med detta land som destination, med undantag likväl av

1) en i främmande regerings tjänst anställd person, hans familj, tjänare och anställda,

2) en utlänning på tillfälligt besök som turist, i affärer eller för nöjes skull,

3) en utlänning stadd på direkt genomresa,

4) en utlänning, som förut lagligen inkommit i landet och reser från en plats i Förenta staterna till en annan genom närliggande främmande land,

5) en bona fide utländsk sjöman, anställd i denna egenskap å till Förenta staterna anländande fartyg, som önskar där temporärt landstiga endast för att söka ny hyra,

6) en utlänning, som äger inresa i Förenta staterna för att endast idka handel i överensstämmelse med ett gällande handels- och sjöfartsavtal.

Immigranterna indelas i quota och non-quota immigranter.

Non-quota immigranter äro följande, nämligen:

1) ett ogift barn under 18 år eller hustrun till en person, som vid ingivandet av den för sådana familjemedlemmars inresa nödvändiga ansökan till Commissioner General of Immigration är amerikansk medborgare och bosatt där i landet,

2) en immigrant, som förut lagligen inkommit i landet och återvänder från tillfälligt besök i annat land,

3) en immigrant, född i vissa amerikanska länder,

4) en immigrant, som under åtminstone två år före ansökan om inresetillstånd har varit präst i något kyrkosamfund och vill resa till Förenta staterna i denna egenskap, eller varit lärare vid skola, akademi, seminarium eller universitet och ämnar besöka Förenta staterna i denna egenskap; likaså en sådan resandes hustru och ogifta barn under 18 år, därest de medfölja eller senare inresa till honom, samt

5) en immigrant, som är bona fide studerande, åtminstone 15 år gammal, som vill inresa utslutande för studier vid skola, college, akademi, seminarium eller universitet.

Alla immigranter, som ej äro att betrakta som non-quota immigranter, äro *quota immigranter*. Det är i lagen särskilt angivet, att en person, som icke i lagen uttryckligen är angiven som non-quota immigrant eller icke-immigrant, icke får lämnas tillträde såsom tillhörande dessa kategorier.

Vid utställande av immigrationsvisa skall företräde lämnas vissa personer, nämligen

1) en quota immigrant, som är ett ogift barn under 21 år, fader, moder, man eller hustru till en amerikansk medborgare, som är minst 21 år gammal, samt

2) en quota immigrant kunnig i jordbruk, hans hustru och hans av honom underhållna barn under 16 år, därest de medfölja eller senare inresa till honom.

De under 1) uppräknade immigranterna hava ingen företrädesrätt över de under 2) angivna. Antalet fall, varå företrädesrätten tillämpats, får ej överstiga hälften av årskvoten.

Ansökan om immigrationsvisum göres hos den amerikanske konsuln. Därvid skola lämnas noggranna personaluppgifter samt uppgifter bl. a. om ändamålet med resan, om sökanden varit i fängelse eller åtnjutit fattigvård och om han eller någon av hans förändrar varit intagen å anstalt för sinnessjuka. Uppgifterna skola bekräftas med ed. Ansökningarna skola granskas av konsuln, som, därest hinder ej möter, i regel utfärdar immigrationsvisum. Dylikt visum utgör bevis för att immigranten tillsvidare godtagits. Enligt lagen skall dylikt visum ej utfärdas, om det av immigrantens uppgifter eller företedda handlingar framgår, att immigranten icke kan vinna tillträde under immigrationslagarna, om ansökningen icke uppfyller givna föreskrifter eller om konsuln har anledning antaga, att immigranten icke kan vinna tillträde. I vissa fall får konsuln utfärda visum först efter bemyndigande av utrikesdepartementet, nämligen då immigranten är under 18 år eller hustru till en i Amerika bosatt amerikansk medborgare och åberopar denna omständighet för tillträde såsom non-quota immigrant eller då immigranten påyrkar företräde till vanligt visum på grund av släktskap med amerikansk medborgare. Även om visum utfärdats, kan immigranten avvisas vid ankomsten till Amerika. Inresetillståndet skall begagnas inom viss tid, högst fyra månader. Immigranten skall innehava pass, vilket dock ej behöver viseras.

Varje utlänning, som ej varit berättigad att inkomma i landet eller kvarstannat utöver medgiven tid, skall utvisas. Tillträde till landet, vilket med-

givits på grund av en undantagsbestämmelse, skall nämligen endast gälla för viss tid och är underkastat vissa villkor.

Lagen innehåller straffbestämmelser för olaglig befordran av immigranter.

Förfalskning av immigrationsvisa, användande av falskt namn i samband med inresa till Förenta staterna, bekräftande med ed av medvetet falska uppgifter m. fl. brott äro belagda med böter intill 10,000 dollars eller fängelse i fem år, eller bådadera.

I lagen givas vissa regler, till utlänningens nackdel, angående bevisbördans fördelning i vissa mål. När en utlänning söker vinna inträde i Förenta staterna, skall det alltid anses åligga honom att bevisa, att ingen exklusionsklausul är tillämplig å fallet, och icke de amerikanska myndigheterna att bevisa motsatsen. I varje deportationsmål mot en utlänning skall denne, för att hindra deportationen, lyckas bevisa, att han inkommit i landet på lagligt sätt, genom styrkande av tiden, platsen och sättet för inresan. Utlänningen skall dock härvid äga tillgång till sitt immigrationsvisum och andra i arbetsdepartementet förvarade handlingar angående inresan.

Bilaga C.

U t k a s t
till
L a g
om utlännings rätt att här i riket vistas.

Häri genom förordnas som följer:

1 KAP.

Om utlännings inresa i riket.

1 §.

Utlänning, som ankommer till riket, skall vara försedd med pass eller, där Konungen förordnat att viss annan legitimationshandling må gälla såsom pass, med sådan handling.

Legitimationshandling, varom i första stycket sägs, skall, där ej Konungen annorlunda förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering).

Skyldighet att vara försedd med legitimationshandling gäller ej för barn under sexton år, som åtföljer vuxen person, om vilken här är fråga.

2 §.

Utlänning, som ämnar antaga arbetsanställning här i riket, äger ej hit komma, med mindre hans legitimationshandling är försedd med visering, som ej innefattar förbud att här antaga sådan anställning, eller med bevis om arbetstillstånd.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket personligen anmäla sig hos polismyndighet i den gräns- eller kustort, dit han från utrikes ort först anländer. Därvid skall utlänningen uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten avfördrar honom. Utlänning, vilkens legitimationshandling ej är försedd med visering eller bevis om arbetstillstånd eller vilkens legitimationshandling är viserad med förbud att här antaga arbetsanställning, åligger därjämte att meddela skriftlig uppgift enligt fastställt formulär om tiden för vistelsen i riket och ändamålet med densamma.

2 KAP.

Om utlännings uppehåll i riket.

4 §.

Beträffande utlännings, som uppehåller sig i riket, skall vad i 1 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet, som för utlänningsars övervakande må finnas nödiga, meddelar Konungen.

6 §.

Det åligger utlännings, som uppehåller sig här i riket, att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar, som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller underordnad polispersonal uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Utlännings äger icke rätt att uppehålla sig här i riket under längre tid än tre månader, med mindre för honom meddelad visering gäller för längre tid eller han därtill erhållit tillstånd (uppehållstillstånd).

8 §.

Upphållstillstånd meddelas av Konungens befallningshavande i det län, där utlänningsen vistas.

Ansökning om uppehållstillstånd skall ingivas eller i betalt brev insändas till polismyndigheten i den ort, där utlänningsen vistas; och åligger det polismyndigheten att med eget yttrande översända ansökningen till Konungens befallningshavande.

9 §.

Upphållstillstånd skall meddelas för viss tid.

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å utlänningsens legitimationshandling. Har denna handling icke inkommit till Konungens befallningshavande, åligger det Konungens befallningshavande att om uppehållstillståndet underätta polismyndigheten, som har att, då handlingen företes, därå teckna bevis om detsamma.

10 §.

Vad i 8 och 9 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ansökning och beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

11 §.

Över beslut i ärende rörande uppehållstillstånd må klagan ej föras.

12 §.

Då utlännings lämnar riket, skall han hos polismyndighet i den gräns- eller kustort, från vilken han avreser, uppvisa sin legitimationshandling.

3 KAP.

Om utlännings rätt till arbetsanställning här i riket.

13 §.

Utlänning äger icke att här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning), med mindre för honom meddelats visering, som ej innefattar förbud att här antaga sådan anställning, eller han därtill erhållit tillstånd (arbetstillstånd).

14 §.

Arbetstillstånd meddelas av socialstyrelsen. Innan beslut meddelas i ärendet angående arbetstillstånd, skall socialstyrelsen, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta yttrande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt inom den ort, där arbetsanställningen skall ske, och bör socialstyrelsen, när skäl därtill äro, bereda sammanslutningar av arbetsgivare och arbetare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att avgiva yttrande.

15 §.

Ansökning om arbetstillstånd må göras av den arbetssökande utlänningen eller ock av arbetsgivare, som önskar anställa utlänningen i sin tjänst. Dylik ansökning skall ingivas eller i betalt brev insändas, om utlänningen befinner sig utom riket, till svensk beskickning eller avlönad svensk konsul i det land, där utlänningen vistas, och i annat fall till polismyndigheten i den ort, där anställningen önskas; och åligger det nu nämnd myndighet att med eget yttrande översända ansökningen till socialstyrelsen.

16 §.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och för viss utlänning samt skall avse visst slag av arbete.

Bevis om arbetstillstånd skall tecknas å utlänningens legitimationshandling. Har denna handling icke inkommit till socialstyrelsen, åligger det styrelsen att om arbetstillståndet underrätta vederbörande beskickning, konsul eller polismyndighet, som har att, då handlingen företes, därå teckna bevis om detsamma.

17 §.

Vad i 14—16 §§ stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om ansökning och beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

18 §.

Arbetstillstånd må, när skäl därtill föreligga, återkallas av socialstyrelsen.

19 §.

Över beslut i ärende rörande arbetstillstånd må klagan ej föras.

4 KAP.

Om avvísning av utlänning, som ankommer till riket.

20 §.

Utländsk zigenare ävensom utlänning, som uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till

annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning, må vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet.

Samma lag vare om annan utlänning, som ankommer till riket för att söka sitt uppehälle, där det skäligen bör antagas, att han saknar möjlighet att här ärligen vinna försörjning.

Har till riket ankommande utlänning, enligt vad för polismyndigheten är känt, varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads- eller bedrägeribrott eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt, och kan det skäligen antagas, att utlänningen skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet, då må ock avvisning ske vid utlänningens ankomst till riket eller omedelbart därefter.

Vad i denna paragraf är stadgat äger ej tillämpning å den, som varit svensk medborgare, men vilkens medborgarrätt genom vistelse utomlands eller eljest gått förlorad; dock att den, som vunnit medborgarrätt i annat land, må avvisas på sådan grund, som i tredje stycket sägs.

21 §.

Söker utlänning, som från riket utvisats, att hit återvända utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, må han vid ankomsten till riket avvisas av polismyndighet.

22 §.

Saknar utlänning behörig legitimationshandling eller är hans legitimationshandling ej försedd med erforderlig visering eller bevis om arbetstillstånd, där så är föreskrivet, eller uraktlåter utlänning att iakttaga vad honom enligt 3 § åligger, eller lämnar utlänning vid fullgörande av anmälningsskyldighet, varom i samma paragraf sägs, mot bättre vetande oriktig uppgift, må han vid ankomsten till riket eller omedelbart därefter avvisas av polismyndighet.

23 §.

Är anledning antaga, att utlänning, som ankommer till riket, till men för rikets säkerhet tjänar främmande makts intressen eller att hans verksamhet eljest är ägnad att skada riket, skall polismyndighet härom ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande, som besluter, huruvida utlänningen skall avvisas eller med honom skall förfaras på annat sätt. I avvakten på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Över beslut, som nu nämnts, må klagan ej föras.

24 §.

Finnes i fall, som i 20—22 §§ sägs, avvisning böra äga rum, skall till utlänningen överlämnas skriftligt besked angående avvisningen med skälen därför; och skall beskedet jämväl innehålla underrättelse om vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra klagan över att han avvisats.

Vill utlänning klaga över avvisningen, äger han hos Konungens befallningshavande anföra besvär, vilka vid talans förlust skola ingivas till Konungens befallningshavande före klockan tolv å trettionde dagen efter det besked angående avvisningen tillställts klaganden; denne likväl obetaget att på eget äventyr i betalt brev till Konungens befallningshavande insända besvären så tidigt, att de dit inkomma inom nämnda tid.

25 §.

Aro besvär anförda över avvissning, skall Konungens befallningshavande infordra polismyndighetens utlåtande så ock avskrift av protokoll vid förhör, som må hava hållits i ärendet, samt av beskedet angående avvissningen, där det samma icke ingivits med besvären.

Sedan infordrade handlingar inkommit, skall Konungens befallningshavande snarast möjligt meddela beslut i ärendet.

Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan ej föras.

26 §.

Avvissning skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Avvisad person skall, så snart ske kan, genom polismyndighetens försorg föras ur riket; och bör den avvisade befordras till det land, varifrån han ankommit hit, där ej särskilda omständigheter däremot föreligga, såsom att landet är avlägset beläget eller att han utvisats därifrån eller att han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

Kan avvissning ej verkställas genast, må intill dess sådant kan ske, utlännningen tagas i förvar av polismyndigheten.

5 KAP.

Om utlännings förpassning ur riket.

27 §.

Kvarbliver utlännning efter utgången av den tid, han äger rätt att vistas här i riket, utan att hava sökt förlängning av nämnda tid, eller underlåter han, efter det sådan ansökning avslagits, att inom skälig tid lämna riket, skall polismyndigheten förelägga honom att inom viss kortare tid avresa från riket. Efterkommer utlännningen ej föreläggandet, skall polismyndigheten härom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande, som äger förordna om utlännings förpassning ur riket. I avvaktan på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten, där särskilda skäl äro, taga utlännningen i förvar eller ställa honom under uppsikt.

Över föreläggande, som nu nämnts, må klagan ej föras.

28 §.

Där i annat fall än i 22 § sägs utlännning uraktlåter att fullgöra honom på grund av denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse åliggande anmälningsskyldighet eller vid anmälan eller i ansökningsärendet, varom i denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse är fråga, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift, eller uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag är eller med stöd av denna lag må i övrigt vara föreskrivet rörande hans vistande här i riket, skall polismyndigheten härom ofördröjligen göra anmälan hos Konungens befallningshavande, som efter omständigheterna må förordna om utlännings förpassning ur riket eller, där sådan förpassning lämpligen icke kan verkställas eller eljest icke finnes böra äga rum, om utlännings ställande under åtal för vad han låtit komma sig till last. I avvaktan på Konungens befallningshavandes beslut äger polismyndigheten vidtaga åtgärd, som i 27 § första stycket sista punkten sägs.

Samma lag vare, där utlännning antager eller innehar arbetsanställning utan att därtill hava erhållit tillstånd.

29 §.

Beslut, varigenom utlänning förklarats skola förpassas ur riket, skall innehålla de skäl, å vilka beslutet grundas; och skall Konungens befallningshavande i beslutet giva till känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut så fort ske kan. Är utlänningen tillstades, skall beslutet muntligen avkunnas för honom.

30 §.

Har beslut meddelats, varigenom utlänning förklarats skola förpassas ur riket, må denne, där han så önskar, dock tidigast å andra dagen efter det beslutet delgavs honom, inför Konungens befallningshavande avgiva förklaring, att han åtnöjes med beslutet. Förvaras utlänningen i häkte, må förklaringen i vittnens närvaro upptagas av tillsyningsmannen eller föreståndaren vid häktet; och åligger det den myndighet, inför vilken förklaring avgivits, att ofördröjligen insända underrättelse därom till Konungens befallningshavande.

Förklaring, varom nu är sagt, må ej återtagas.

31 §.

Vill utlänning, som genom Konungens befallningshavandes beslut förklarats skola förpassas ur riket, överklaga beslutet, äger han sist å åttonde dagen efter det beslutet delgavs honom, till Konungens befallningshavande ingiva sina till Konungen ställda besvär, dock att, där klaganden förvaras i häkte, besvaren må inom tid, som nyss är sagd, ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Tillsyningsmannen är pliktig att ofördröjligen insända besvaren till Konungens befallningshavande.

Vill utlänning, som icke är på fri fot, anföra besvär, åligger det Konungens befallningshavande eller tillsyningsman vid häkte att tillse, att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall Konungens befallningshavande, så fort ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

32 §.

Har den omständighet, varå beslut om utlännings förpassning ur riket grundas, inträffat inom en månad efter det utlänningen ankommit till riket, skall beslutet gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

Beslut om utlännings förpassning ur riket skall genom Konungens befallningshavandes försorg bringas till verkställighet.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, där ej särskilda omständigheter däremot förekomma, såsom att landet är avlägset beläget eller han där sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land, varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet.

I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för beslutets verkställande, skall Konungens befallningshavande i ärendet göra anmälan hos Konungen.

6 KAP.

Om utlännings utvisning från riket.

33 §.

Konungens befallningshavande må meddela, förordnande om utvisning från riket av följande utlänningar, nämligen:

1) zigenare ävensom den, som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den, som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den, som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkessmässigt övan- de av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den, som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dy- lik handel eller för olovlig tillverkning eller försäljning av brännvin eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kring- vandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den, som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete eller ock till fängelse ej under sex månader, så vitt brottets beskaffenhet föranleder till antagande, att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för det brott ej må ske, där ej förhör, som i 34 § sägs, i ärendet hållits, innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straff blivit frigiven;

5) den, som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket under- gått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för brott, varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske.

Vid bedömande, huruvida utvisning bör äga rum, skall skäligen hänsyn tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid, han vistats här i riket. Har den, som gjort sig skyldig till brott, varom i den- na paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före brottets begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för det brott utvisas, där ej synnerliga skäl därtill äro.

Om hemsändande av utlämning, som faller fattigvården till last, är särskilt stadgat.

34 §.

Uppstår fråga om utlännings utvisning av anledning, som i 33 § sägs, skall Konungens befallningshavande föranstalta därom, att utlämningen, så snart ske kan, inställes till förhör inför Konungens befallningshavande; dock må, där utlämning förvaras i kronohäkte, som står under lagfaren tillsyningsmans upp- sikt, förhöret efter Konungens befallningshavandes beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

När omständigheterna därtill föranleda, må Konungens befallningshavande förordna, att utlämningen skall tagas i förvar.

Vid förhör, varom nu är sagt, äger utlämningen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Är han ej på fri fot och säger han sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall Konungens befallningshavande förordna lämplig person att biträda honom.

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter, som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till av- görande. Där fråga är om utlämning, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas, att, så framt ej särskilda hinder möta, ärendet hos Konungens befallningshavande bringas till slut så tidigt, att, där till utvis- ning dömes, densamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

35 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 33 §, skall anmälan därom göras hos Konungens befall- ningshavande. Kan det skäligen befaras, att utlämningen avviker, må polismyn-

digheten taga honom i förvar; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta Konungens befallningshavande.

36 §.

Utslag, varigenom dömes till utvisning, skall innehålla förbud för utlänningen, vid äventyr, som i 43 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall Konungens befallningshavande i utslaget giva till känna vad utlänningen har att iakttaga, där han vill söka ändring i utslaget, samt tillställa honom skriftligt utslag, så fort ske kan. Är utlänningen tillstädes, skall utslaget muntligen avkunnas för honom.

37 §.

Beträffande klagan över Konungens befallningshavandes utslag i ärende rörande utvisning samt i fråga om verkställighet av utvisning skall med undantag av bestämmelsen i 32 § första stycket gälla vad i denna lag stadgas om utlännings förpassning ur riket; dock att vid klagan, som här avses, besvären skola insändas till nedre justitierevisionen.

38 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlänning, som i riket vistas. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen, att förhör i ärendet skall hållas inför Konungens befallningshavande; och gäller i fråga om sådant förhör vad i 34 § tredje och fjärde styckena är stadgat. När omständigheterna därtill föranleda, må utlänningen tagas i förvar.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning, varom i denna paragraf sägs, äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlänningen befordras till land, varest han sannolikt skulle tilltalas eller straffas för politiskt brott.

39 §.

Finner Konungens befallningshavande anledning till utlännings utvisning jämlikt 38 § föreligga, skall Konungens befallningshavande därom göra anmälan hos Konungen. I sammanhang med sådan anmälan äger, när omständigheterna därtill föranleda, Konungens befallningshavande förordna, att utlänningen skall tagas i förvar.

7 KAP.

Ansvarsbestämmelser.

40 §.

Uraktlåter någon att fullgöra honom på grund av denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse åliggande anmälningsskyldighet, straffes med böter från och med tio till och fem hundra kronor.

Lämnar någon vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom i denna lag eller med stöd av denna lag meddelad bestämmelse är fråga, mot bättre vetande oriktig uppgift, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

Har utlänning i annat avseende än i första stycket sägs uraktlåtit att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag är eller med stöd av denna lag må vara föreskrivet rörande hans vistande här i riket, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

41 §.

Antager eller innehar utlänning arbetsanställning utan att därtill hava erhållit tillstånd, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

Till enahanda straff är arbetsgivare förfallen, där han anställer utlänning, som icke erhållit tillstånd att antaga anställningen.

42 §.

Den, som förhjälpes utlänning, vilken icke innehar behörig legitimationshandling, att inkomma i riket, straffes med böter från och med tio till och med fem tusen kronor.

43 §.

Har utlänning, som blivit härifrån utvisad, återvänt till riket utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 32 § angivna grunder.

Den, som skäligen misstänkes för brott, varom i denna paragraf sägs, skall tagas i häkte.

44 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom förmäles i 40—42 §§, fortsätter samma förseelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

45 §.

Förseelse, varom i denna lag är fråga, åtalas av allmän åklagare. Utan förordnande av Konungens befallningshavande må dock ej åtalas förseelse, som avses i 40 eller 41 §.

Åtal för förseelse, som i 40—42 §§ sägs, anhängiggöres i stad vid polisdomstol, därest särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol samt å landet vid allmän domstol. Åtal jämlikt 43 § anhängiggöres vid allmän domstol.

46 §.

Av böter, som ådömas enligt 42 §, tillfalle en tredjedel, dock högst fem hundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. I andra fall än nu sagts skola böter enligt denna lag tillfalla kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av böterna, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 KAP.

Särskilda bestämmelser.

47 §.

Varder utlänning avvisad, ur riket förpassad eller utvisad, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

48 §.

Har utlänning, varom i 20—22 §§ sägs, med fartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana, att befälhavaren bort inse, att

utlänningen skulle komma att härifrån avvisas, är, där sådan åtgärd vidtages, befälhavaren pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land.

49 §.

Har arbetsgivare låtit till riket införskaffa utlänning för att anställa honom i sin tjänst och varder utlänningen avvisad eller ur riket förpassad på grund därav att han ej erhållit tillstånd att antaga arbetsanställning, är arbetsgivaren pliktig ersätta statsverket kostnaden för utlänningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

50 §.

Med polismyndighet avses i denna lag å landet landsfogde eller landsfiskal samt i stad magistrat eller stadsstyrelse, poliskammare, polismästare, stadsfiskal eller chef för detektiv polisavdelning så ock beträffande såväl land som stad annan myndighet eller person, vilken av Konungens befallningshavande särskilt förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar.

51 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket meddela de särskilda bestämmelser, som må finnas nödiga.

I fall, varom i denna paragraf sägs, må Konungen i fråga om utlännings avvisning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

52 §.

Endast i den mån Konungen förordnar äga bestämmelserna i denna lag tillämpning å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning.

Beträffande främmande makters kurirer äger Konungen meddela särskilda föreskrifter.

53 §.

Konungen äger meddela befrielse från skyldighet för utlänning att vara försedd med legitimationshandling och må Konungen i samband därmed meddela de särskilda föreskrifter, som finnas nödiga.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter, som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvisning, förpassning ur riket eller utvisning.

Huru ersättning åt biträde, varom i 34 § sägs, eller åt tolk må bestämmas, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

Genom denna lag upphäves lagen den 14 september 1914 (nr 196) angående förbud för vissa utlännningar att här i riket vistas tillika med de stadganden, vilka utfärdats med stöd av bestämmelse i nämnda lag.

Utlänning, som den 1 januari 1928 vistas här i riket och för vilken visering eller i kungörelsen den 4 september 1926 (nr 411) om övervakande av utlänningar i riket omförmäld uppehållsbok då ej erfordras, skall anses hava erhållit uppehållstillstånd, gällande tills vidare.

Utlänning, som den 1 januari 1928 vistas här i riket och för vilken sådan uppehållsbok, som ovan nämnts, utfärdats att gälla jämväl för tid efter nämnda dag, äger att utan hinder av vad i 7 § stadgas uppehålla sig här i riket under den tid, uppehållsboken är gällande.

Upphållsbok må, när skäl därtill föreligga, återkallas av den polismyndighet, som utfärdat boken, eller av Konungens befallningshavande. Över Konungens befallningshavandes beslut må klagan ej föras.

Utlänning, som sedan den 30 september 1926 vistas här i riket och för vilken visering då icke erfordrades, skall anses hava erhållit arbetstillstånd, gällande tills vidare. Utlänning, för vilken vid nämnda tid visering erfordrades, skall, därest han då innehade visering, som ej innefattar förbud att här antaga arbetsanställning, anses hava erhållit dylikt tillstånd för den tid, viseringen är gällande.

Från denna lags tillämpning äger Konungen medgiva sådant undantag, som må föranledas av bestämmelse i traktat, vilken med främmande makt slutits före lagens trädande i kraft.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 3 mars 1927.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 4 februari 1927, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om utlännings rätt att här i riket vistas*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning hovrättsrådet G. Siljeström.

Förslaget föranledde följande uttalanden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

F ö r s l a g e t i a l l m ä n h e t.

Justitierådet Alexanderson, med vilken *lagrådets övriga ledamöter* i huvudsak instämde:

I likhet med den lag som för närvarande reglerar utlännings tillträde till riket och vistelse härstädes, den vanligen s. k. utvisningslagen av den 14 september 1914, innehåller förslaget (i 51 §) bestämmelse att under krigstid eller då det eljest på grund av särskilda omständigheter provas erforderligt Konungen äger i dessa ämnen förordna så som det finnes nödigt. Förslaget i alla dess övriga delar innefattar alltså den ordning som anses vara den *för normala förhållanden* nyttiga och behövliga; det bör härutinnan följaktligen jämföras icke med vad under närmast föregående tid gällt i kraft av kungörelser, som med stöd av ovannämnda stadgande i 1914 års lag utfärdats för utomordentliga förhållanden, utan med innehållet i denna lag själv. Anställer man en sådan jämförelse med vad som för tretton år sedan ansågs motsvara behovet och rättsuppfattningen, blir det väsentliga resultatet följande.

Enligt 1914 års lag äger utan passtväng envar utlännings fritt tillträde till riket, med undantag av dem som tillhöra vissa element av samhällenas drägg:

bettlare, vaneförbrytare, bondfångare, prostituerade, sutenörer, ävensom av dem som måste antagas sakna möjlighet att här vinna ärlig försörjning. Skyldighet att anmäla sin hitkomst eller under vistelsen härstädes sin vistelseort och adress har utlänningen icke. Han äger kvarbliva här så länge han ej visat sig tillhöra de nyssnämnda samhällsparasiternas kategori eller här gjort sig skyldig till eller befunnits utomlands under de sista fem åren vara dömd för svårare brott eller här idkat olaga gårdfarihandel eller liknande, i vilka fall han kan utvisas med förbud att återkomma; har han fallit fattigvården till last kan han hemsändas. Vid sidan av nyss nämnda, s. k. administrativa utvisning, varom i första instans länsstyrelse äger besluta, tillkommer Konungen rätt till *politisk* utvisning («av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse»). — I fråga om utlännings rätt att här försörja sig genom yrkesutövning gälla enligt näringsförfattningarna vissa inskränkningar, vilka dock med oväsentliga undantag icke innefatta hinder för honom att här taga arbetsanställning hos annan.

Enligt förslaget råder passtväng och där Konungen så förordnar jämväl viseringstväng. Viseringen är tydligen avsedd att meddelas för bestämd tid, varefter förnyelse måste utverkas. Men även ett pass som bereder utlännings tillträde till riket utan förbehåll om visering medför ej rätt till längre uppehåll i riket än tre månader; efter denna tids förlopp erfordras ett av socialstyrelsen meddelat uppehållstillstånd, givet för bestämd tid varje gång. Över vägran att meddela sådant tillstånd må klagan ej föras. Några grunder efter vilka ansökan om uppehållstillstånd skall prövas finnas ej i lagförslaget angivna. De — för övrigt ytterst allmänt hållna — uttalanden som göras i remissprotokollet sakna all motsvarighet i lagtexten. Ej heller antydes att anvisningar i ämnet skola utfärdas i administrativ väg. — Vid hitkomsten skall utlännings genast personligen legitimera sig hos polismyndighet och lämna alla upplysningar som avfordras honom. På kallelse har han under vistelsen här att åter inställa sig och lämna upplysningar som angå hans vistelse i riket. Legitimationshandling skall städse på begäran uppvisas för polispersonal. Övrig anmälningsskyldighet regleras i administrativ författning.

Utläning må enligt förslaget ej här i riket innehava arbetsanställning utan särskilt arbetstillstånd. Sådant meddelas antingen i samband med passvisering av viseringsmyndigheten eller ock av socialstyrelsen. Tillståndet gäller varje gång det meddelas bestämd tid, i förra fallet så länge viseringen gäller, i senare fallet en särskilt utsatt tid. I detta fall kan det emellertid av socialstyrelsen återkallas före den utsatta tidens förlopp. Över beslut i dessa ärenden kan ej klagas. Ej heller i fråga om arbetstillstånd eller dess återkallande finnas några grunder för prövningen angivna i lagen; och tydligen är det ej avsett att därom förordna i administrativ författning. I remissprotokollet angives såsom ledstjärna principen att den svenska arbetsmarknaden bör förbehållas landets egna invånare, vadan prövningen borde gälla huruvida särskilda omständigheter i det föreliggande fallet kunde föranleda ett avsteg från denna grundsats.

Avvisning eller utvisning kan, förutom under de i gällande lag uppställda förutsättningar, äga rum i ett antal nytillagda fall. Sålunda skall naturligtvis hit ankommande utlänning avvisas, om han saknar behörig legitimationshandling. Samma öde drabbar emellertid även den som hitkommer för att söka arbete eller tillträda erbjuden anställning, om han ej redan före inresan försett sig med arbetstillstånd, och vidare den som ej omedelbart fullgör sin anmälningsskyldighet eller vägrar besvara framställd fråga eller besvarar den medvetet oriktigt. I dessa fall utövas avvisningsbefogenheten av underordnad polismyndighet. Men dessutom föreslås rätt för länsstyrelse att på *politiska* grunder avvisa (om det är »anledning antaga att utlänningens verksamhet är ägnad att skada riket»). Över sådan avvisning må klagan ej föras. Såsom nya utvisningsanledningar upptager förslaget: olovlig tillverkning eller försäljning av brännvin samt olaga varuinförsel.

Härjämte har införts en ny form för avlägsnande av utländska element, nämligen förpassning ur riket. Den skiljer sig från avvisning därigenom att den kommer till användning mot utlänningar, som redan någon tid uppehållit sig här, från utvisning därigenom att den icke innefattar förbud att återkomma. Dess uppgift är att trygga genomförandet av de nya tillstånds- och övervakningsreglerna. Sålunda skall den i regel vidtagas mot den som saknar behörig legitimationshandling eller efter tre månaders vistelse här kvarstannat utan stöd av alltjämt gällande uppehållstillstånd. Härjämte kan den, om särskilda skäl föreligga, i stället för straff användas även mot den som utan arbetstillstånd antager eller innehar arbetsanställning eller brister i fullgörande av anmälningsskyldighet eller i avgivande av riktiga uppgifter eller eljest i villkoren för hans uppehåll här. Om utförpassning beslutar länsstyrelsen. Klagan kan föras hos Kungl. Maj:t i statsrådet; men om utlänningen ej redan vistats här en månad eller längre går beslutet i verkställighet utan avvaktan på klagotidens utgång.

Besinnar man vad ovan erinrats, att förslaget i här redovisade delar avser en reglering för vad numera betraktas såsom *normala* förhållanden, gör denna jämförelse ett beklämmande intryck. Den gällande lagen, knappt tretton år gammal, framstår som härrörande från ett förgånget högre kulturskede. I vad utlänningars ställning här i riket angår, har rättsstaten efterträtt av den sociala välfärds- och polisstaten. Lagen av 1914 och det remitterade förslaget vila på diametralt motsatta principer. I ena fallet fritt tillträde och rätt att kvarbo för envar oförvitlig, med rätt tillika att här söka sin ärliga försörjning genom arbetsanställning; ingen särskild övervakning med permanent anmälningsskyldighet; rättsliga garantier mot ingrepp till avlägsnande, med förmånen att i sista hand vädja till landets högsta domstol. I andra fallet beroende vid hitkomsten av lokal myndighets uppfattning rörande utlänningens politiska skadlighet eller oskadlighet, och för det vidare uppehållet härstädes av tillstånd från ett administrativt ämbetsverk, som vid meddelande eller förvägran härav icke är bundet av stadgade normer, icke angiver några skäl och vars beslut är utan appell; ständig övervakning och anmälningsskyldighet; förbud i princip mot arbetsanställning; utförpassning av den, som ej lyckats utverka tillstånd

att kvarstanna, eventuellt även av den, som försyndat sig mot övervakningsföreskrifterna.

Med hänsyn till den läggning förslaget sålunda ansetts böra erhålla kan det visserligen ifrågasättas huruvida rätta tidpunkten är inne att avlösa det nuvarande provisoriet av administrativa författningar, byggda på 18 § i 1914 års lag, med en ny lag med definitiv giltighet. Den i remissprotokollet omförmälda större lättheten för utlännningar att dymedelst vinna kännedom om gällande svenska bestämmelser torde kunna skattas mycket ringa. Och den väsentligt större rättstrygghet, som jämväl säges skola bli en följd, synes alldeles illusorisk i betraktande av att lagen i stort sett skulle innefatta en fullmakt för ett ämbetsverk att med uppehålls- och arbetstillstånd förfara efter vad allmänna nyttighetssynpunkter anses kräva. Hänvisningen till andra länders föredöme är icke heller i och för sig ett alltför avgörande argument vid en tidpunkt, då tillfälligt, men starkt verkande psykologiska faktorer mäktigt bidraga att litet varstades giva statssäkerhetsintressets och den välfärdande socialekonomiska politikens förespråkare tillfälle att även på bekostnad av mänsklighet och billighet få sina synpunkter helt ut beaktade.

Frågan synes alltså väsentligen bli den huruvida de nu såsom »*abnorma*» behandlade förhållandena tack vare tillvaron även av mera permanenta faktorer måste för överskådlig tid framåt betraktas såsom »*normala*». Härvid är det, såsom i remissprotokollet angives, ett moment som långt framför andra tilldrager sig uppmärksamheten, nämligen Förenta staternas nya restriktiva immigrationspolitik och därav följande omflyttningstendenser inom Europas folk. Då dessa omständigheter måste tilläggas en avsevärd betydelse för vårt lands arbets- och invandringsförhållanden, och då den inträdda situationen svårigen kan antagas bli av en snart övergående karaktär, finner jag mig icke kunna avstyrka att förslaget lägges till grund för lagstiftning i ämnet. I vissa delar, vartill jag i det följande återkommer, finner jag emellertid förslaget innefatta bestämmelser som även från dess allmänna utgångspunkter betraktat synas mera än nödigt åsidosätta rättstrygghetens krav.

1 §.

Justitierådet Wedberg, med vilken *regeringsrådet Planting-Gyllenbåga* och *justitierådet Alexanderson* instämde:

Om jämlikt Konungens förordnande ett gemensamt pass utfärdas för makar, skall vardera maken anses vara vederbörligen försedd med pass; ja efter Konungens förordnande skall en hel skara utlännningar kunna i samlad trupp genomresa landet på gemensamt pass, d. v. s. en var i truppen anses vara försedd med pass, ehuru det finnes blott en enda legitimationshandling. Om däremot en utlännings åtföljes av eget eller annans barn under 16 år, skall visserligen barnet alltid finnas antecknat å utlänningsens pass, och detta bör, enligt remissprotokollet, betraktas såsom »tillräckligt». Men förhållandet uppfattas ej så, att barnet är försett med pass, utan har ansetts kräva det undantagsstadgande, som utgör tredje stycket av förevarande paragraf och innebär att barn under

16 år, som åtföljer vederbörligen legitimerad utlänning, är befriat från skyldigheten att vara försett med legitimationshandling.

Detta sätt att ordna barnets rättsställning synes dock i visst hänseende mindre lämpligt och kunna ge anledning till tvekan. Då legitimationshandling ej kräves, ligger det antagande nära att ej heller sådant tillstånd erfordras, varom bevis skall tecknas å legitimationshandling. Förslaget menar törhända också att särskilt uppehållstillstånd ej är av nöden för barnet, men säkerligen är det icke avsett att barnet skall få innehava arbetsanställning utan särskilt tillstånd.

Det är vidare tydligt att lagens regler måste vid tillämpningen i flera hänseenden modifieras såvitt barn angår. Sålunda kan, exempelvis, personlig anmälningsskyldighet ej åligga barn, även om det har sin självständiga legitimationshandling; särskilda bestämmelser erfordras beträffande barn som födas här i riket av utländska föräldrar; o. s. v. (jfr lagrådets uttalande i k. prop. nr 42 till 1913 års riksdag s. 105 f.).

Enligt min tanke är det snarast ägnat att förvilla, om i lagen upptages den enda bestämmelse om barn som här föreslås. Någon olägenhet av passtvångets utsträckande även till barn torde icke vara att befara. Det lärer få ankomma å Konungen att på lämpligaste sätt ordna barnens rättsställning, med begagnande av rätten att medgiva undantag från vissa lagens regler (53 §) och att meddela närmare föreskrifter jämlikt 54 §.

Det hemställles förty att tredje stycket måtte få utgå.

Justitierådet von Seth:

I tredje stycket stadgas, att skyldighet att vara försedd med legitimationshandling ej gäller för barn under 16 år, som åtföljer vuxen person, om vilken i paragrafen är fråga. Barnet avses skola vara antecknat å dens pass, som det åtföljer.

Det låge väl närmast till hands att antaga, att då barnet ej har egen legitimationshandling, det ej heller skall vara underkastat de bestämmelser i lagen, som kräva särskilda tillstånd av beskaffenhet att skola antecknas å legitimationshandling, d. v. s. bestämmelserna om uppehållstillstånd och om arbetstillstånd. Detta lärer också vara förslagets mening, såvitt angår uppehållstillstånd. I fråga åter om arbetstillstånd är saken vid lagtextens tystnad ej fullt så klar. Vissa departementschefens uttalanden giva nämligen anledning antaga, att han närmast tänkt sig, att även barnet för att få antaga eller innehava arbetsanställning måste vara försett med särskilt tillstånd.

Såsom vid granskningen av det förslag i ämnet, som låg till grund för propositionen till 1913 års riksdag, framhölls av det då fungerande lagrådet, lärer det icke vara lämpligt, att dessa förhållanden lämnas alldeles utan bestämmelser i lagen. Det är dock här fråga om rättigheter och skyldigheter, som äro av synnerlig betydelse för individerna.

Jag anser mig alltså böra hemställa, att i förslaget måtte införas bestämmelser i dessa ämnen.

Vad angår det materiella innehållet i dessa bestämmelser lär det icke vara något att erinra mot att sådant barn, som här är i fråga, befrias från skyldighet att söka särskilt uppehållstillstånd. Mera tvivelaktigt ställer sig däremot saken i fråga om arbetstillstånd. Vissa av de skäl, som föranlett kravet på sådant tillstånd, såvitt angår vuxna, kunna vid en ytlig betraktelse synas i lika mån tala för ett motsvarande anspråk mot ifrågavarande minderåriga. En ovillkorlig rätt för dem att antaga arbetsanställning skulle ju kunna leda till att en eller annan inhemsk arbetssökande bleve undanträngd. Söker man se litet djupare på frågan, ställer sig emellertid svaret nog något annorlunda. Det kan ju, särskilt om man begränsar undantaget till sådant barn, som åtföljer person, vilken har arbetstillstånd, ej bliva fråga om någon avsevärdare konkurrens med den inhemska arbetskraften. Ej heller kan det bliva fråga om de mera givande arbetsanställningarna. Och det kan väl t. ex. ej vara riktigt att, då man låtit föräldrarna inkomma i riket och här söka sin utkomst, ställa familjen sämre i försörjningshänseende än inhemska familjer genom att lägga särskilda hinder i vägen för att även barnen kunna bidra till familjens uppehälle. Det synes mig därför, som om, åtminstone då den person barnet åtföljer erhållit arbetstillstånd, barnet bör äga utan särskilt sådant tillstånd antaga och innehava arbetsanställning.

Det nu sagda gäller emellertid endast barn, som åtföljer nära anförvant, och möjligen även barn, som åtföljer någon, som särskilt har hand om dess uppfostran. Barn t. ex., som utan att åtfölja någon av de nu nämnda hava anställning vid ett hit ankommande cirkussällskap, o. s. v. synas mig i alla nu ifrågavarande hänseenden, även det i förslaget uttryckligen berörda, böra likställas med vuxna liksom fallet enligt förslaget skulle bliva med utländska barn, vilka åtfölja svensk man eller kvinna eller inkomma ensamma. Att barnet, om det under vistelsen här fyller 16 år, ej längre kan få intaga någon undantagsställning synes mig klart.

Vill man, på sätt jag hemställer, inskränka det nu i tredje stycket av 1 § upptagna undantaget från skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling till allenast barn under 16 år, som åtföljer vuxen nära anförvant eller uppfostrare, och samtidigt göra de av mig ifrågasatta undantagen för sådant barn från skyldighet att vara försett med särskilt uppehållstillstånd och särskilt arbetstillstånd, kommer det möjligen att finnas lämpligt att sammanföra dessa undantag i en paragraf med plats bland de särskilda bestämmelserna i 8 kap. Denna paragraf borde då innehålla, att barn under 16 år, som åtföljer person, som ovan sagts, ej skall vara underkastat de i lagen förut upptagna bestämmelserna om skyldighet för utlänning att vara försedd med legitimationshandling eller om uppehållstillstånd och, såvitt person, som barnet åtföljer, innehar arbetstillstånd, ej heller bestämmelserna om sådant tillstånd.

2 §.

Lagrådet:

Liksom 1 § ej utsäger något om verkan därav att utlänning ej är försedd med legitimationshandling, så torde även 2 § böra inskränka sig till att

ange det legitimationshandlingen i visst fall skall vara försedd med visering av särskilt slag eller med arbetstillstånd; med andra ord, det bör i 2 § icke heta, att utlänning ej äger hit inkomma. Om påföljden av att legitimationshandling saknas eller icke uppfyller de i 1 kap. uppställda fordringarna stadgas i annat sammanhang (22 §, jfr 27 §).

Mindre tillfredsställande är att 2 § rör sig med de tekniska termerna arbetsanställning och arbetstillstånd utan att hänvisa till 13 och 14 §§, där dessa termer först få sin förklaring.

Enligt 2 §, jämförd med 13 §, skall befogenheten att utfärda handling, innefattande arbetstillstånd, vara fördelad på skilda myndigheter, beroende på om utlänningens pass är underkastat viseringstvång eller icke. I det förra fallet ligger befogenheten i fråga hos den myndighet, som visarar passet, i det senare åter, som redan nu blivit och är avsett att än mera bliva regelfallet, hos socialstyrelsen. Då sistnämnda myndighet både enligt sakens natur och enligt förslagets syfte skall äga den egentliga befattningen med reglering av den utländska arbetskraften, synes det egendomligt att icke styrelsen, på sätt den själv föreslagit, får beslutanderätten för alla fall sig tillagd; och i synnerhet förefaller det irrationellt, att uppdelningen av denna befogenhet sker efter en till synes så ovidkommande grund som den från vilket land den arbetssökande kommer. Departementschefen har väl erinrat att frågan, huruvida undersåte i viseringspliktigt land skall få hit inkomma och här vistas, är av natur att böra tillhöra utrikesdepartementets avgörande. Men saken gäller ju icke uppehållsutan arbetstillståndet. Att finna en sådan form för ärendets behandling, att fördelningen av beslutanderätten i dessa båda frågor å två skilda myndigheter icke behöver medföra någon tunga för den sökande, synes icke erbjuda större svårigheter.

Vinner denna erinran icke beaktande, synes emellertid det naturliga vara att tillstånd till arbetsanställning, även då det meddelas av viseringsmyndighet, skall vara ett uttryckligt sådant och avse visst slag av arbete. Iakttages detta, inverkar det på avfattningen av 13 §.

7 §.

Lagrådet:

Paragrafens lydelse synes ägnad att ingiva den föreställningen, att utlänning, som vistas här med stöd av ett viseringstvång underkastat pass, skulle efter utgången av viseringens giltighetstid kunna välja emellan att utverka förnyad visering eller att hos socialstyrelsen förskaffa sig uppehållstillstånd. Då detta, enligt vad av remissprotokollet framgår, icke är stadgandets avsedda innebörd, torde en jämkning i uttryckssättet böra vidtagas. Motsvarande erinran gäller vad i 13 § sägs om arbetstillstånd.

8 och 9 §§.

Lagrådet:

Institutet uppehållstillstånd är både till namnet och saken nytt även i förhållande till den hittillsvarande provisoriska regleringen. Så länge viserings-

tvång gällde, fungerade dock detta på tämligen motsvarande sätt. Sedan detta tvång i förhållande till det stora flertalet med oss i närmare samfärdsel stående kulturstater bortfallit, innebär införande av uppehållstillstånd i realiteten tvångets återupplivande, ehuru begränsat till att icke gälla inresan och tre månaders vistelse i landet. Upphållstillstånd fordras dels för den, som innehar sådant pass, i fråga om vilket viseringstvång ej gäller, och dels för den, som saknat möjlighet att förse sig med pass, men av svensk myndighet utrustats med »annan legitimationshandling» av beskaffenhet att ej behöva visas (1 § i förslaget; »uppehållsbok» enligt gällande kungörelse om övervakning av utlänningar).

Om grunderna för visering och utfärdande av uppehållsbok har i kungörelserna i ämnet alltsedan 1920 varit stadgat, att hänsyn skall tagas, förutom till uppgivna ändamålet med vistelsen härstädes och andra omständigheter, särskilt till längden av den tid, utlänningen redan vistats i riket. I 1922 års kungörelse som år 1923 erhöll förlängd giltighet tillades, att om utlänningen inkommit före den 1 januari 1920 och därefter utan längre avbrott vistats här, visering eller uppehållsbok skall givas, så framt ej särskild anledning till anmärkning mot honom förekommer. Detta tillägg bortföll i senare kungörelser. I de båda sista kungörelserna (av den 11 december 1925 och den 4 september 1926) föreskrives emellertid, att för utlänning, som utan längre avbrott vistats här under minst tre år, visering eller uppehållsbok bör i allmänhet gälla tills vidare (viseringen dock ej längre än själva passet gäller); och uppenbarligen åsyftar denna bestämmelse att vara ett uttryck för att utlänningen kan räkna på att få kvarstanna, så länge icke anledning till anmärkning mot honom yppats eller hans levnadsförhållanden undergått avsevärd förändring.

Upphållstillstånd enligt förslaget skall alltid meddelas för viss tid. I remissprotokollet uttalas den uppfattning, att utlänningens rättstrygghet därigenom blir större än om det gäves blott tills vidare. Gällande kungörelse utgår, såsom nyss visats, från en motsatt förutsättning. I viss mån förklaras denna olikhet i uppfattningen därav, att visering och uppehållsbok, även då de äro givna på viss tid, kunna enligt kungörelsen återkallas, »när skäl därtill äro», medan detta ej är förhållandet med uppehållstillstånd. Men i övrigt måste omdömet om vilket system innefattar den större förmånen bero på hur lång den tillåtna uppehållstiden tillmätas. Härom säges i remissprotokollet blott att för utlänning, som under lång tid utan anmärkning vistats här, bör tillståndet kunna avse en längre tid. I lagtexten finnes emellertid ingen antydning vare sig härom eller ens om att vid bedömandet av frågan, huruvida nytt uppehållstillstånd överhuvud skall beviljas, hänsyn skall tagas till den redan förflutna vistelsedagens längd. Väl kan det sägas ligga i sakens natur att så bör ske. Men det synes dock icke tillfredsställande, att lagen icke innehåller några som helst direktiv; situationen är tillräckligt prekär ändå för en främling, vars enskilda välfärd måst lämnas till en administrativ myndighets fria avvägande mot det egna samhällets intressen. Lagens tystnad i förevarande avseende gör sig särskilt märkbar vid jämförelse med stadgandena i 28 och 33 §§ om utförpassning på grund av underlåtenhet att iakttaga övervakningsföreskrifter och andra

särskilt stadgade villkor för vistelsen härstädes och om utvisning, där det föreskrives att skälig hänsyn skall tagas till utlännings levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats i riket — en bestämmelse som, vad utvisning angår, influtit i gällande lag i anledning av tidigare erfarenheter om behovet.

Lagrådet hemställer, att 8 och 9 §§ sammanföras till en paragraf och att i en ny paragraf närmast efter 10 § införas stadganden, att vid bedömande såväl huruvida uppehållstillstånd skall meddelas eller tiden därför förlängas som ock vilken tid tillståndet eller förlängningen skall gälla skälig hänsyn skall tagas, förutom till omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningsen utan längre avbrott vistats i riket, ävensom att där vistelsen omfattat minst tre år, uppehållstillstånd eller förlängning ej må vägras, där ej särskilda skäl äro.

Till frågan om uppehållsrätt för utlänningsen, som redan nu vistas i riket, återkommer lagrådet vid övergångsbestämmelserna.

14 §.

Lagrådet:

Det hemställs att här måtte omedelbart utsägas, att utan arbetstillstånd må utlänningsen ej heller här i riket utöva verksamhet, som föranledes av tjänsteställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande. Lämpligt vore ock om genom redaktionell jämkning i övriga delar av lagförslaget stadgandet om motsvarande tillämpning kunde göras helt överflödigt; i varje fall borde 2 § kunna omformuleras så, att den motsvarande tillämpningen endast behövde gälla bestämmelser, som i lagen följa efter nu förevarande paragraf.

16 §.

Lagrådet:

Att arbetstillstånd skall vara personligt eller, såsom det här heter, meddelas för viss utlänningsen framgår otvetydigt av tidigare bestämmelser i förslaget och bör desto mindre särskilt betonas som därav måhända kunde föranledas den oriktiga tolkning, att uppehållstillstånd skulle kunna givas så att säga i klump för en mer eller mindre obestämd och vidsträckt kategori av främlingar.

18 §.

Justitierådet Alexanderson, med vilken *justitierådet Wedberg* instämde:

Till stöd för den här meddelade bestämmelsen anföres i remissprotokollet att förhållandena på arbetsmarknaden kunna hava undergått sådan förändring, att det ur allmän synpunkt kan vara lämpligt eller nödvändigt att återkalla meddelat arbetstillstånd. Å andra sidan framhålles, att genom att arbetstillstånd alltid meddelas blott för bestämd tid socialstyrelsen kommer att tid efter annan taga under omprövning huruvida anledning föreligger att vägra nytt arbetstillstånd.

Särskilt i betraktande därav att arbetssökande som ej på förhand utverkat

socialstyrelsens arbetstillstånd skola hejdas redan vid gränsen, kan jag icke hålla för sannolikt att styrelsen utsättes för en sådan moralisk pression, att den frestas att meddela arbetstillstånd i avsevärt större utsträckning än arbetsmarknaden under den utmätta tillståndstiden befinnes kunna tåla. Jag hemställer därför, att till undanröjande av ett enligt mitt förmenande icke nödvändigt otrygghetsmoment för den här arbetande utlännings paragrafen måtte utgå.

20 §.

Lagrådet:

Om det i tredje stycket finge heta, att avvisning må »ske som nyss sagts», bleve därmed angivet icke blott *när* utan också — vad nu lämnas osagt — *av vem* utlännings må avvisas. För vinnande av överensstämmelse med nu gällande terminologi bör i fjärde stycket »medborgarrätt» utbytas mot »medborgarskap».

21 §.

Lagrådet:

Utvisning, som vidtagits enligt 24 eller 25 § i kungörelsen den 4 september 1926 eller motsvarande stadganden i äldre kungörelser, torde icke äga annan rättsverkan än som enligt förslaget tillkommer förpassning och således ej innefatta förbud att åter inkomma i riket, något som bestyrkes därav att i kungörelsen väl hänvisas till 1914 års lag i fråga om verkställighet av utvisningen, men ej i fråga om dess rättsverkan (jfr ock lydelsen av 15 § i gällande lag).

I enlighet härmed torde paragrafens lydelse böra jämkas.

22 §.

Justitierådet Wedberg:

Det nära sambandet mellan bestämmelserna i 1 kap. och i förevarande paragraf skulle komma bättre till synes, om vad här sägs om behörig legitimationshandling och om arbetstillstånd uttrycktes därmed att utlännings icke är försedd med legitimationshandling som i 1 och 2 §§ sägs, om vidare paragrafen finge inleda kapitlet och om detta i sin helhet flyttades upp närmast efter det första, i vars rubrik ordet »inresa» borde utbytas mot »ankomst till riket».

I anslutning till vad jag nu yttrat vill jag ock hemställa att, till undvikande av tvetydighet, orden »behörig legitimationshandling» i 27 och 42 §§ måtte utbytas mot »legitimationshandling som i 1 § sägs» och att i 4 § måtte direkt utsägas att utlännings, som uppehåller sig här i riket, skall vara försedd med dylik legitimationshandling.

23 §.

Justitierådet Alexanderson:

Gällande lag bygger på den viktiga principen att underordnade administrativa myndigheter äga inskrida mot utlännings tillträde till riket eller vistelse härstädes endast försåvitt det gäller att utestänga eller avlägsna socialt skad-

liga eller olämpliga element: förbrytare, samhällsparasiter, försörjningsodugliga. Inskridande av politiska grunder tillkommer däremot endast Kungl. Maj:t. Mot den oväsentliga modifikation häri som förslaget 21 § möjligen kan för vissa fall anses innefatta, i det att polismyndighet skall kunna avvisa en förut, låt vara av politiska grunder, utvisad person i stället för att befordra honom till häktning, åtal och straff, synes intet vara att invända. Det mycket allvarsamma avsteg från principen som stadgandet i förevarande paragraf innebär har jag däremot icke kunnat finna motiverat av något tvingande behov. Det må erinras att det här gäller normala förhållanden. Finner Konungen en mera övergående situation kräva särskilda mått och steg, är det honom enligt 51 § obetaget att för den tid den fortvarar åt länsstyrelserna uppdraga en politisk avvisningsrätt sådan som den här föreslagna.

Jag hemställer således att paragrafen får utgå ur förslaget.

Vinner denna hemställan ej avseende, synes det i allt fall nödvändigt att, i motsats till förslaget ståndpunkt, stadga klagorätt för den avvisade hos Kungl. Maj:t i statsrådet, varjämte orden »eller med honom skall förfaras på annat sätt», vilkas innebörd synes oklar, lära böra uteslutas.

Regeringsrådet Planting-Gyllenbåga, med vilken *justitierådet von Seth* instämde:

Den åtgärd, varom här är fråga, är av så pass allvarlig art för utlänningsen och på samma gång äro förutsättningarna för densamma så vagt angivna i lagtexten, att det synes obilligt att betaga utlänningsen rätt att söka ändring i Konungens befallningshavandes beslut. Jag instämmer förty i vad justitierådet Alexanderson härutinnan alternativt hemställt, och är jag ense med honom jämväl i vad angår uteslutande av orden »eller med honom skall förfaras på annat sätt».

Justitierådet Wedberg:

Att en utlänningsen bör kunna av politiska grunder icke blott utvisas utan också redan vid ankomsten avvisas torde vara i sin ordning. Men goda skäl synas tala för att sådan avvisning får, i likhet med den politiska utvisningen, beslutas endast av Konungen. Det hemställes förty att paragrafen måtte ändras därhän att Konungens befallningshavande, när anmälan inkommit, till Konungen hemställer om utlänningsen skall avvisas eller ej. Förutom de ytterligare jämkningar i denna och följande paragrafer som en sådan ändring måste föranleda, torde tillika en omgruppering av bestämmelserna lämpligen böra vidtagas så, att i en paragraf närmast efter 20—22 §§ sättas första styckena i 24 och 26 §§, därefter likaledes i en paragraf andra stycket i 24 § och hela 25 §, vidare 23 § och slutligen de båda senare styckena i 26 §.

27 §.

Lagrådet:

Till förebyggande av den tolkning att Konungens befallningshavande skulle ovillkorligen vara pliktig att under de i paragrafen angivna förutsätt-

ningarna förordna om utlänningsens förpassning ur riket, torde »äger» böra ersättas med »må» (jfr t. ex. 22 §).

28 §.

Lagrådet:

Större överskådlighet och reda skulle vinnas, om uppräkningsordet finge börja med vad nu utgör 3) och om 1) och 4), vilka blott äro specialfall av 3), helt utelämnades. Tillika borde förbehållet i 3) angivas med orden »i annat avseende än i 27 § beröres» och orden »rörande hans vistande här i riket» utgå.

33 §.

Lagrådet:

Under 3) i denna paragraf hava tillagts ett par nya utvisningsanledningar. Den som under de närmast förflutna två åren här i riket genom lagakraftvunnet utslag dömts för olovlig tillverkning eller försäljning av brännvin eller för olovlig varuinförsel, må kunna utvisas. Mot förslaget lydelse, i vad det gäller det förra av dessa båda huvudslag av förseelser, synes kunna riktas den anmärkningen, att den är i flera avseenden för snäv, i det den ej innefattar olaga mäskeberedning eller innehav av mäske eller olovlig befattning med olovligen tillverkat eller infört brännvin, ej heller olaga försäljning av eller annan olovlig befattning med vin och andra spritdrycker än brännvin — sistnämnda ord torde nämligen såsom lagteknisk term endast i förordningen om brännvinstillverkning äga en vidare innebörd än i allmänna språkbruket. Att giva en ej alltför invecklad och likväl korrekt beteckning för de förseelser, som här böra åsyftas, är förenat med vissa svårigheter på grund av att hithörande författningar hava skiftande terminologi och delvis blott provisorisk giltighet. Måhända kunde emellertid stadgas, att den må utvisas, som dömts för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av spritdrycker eller vin eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker. En sådan bestämmelse komme att omfatta jämväl olovlig införsel av nämnda drycker, och det hemställes huruvida tillräckliga skäl böra anses föreligga för att, såsom förslaget innehåller, låta jämväl smuggling av andra varor drabbas av en så sträng påföljd som utvisning.

40 och 41 §§.

Lagrådet:

För vinnande av större reda hemställes, under hänvisning till vad som yttrats vid 28 §, att 40 § måtte få innehålla, jämte det nuvarande första stycket, hela 41 § och att såsom närmast följande paragraf sättas nuvarande andra och tredje styckena i 40 §, med omkastad ordning. I samband härmed torde nuvarande tredje stycket i 40 § böra jämkas så som förordats beträffande dess motsvarighet i 28 §, dock att förbehållet finge gälla »annat avseende än i 27 och 40 §§ beröres»; och nuvarande första och andra styckena borde erhålla en förenklad lydelse. Första stycket i 41 § angår efter

orden blott överträdelse av 13 §; att även överträdelse av 14 § är på lika sätt straffbar, uttryckes i förslaget genom den i samma paragraf givna regeln om »motsvarande tillämpning». Då ett stadgande i kapitlet om ansvarsbestämmelser icke bör, på grund av föreskrift i tidigare kapitel, äga större räckvidd än dess egen avfattning anger, hemställes, att första stycket i 41 § måtte få handla om att utlänning överträder vad i 13 eller 14 § är stadgat. Straffbestämmelsen i andra stycket av 41 § synes böra riktas mot den, som här i riket har utlänning i sin tjänst oaktat denne icke är berättigad innehava anställningen.

43 §.

Lagrådet:

Vad härförut anmärkts i fråga om 21 § äger motsvarande giltighet beträffande förevarande paragraf.

46 §.

Lagrådet:

Det torde knappast finnas större behov av att genom medgivande av andel i böterna egga åklagarmyndigheterna till ingripande i fråga om förseelser, som avses i 42 §, än beträffande övriga i förslaget omförmälda förseelser. Det hemställes förty om sådan ändring i paragrafen, att alla böter enligt den föreslagna lagen komma att tillfalla kronan.

49 §.

Lagrådet:

I överensstämmelse med vad som yttrats beträffande andra stycket i 41 § hemställes, att i nu förevarande paragraf ordet »arbetsgivare» måtte undvikas.

50 §.

Lagrådet:

Den befogenhet, som tillkommer den av Konungens befallningshavande särskilt förordnade, lär väl böra innefatta rätt att avfordra utlänningen upplysningar, men däremot icke rätt att vidtaga en så kraftig åtgärd som avvisning. Detta torde klarare framgå, om det stadgades, att Konungens befallningshavande jämväl äger förordna annan att vara polismyndighet i de avseenden, varom i 3 och 6 §§ förmäles.

52 §.

Lagrådet:

Stadgandet i andra stycket torde icke tydligt angiva vad som avses med det samma eller att bestämmelserna i lagen överhuvud taget icke skola äga tillämpning beträffande främmande makters kurirer, utan att i fråga om dem skola gälla de särskilda bestämmelser Konungen meddelar.

53 §.

Lagrådet:

Någon jämkning av ordalydelsen i första och andra styckena synes önskelig till tydligare utmärkande, att här ej endast är fråga om dispensrätt för enskilda fall.

Promulgationsbestämmelserna.

Lagrådet:

Till stadgandet om ikraftträdandet synes, i analogi med vad som iakttogs beträffande 1914 års lag, böra fogas det förbehåll, att de nytillkomna utvisningsanledningarna i 33 § under 3) ej skola gälla, om brottet begåtts före lagens ikraftträdande. Ätminstone torde så böra ske i fråga om annan olovlig varuinförsel än av vin och spritdrycker, därest denna utvisningsanledning bibehålles.

I första stycket av övergångsbestämmelserna torde tydligare böra uttalas, att bibehållandet av äldre stadgandens giltighet gäller ådömande av ansvar för förseelser, som begåtts före den 1 januari 1928, samt tilläggas, att därest jämlikt 25 § kungörelsen den 4 sept. 1926 anledning till utlännings utvisande uppkommit under nämnda kungörelses giltighetstid, må förpassning av utlänningen ur riket vidtagas, såvida förutsättningar motsvarande de i 28 § angivna äro för handen.

I fråga om uppehållsrätt i riket för sådan utlännings, som redan vid lagens ikraftträdande vistades här, innehålla andra och tredje styckena vissa bestämmelser. Av dem framgår, att innehavare av pass, som redan före nämnda tidpunkt var viseringsfritt, ej är underkastad skyldighet att vara försedd med uppehållstillstånd, så framt han inkommit till riket före mars månad 1927. Gällde åter för passet viseringstvång, fortfar detta; bortfaller efter lagens ikraftträdande viseringstvånget, kommer det även i fråga om dessa tidigare inkomna att ersättas av krav på uppehållstillstånd. Detsamma gäller innehavare av identitetscertifikat. För den ej ringa kontingent slutligen, som är innehavare av uppehållsbok, ställer sig saken olika, allt eftersom boken är utfärdad att gälla tills vidare eller för bestämd tid. Den senare kategorien utlännings faller utan vidare efter den bestämda tidens utgång under nya lagens regler, vilket torde innebära, att för dem fordras visum eller uppehållstillstånd, allt eftersom den nya legitimationshandling, som träder i uppehållsbokens ställe är underkastad viseringstvång eller ej. De slutligen, vilkas uppehållsbok gäller tills vidare, äro beroende av att den ej återkallas, vartill polismyndighet, vars beslut synes kunna överklagas hos länsstyrelsen, eller ock länsstyrelse, vars beslut däremot är inappellabelt, har befogenhet. Sådant återkallande synes jämlikt 27 § normalt få utförpassning till följd. Det torde varken vara avsett eller överensstämmande med ordalagen i nämnda paragraf, att socialstyrelsen efter en dylik återkallelse skall äga meddela uppehållstillstånd.

Den grundsats, som enligt remissprotokollet tillämpats vid uppställande av dessa regler är, att tidigare inkommen utlänning ej borde för sin rätt att fortfarande vistas här vara underkastad villkor, som icke gällde vid inflyttningen. Att den tidslängd, under vilken utlänning redan uppehållit sig i riket, borde utöva inflytande vid bedömningen har däremot ej kommit till uttryck vid lagtextens utformning lika litet som i lagens 8 §.

Lagrådet vill ifrågasätta, huruvida skäl förefinnas för att, sedan socialstyrelsen i övrigt anförtrotts handhavande av frågor om uppehållsrätt, det alltjämt skall tillkomma länsstyrelse och lokala polismyndigheter att besluta om indragning av uppehållsbok, som är given tills vidare.

Överflyttas handläggningen av dessa frågor till socialstyrelsen och iakttages tillika vad lagrådet vid 8 och 9 §§ hemställt, torde det icke vara nödigt att — vad eljest borde ske — jämka övergångsbestämmelserna till större trygghet för innehavare av uppehållsbok ävensom passinnehavare, som före lagens ikraftträdande inkommit men först senare upphört att vara viseringspliktig.

Ur protokollet:

Oskar Adelson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för social- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyrén, lagrådets den 3 mars 1927 avgivna utlåtande över det den 4 februari 1927 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om utlännings rätt att här i riket vistas*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Inom lagrådet har en ledamot, med vilken övriga ledamöter förklarat sig i huvudsak instämma, till det föreliggande förslaget anknutit vissa uttalanden, vilka giva uttryck för en stark misstämning inför utsikten att i vårt land skall komma till stånd en lagstiftning av här ifrågasatt innehåll. Då den kritik, vilken sålunda i allmänna drag ägnats förslaget, dock icke lett till dess avstyrande i huvudsakliga delar, lärer härav få slutas, att förslagets genomförande uppfattats såsom påkallat av omständigheternas tvång, inför vilket även djupt grundade betänkligheter måste falla. I mycket finnes häri överensstämmelse med den syn på detta spörsmål, vilken angavs vid remissen till lagrådet. Vid sådant förhållande saknar jag anledning att nu närmare än som förut skett utveckla de skäl, vilka enligt min mening kräva lagstiftningsåtgärder i den av förslaget anvisade riktningen. Vissa uttalanden inom lagrådet i fråga om förslagets allmänna läggning och innebörd kunna dock icke av mig lämnas utan gensaga.

I det åsyftade yttrandet inom lagrådet har företagits en genomgående jämförelse mellan det remitterade förslaget och den gällande lagen i ämnet av den 14 september 1914. Med anledning av de vittgående slutsatser, som dragits av denna jämförelse, må anmärkas, att 1914 års lag dock berör allenast en del av det område, som nu skulle underkastas rättslig reglering. Nämda lag tillkom för att tillgodose behovet av regler i lag för utvisningsförfarandet såväl ur allmän synpunkt som med hänsyn till den enskildes rättssäkerhet. Härutinnan saknades förut varje lagstiftning. De regler, som i detta avseende upptogos i 1914 års lag, skola enligt det remitterade förslaget i allt väsentligt kvarstå. Men frågan om den allmänna immigrationslagstiftning, som det remitterade förslaget därutöver inbegriper, utgör en annan sida av problemet, vilken vid tiden för

tillkomsten av 1914 års lag ingalunda av statsmakterna lämnades obeaktad, ehuru förhållandena då främst syntes påkalla de åtgärder, som genom samma lag vidtogos. Nästan omedelbart efter lagens tillkomst måste dock anlitas den däri lämnade möjligheten att i administrativ ordning sörja för erforderliga föreskrifter rörande en allmän kontroll av utlänningars inflyttning och vistelse här i landet. Då tiden nu funnits vara inne att med fasta lagbestämmelser ersätta dessa tillfälligt givna föreskrifter, måste tydligen frågans bedömande ske även från andra utgångspunkter än 1914 års lagstiftning i och för sig kan erbjuda.

Om förslaget har i det nu berörda yttrandet fällt det omdöme, att det i fråga om utlänningars ställning här i riket betecknar, att 'rättsstaten efterträtts av den sociala välfärds- och polisstaten'. Omdömet synes vara väsentligen grundat därpå, att erforderliga bestämmelser till ledning för vederbörande administrativa myndigheters handhavande av dem förelagda uppgifter skulle saknas, varigenom rättstrygghetens krav i vissa avseenden skulle mer än nödigt åsidosättas.

Lagrådet torde att döma av sagda uttalande och dess egna ändringsförslag mindre hava haft att erinra mot den ifrågavarande lagstiftningens huvudgrunder än mot det förhållandet, att enligt lagrådets förmenande alltför vidsträckt utrymme lämnats de administrativa myndigheterna vid lagens tillämpning. Med hänsyn till det remitterade förslagets motivering, som uppenbarligen ock bör tjäna till ledning för en blivande tillämpning, kan jag icke tillerkänna detta lagrådets omdöme berättigande i den allmänna form, vari det framkommit; i vissa fall vill jag emellertid föreslå iakttagande av lagrådets anmärkningar antingen medelst upptagande i lagen av mera bestämda direktiv eller genom att låta därur utgå bestämmelser, vilka vid tillämpning skulle kunna i enstaka fall befaras leda till osäkerhet eller ojämnhet. Särskilt efter dessa jämkningar synas mig farhågorna för att den ifrågavarande lagstiftningen skulle äventyra utlänningarnas rättstrygghet komma att sakna fog. Icke heller torde lagrådet avse att fränkänna ett samhälle egenskapen av rättsstat, därför att det med hänsyn till egna sociala förhållanden och välfärdsintressen genom lag reglerar utlänningars vistelse och näringsverksamhet i riket samt till sina administrativa myndigheter överlämnar kontrollen över lagens efterlevnad. Även om dessa myndigheters beslut i vissa fall icke kunna överklagas, handla de dock under ansvar och äro i sin verksamhet underkastade tillsyn. Det torde ock kunna förväntas att, därest en godtycklig tillämpning i något fall skulle kunna påvisas, ett sådant tillvägagångssätt icke skall undgå att röna ogillande i den allmänna rättsuppfattningen.

Jag övergår härefter till de uttalanden, till vilka lagrådets granskning i särskilda delar av förslaget giva mig anledning.

Beträffande 1 § hava tre av lagrådets ledamöter hemställt om uteslutande av stadgandet i tredje stycket, att barn under sexton år, som åtföljer vederbörigen legitimerad utlänning, ej är skyldigt att vara försett med legitimationshandling. En ledamot har föreslagit, att undantaget från skyldigheten att vara försedd med legitimationshandling skulle inskränkas till allenast barn

under sexton år, som åtföljer vuxen nära anförvant eller uppfostrare, samt att barn, som nu nämnts, ej skulle vara underkastat bestämmelserna om uppehållstillstånd, och så vitt person, som barnet åtföljer, innehar arbetstillstånd, ej heller bestämmelserna om sådant tillstånd. Med hänsyn till vad lagrådets flesta ledamöter härutinnan anfört och då, jämväl med bibehållande av det ifrågavarande stadgandet, vissa ytterligare föreskrifter för ordnande av barnens ställning äro erforderliga, har jag ansett lämpligast att det överlämnas åt Kungl. Maj:t att med stöd av 53 § i det remitterade förslaget meddela samtliga de bestämmelser, som i detta ämne påkallas. Jag har alltså funnit mig böra föreslå, att ifrågavarande stycke utgår.

Vid 2 § har lagrådet ifrågasatt, huruvida icke socialstyrelsen borde få sig anförtrodd befogenheten att meddela arbetstillstånd jämväl för utlännningar, som äro underkastade viseringstväng. Jag har icke ansett mig böra härutinnan frångå det remitterade förslaget. Beträffande dessa utlännningar måste den fordran uppställas, att utrikesdepartementet vid meddelande av visering äger, oberoende av annan myndighets prövning, taga hänsyn till samtliga på frågans avgörande inverkan omständigheter. Såsom i remissprotokollet framhållits måste det jämväl i och för sig betraktas som en olägenhet att avgörandet i dessa hänseenden ligger hos skilda myndigheter. Däremot anser jag i likhet med lagrådet, att tillstånd till arbetsanställning, även då det meddelas av viseringsmyndighet, skall vara uttryckligt och avse visst slag av arbete. Närmare bestämmelser härom torde emellertid, såsom skall vara fallet med övriga föreskrifter om visering, böra meddelas i administrativ ordning.

Vid 8 och 9 §§ har lagrådet hemställt, att i lagen måtte införas ett särskilt stadgande av innehåll, att vid bedömande av fråga om uppehållstillstånd skälig hänsyn skall tagas jämväl till längden av den tid utlännningen utan längre avbrott vistats i riket, ävensom att, där vistelsen omfattat minst tre år, uppehållstillstånd eller förlängning därav ej må vägras, där ej särskilda skäl äro.

Emot upptagande i lagen av ett dylikt stadgande har jag, såvitt angår dess förra del, icke något att erinra; därigenom skulle blott återgivas den uppfattning, åt vilken tillförordnade departementschefen vid remissen givit uttryck i fråga om grunderna för prövning av ansökningar om uppehållstillstånd. Däremot har jag icke kunnat undgå att finna det betänkligt att, på sätt därjämte förordats, införa en bestämmelse, som skulle innefatta en formlig utfästelse att endast i undantagsfall uppehållstillstånd komme att förvägras, där utlännningen vistats här i landet under tre år. Något behov lär näppeligen föreligga att utöver det allmänna direktiv, den nya paragrafen kommer att innehålla, särskilt understryka dessa utlännings befogade anspråk på skäligt beaktande av deras längre uppehåll i landet. En bestämmelse av angivet innehåll torde för att icke förfela sitt ändamål påkalla ett stadgande, att i regel jämväl arbetstillstånd bör meddelas för den tid det fortsatta uppehållet skall avse. En sådan konsekvens har dock icke heller lagrådet dragit, uppenbarligen av den anledning att jämväl lagrådet ansett icke tillrådligt att binda den beslutande myndigheten vid en dylik anordning. En nära liggande följd härav bleve sannolikt

den, att myndigheten, till förebyggande av en oberäknelig inverkan på arbetsmarknaden, funne sig hänvisad till att begränsa uppehålls- och arbetstillstånd till kortare perioder än eljest skulle bliva fallet. Men oavsett nu antydda samband skulle otvivelaktigt ett stadgande av det innehåll lagrådet föreslagit lätt kunna medföra, att den beslutande myndigheten i syfte att bevara sin handlingsfrihet i allmänhet komme att bevilja allenast kortare uppehållstillstånd, vilket uppenbarligen icke skulle gagna utlänningarna själva. En i det närmaste ovillkorlig rätt för ifrågavarande utlänningar att kvarstanna i landet torde därjämte för en efterföljande prövning av deras anspråk att vinna svenskt medborgarskap medföra vissa konsekvenser, vilka göra det mindre lämpligt att avgörandet i nu avsedda fall ligger hos en ämbetsmyndighet, vars beslut icke underställas Kungl. Maj:t. Och att härutinnan rubba den ordning förslaget förutsätter torde i detta sammanhang icke böra ifrågakomma. Sedan någon närmare erfarenhet föreligger om de förhållanden, vilka äga inflytande på detta spörsmål, synes mig lämpligen böra upptagas till övervägande, huruvida en lagstiftning skulle kunna komma till stånd, varigenom skulle läggas i Kungl. Maj:ts hand att på ansökning av utlänning medgiva honom sådan domicilrätt här i riket, att för honom varken uppehålls- eller arbetstillstånd bleve erforderligt.

Två av lagrådets ledamöter hava vid 18 § hemställt, att stadgandet om rätt för socialstyrelsen att återkalla meddelat arbetstillstånd måtte utgå. Denna hemställan har jag icke ansett mig böra biträda i vidare mån än att avfattningen av denna paragraf ändras därhän, att för återkallelse särskilda skäl skola vara för handen. Med denna lydelse torde stadgandet endast i undantagsfall komma i tillämpning; dock torde dess bibehållande vara påkallat såsom en nödvändig säkerhetsanordning för sådana fall, då arbetsmarknaden kan komma att undergå oförutsedda förändringar av mera genomgripande art.

Stadgandet i 23 § av det remitterade förslaget angående befogenhet för Konungens befallningshavande att av politiska grunder avvisa en utlänning har inom lagrådet föranlett skilda uttalanden. En ledamot har hemställt, att stadgandet måtte utgå eller, därest denna hemställan ej vunne avseende, att utlänningen skulle äga rätt att hos Kungl. Maj:t i statsrådet söka ändring i Konungens befallningshavandes beslut. Två ledamöter hava anslutit sig till denna senare hemställan. En ledamot har ansett, att sådan avvisning borde i likhet med den politiska utvisningen beslutas endast av Kungl. Maj:t. En överflyttning till Kungl. Maj:t — eventuellt efter besvär mot Konungens befallningshavandes beslut — av ifrågavarande prövningsrätt torde med hänsyn till dessa ärendens brådskande natur medföra olägenheter. På grund härav och då något mera framträdande behov av det föreslagna stadgandet icke torde föreligga, särskilt med hänsyn till de i 38 och 51 §§ av det remitterade förslaget upptagna bestämmelserna om rätt för Kungl. Maj:t att förordna om utlänningsutvisning och att vid mera kritiska tillfällen meddela särskilda föreskrifter i fråga om utlänningsars tillträde till landet och därmed sammanhängande förhållanden, har jag ansett, att 23 § i det remitterade förslaget bör kunna utgå.

Av skäl, som lagrådet anfört vid 33 § i det remitterade förslaget, har jag funnit mig böra föreslå en formell omarbetning av denna paragraf. Däremot har jag ej ansett mig böra biträda lagrådets hemställan, att smuggling av andra varor än spritdrycker och vin icke skall kunna föranleda utvisning.

I fråga om ansvarsbestämmelserna har lagrådet uttalat, att straffbestämmelsen i 41 § andra stycket i det remitterade förslaget syntes böra riktas mot den, som här i riket har utlänning i sin tjänst, oaktat denne icke är berättigad innehava anställning. Ett godtagande av denna hemställan skulle innebära, att arbetsgivare komme att drabbas av straff först då utlänningen tillträtt anställningen, varemot arbetaren bleve straffskyldig redan vid träffande av avtal om anställningen. Då det enligt min mening icke bör ifrågakomma att straffskyldigheten för arbetaren i detta fall göres mera omfattande än för arbetsgivaren har jag ansett mig härutinnan böra bibehålla det remitterade förslaget.

Med avseende å 50 § i det remitterade förslaget har lagrådet förordnat en avfattning, varav klarare skulle framgå, att den befogenhet, som tillkommer den av Konungens befallningshavande särskilt förordade icke innefattar rätt att besluta om avvisning. Lika med lagrådet anser jag visserligen, att det icke bör ingå i den förordnades befogenhet att meddela sådant beslut. Däremot bör den förordnade vara berättigad förvägra utlänning, som i något avseende icke iakttaget vad i 1 kap. stadgas, att fortsätta inresan innan beslut föreligger i avvisningsärendet. Med hänsyn härtill torde den lydelse, stadgandet erhållit i det remitterade förslaget, vara att föredraga.

Vad lagrådet vid övergångsbestämmelserna anmärkt i fråga om tillämpningen av nytillkomna utvisningsanledningar har synts mig ej innefatta tillräckligt skäl att härutinnan vidtaga ändring i det remitterade förslaget. Någon obillighet torde med hänsyn till beskaffenheten av ifrågavarande brott icke ligga däri att möjlighet till utvisning står öppen även för det fall att brottet blivit begånget före lagens ikraftträdande.

Vad lagrådet i övrigt erinrat har vunnit beaktande, och hava därjämte vissa ändringar av redaktionell natur blivit vidtagna. På grund av sammanslagning av 15 och 16 §§ ävensom uteslutande av 23 § har paragrafföljden ändrats.»

Föredraganden uppläser härefter det överarbetade förslaget samt hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

E. Lindström.